

27490

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ-SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İKTİSAT ANA BİLİM DALI

İKTİSAT YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇAYKARA İLÇESİNİN EKONOMİK YAPISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halil KALABALIK

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM BAKANLIĞI
DOKÜMAN İZLENİMİ

AĞUSTOS-1992

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İKTİSAT ANA BİLİM DALI

İKTİSAT YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇAYKARA'NIN EKONOMİK YAPISI

Halil KALABALIK

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde

~~"İktisat Yüksek Lisans"~~

Ünvanının Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez'dir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 10.08.1992

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 21.08.1992

Tezin Danışmanı : Prof. Dr. Ersan BOCUTOĞLU

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hasan ÖZYURT

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Kamil YAZICI

Enstitü Müdürü V. : Prof. Dr. Hasan ÖZYURT

Ağustos - 1992

TRABZON

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar LISTESİ.....	V
GRAFİKLER LISTESİ.....	VI
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Konusu Ve Metodu.....	1
Kullanılan Metod Ve Teknikler.....	1
Yazılı Kaynaklar.....	1
Resmi Ve Özel Kurumlardan Alınan Bilgiler.....	1
Mülakat.....	1
Anket Uygulamaları.....	3
Değerlendirme.....	4
1.GENEL OLARAK DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNİN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI	
YAPISI	5
1.1. Genel Olarak Sosyal Yapısı.....	5
1.2. Genel Olarak Ekonomik Yapısı.....	8
2. GENEL OLARAK TRABZON İLİNİN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI.....	11
2.1. Genel Olarak Sosyal Yapısı.....	11
2.2. Genel Olarak Ekonomik yapısı.....	12
3. ÇAYKARA İLÇESİNİN SOSYAL YAPISI.....	13
3.1. NÜFUS.....	18
3.1.1. Köy-Şehir Nüfusu.....	18
3.1.2. Nüfusun Yaş Yapısı	20
3.1.3. Nüfusun Cinsiyet Yapısı	20
3.1.4. Nüfusun Nitelik Yapısı	21
3. 2. İSTİHDAM VE İŞSİZLİK	22
3.3. GÖÇ	23
3.4. EĞİTİM	24
3.5. SAĞLIK	28
3.6. SOSYAL GÜVENLİK.....	29

3.7. ÇAYKARA HAKKINDA DİĞER SOSYAL GÖSTERGELER.....	30
4. ÇAYKARA İLÇESİNİN EKONOMİK YAPISI	33
4.1. TARIM.....	33
4.1.1. Bitkisel Üretim	34
4.1.2. Hayvancılık	42
4.1.3. Su Ürünleri	51
4.1.4. Ormancılık	53
4.2. SANAYİ	57
4.3. HİZMETLER	59
4.3.1. İnşaat.....	59
4.3.2. Ticaret	59
4.3.3. Turizm	60
4.3.4. Ulaştırma	64
4.4. YATIRIMLAR	66
4.5. KAMU MALİYESİ	68
4.5.1. Kamu Gelirleri.	68
4.5.2. Kamu Harcamaları	68
4. 6. ÇAYKARA EKONOMİSİ HAKKINDA DİĞER EKONOMİK GÖSTERGELER..	72
5. ÇAYKARA İLÇESİ EKONOMİSİNİ GELİŞTİRME İMKANLARI.....	73
5.1. Göçün Önlenmesi	73
5.2. Turizmin Geliştirilmesi	74
5.3. Kültür Mantarcılığı	75
5.4. El Sanatları	75
5.5. Su Şişeleme	76
5.6. İpekböcekçiliği	76
DİPNOTLAR.....	77
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	82
EKLER 1. ANKET FORMU	84
2. ÇAYKARAYA BAĞLI KÖYLERİN NÜFUSU VE İLÇE MERKEZİNE UZAKLIKLARI	97
3. İLÇE HARİTASI	98
4. İLÇENİN TARİHİ CAMİLERİNDEN BAZILARININ GÜZERGAHI	99
5. MESAFE CETVELİ	100

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
30. Trabzon İli ve Çaykara İlçesinde Tarımsal Amaçlı Kooperatifler.....	49
31. Türkiye Ormanlarının Genel Alanı.....	52
32. Çaykara İlçesi Orman Alanları Dağılımı (Hektar Olarak).....	52
33. Çaykara İlçesinin Orman Ürünleri Üretimi.....	53
34. Çaykara İlçesine ait Verimli Ormanların Ağaç Türlerine Dağılımı ve Oranları.....	54
35. Çaykara İlçesi Yıllık Eta Miktarları	54
36. Çaykara İlçesinde faaliyet Gösteren Meslek ve İş Grupları.....	57
37. Çaykara İlçesi Haberleşme Hizmet Kapasitesi.....	63
38. Çaykara İlçesi Köy Telefon İrtibatları.....	63
39. Çaykara İlçesi Kamu Gelirleri.....	67
40. Çaykara İlçesi Genel Bütçe Uygulamaları.....	67
41. Çaykara İlçesi Mahalli İdarelerinin 1990 Kesin Hesabı, 1991 bütçesi Ve 1991 tahmini Bütçesi.....	68
42. İlçeye Bağlı Köylerin Birleşik Olarak Yapılmış Kesin Hesap Sonuçları...	69

TABLolar LİSTESİ

Tablo No:	Sahife No:
1. Doğu Karadeniz Bölgesi Nüfusunun İllere Göre Dağılıımı.....	6
2. Trabzon'daki Kamu ve Özel Sektör Sanayi Kuruluşlarının Üretim Durumu.....	14
3. Trabzon'da Ekili Alanlar Ve Üretim Miktarları.....	16
4. Trabzon'da Hayvan Sayısı ve Hayvani Ürünler.....	16
5. Trabzon İlinin Orman Ürünleri Üretim Durumu.....	16
6. Trabzon İli ve İlçelerinde Nüfusun Köy ve Şehir Arasındaki Dağılıımında Gelişmeler ve Değişmeler.....	18
7. Çaykara İlçesi 1984/1985-1991/1992 Öğretim Yılları İlkokul Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları.	25
8. Yıllara Göre Çaykara İlçesi Ortaöğretim Kurumları Öğretmen ve Öğrenci Dağılımları.....	25
9. Ataköy Devlet Hastanesine Ait Beş Yıllık İstatistiki Bilgiler.....	27
10. Trabzon İli ve Çaykara İlçesi Arazisinin Genel Dağılıımı.....	32
11. Çaykara'da Sebze ve Meyve Üreten Ailelerin Oranları.....	34
12. Yıllara Göre Tarla Ürünleri Ekiliş, Üretim Miktarları ve Dekara Verimleri.....	34
13. 1987-91 Yılları Çaykara'da Sebze Ekiliş, Üretim ve Dekara Verimleri.....	35
14. Yıllara Göre Meyve Üretimi.....	37
15. 1985-1991 yılları Aylar İtibariyle Çaykara'nın Ortalama Hava Durumu	38
16. Çaykara İlçesi 1987-1991 Dönemi Suhunet Değerleri.....	39
17. Çaykara'da Çay ve Fındık Üretimi.....	39
18. 1987-1992 Yılları Arası Çaykara Fındık Mübayaası Miktar ve Bedelleri.	40
19. Çaykara İlçesinin Yıllara Göre Gübre Tüketimi.....	40
20. Çaykara İlçesinin 1990-1991 Yılları tarım Alet ve Makinaları.....	41
21. Çaykara İlçesinin Her Yaşta Hayvan Sayıları.....	42
22. Çaykara ve Trabzon'da Kümes Hayvanı ve yumurta Sayıları.....	43
23. Trabzon İli ve Çaykara İlçesi Kesilen Hayvan Sayıları ve Et Üretimi.....	44
24. Trabzon İli ve Çaykara İlçesi Sağılan Hayvan Sayıları ve Süt Üretimi..	45
25. 1985-1990 Dönemi Trabzon İli Ve Çaykara İlçesi Deri Üretimi.....	46
26. Trabzon İli Toplam Ve Çaykara İlçesi Kırkılan Hayvan Sayıları, Yapağı, Tiftik Ve Kıl Üretimi.....	46
27. Trabzon İli ve Çaykara İlçesi 1990-1991 Dönemi Arıcılık ve Ürünleri..	47
28. Çaykara'da Yıllık Ortalama Bal Üretimi.....	47
29. Çaykara İlçesinde 1985-1991 Yılları Tabi Tohumlama Değerleri.....	48

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik No	Sayfa No
1. Doğu Karadeniz Bölgesi Nüfusunun İllere Göre Dağılımı.....	7
2. Bölge İllerinin 1985 Genel Nüfus Sayımına Göre Köy Şehir Nüfusları .	8
3. Bölge İllerinin 1990 Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Köy-Şehir Nüfusları (Yüzde Olarak).....	8
4. Yıllara Göre Trabzon İlinin Nüfusları.....	11
5. Çaykara İlçesinin 1965-1990 Dönemi Sayım Sonuçları.....	18
6. Çaykara İlçesi Nüfusunun Okur-yazarlık ve Bitirilen Son Öğretim Kurumuna Göre Dağılımı.....	24
7. Yıllara Göre Çaykara İlçesi İlkokul Öğretmen, Ve Öğrenci Sayıları.....	26
8. Çaykara İlçesi Orta Öğretim Kurumlarındaki Öğretmen ve Öğrenci Sayıları.....	26
9. Çaykara İlçesinde Sosyal Güvenlik Durumu.....	29
10. 1985-1990 Yılları Çaykara İlçesi Toplam Gübre Tüketimi.....	41
11. Çaykara İlçesi Kümes Hayvan Sayıları ve Yumurta Üretimi.....	43
12. 1987-1991 Dönemi Çaykara Genel Bütçe Gelirleri.....	67
13. 1987-1991 Dönemi Çaykara Genel Bütçe Giderleri.....	68

EKLER LİSTESİ

EK I :Anket Formu.....	81
EK II : Çaykara'ya Bağlı Köylerin Nüfusu ve İlçe Merkezine Uzaklıkları	101
EK III : Çaykara İlçesi Haritası.....	102
EK IV : İlçede Tarihi Camilerden Bazılarının Güzergahı.....	103
EK V : Mesafe Cetveli	104

GİRİŞ

Türkiye'de herhangi bir bölgenin bütün sosyal ve ekonomik yapı özelliklerini inceleyen çok az sayıda çalışma bulunmaktadır (1). Nitekim, bazı tarımsal ürünleri üzerinde çok sayıda araştırmalar yapılmış olmakla birlikte, Karadeniz Bölgesi de sosyal ve ekonomik yapısını bir bütün olarak ele alan akademik çalışmaların bulunmadığı bölgelerimiz arasındadır (2). İkinci Dünya Savaşı sonrası, ülkeler arasında ekonomik ve sosyal alanda büyük farklılıklar olduğu gibi, her ülkenin değişik bölgeleri arasında da benzeri farklılıklar görülmüştür.

Bir bölgenin veya ilçenin, ekonomik kalkınmasının gerçekleştirilebilmesi öncelikle o bölgenin sosyal yapısının çok iyi bilinmesi gereklidir. Ekonomik kalkınmada mekan faktörü ve sosyal gerçekler ihmal edilemez (3).

Çalışma alanı olarak Çaykara İlçesinin seçilmesindeki amaç, ilçenin ekonomik kalkınmasının temini, göçün ve işsizliğin önlenmesi, turizm potansiyelinin değerlendirilmesi için yapılacak plan ve projelere temel teşkil eden ilçenin ekonomik ve sosyal yapısını ortaya koymaktır.

Araştırmanın Konusu Ve Metodu:

Günümüzde toplumsal olaylar bir bütüne atıfta bulunularak incelenmeye çalışılmaktadır. "Deneysellik ve Kuramsallık" bir bütünün iki yüzü olarak kabul edilmektedir (4). Çaykara gibi yerleşim yerlerinin ekonomik ve sosyal yapısını incelemek için sosyal ve iktisadi olaylara fonksiyonel açıdan bakmak gerekir. Çünkü ilçede pek çok olay birbiri ile iç içe ve karmaşıktır. Olaylara çok yönlü bakmayı gerektiren böyle bir çalışmada mümkün olduğunca teoriden uzaklaşmış, pragmatist yaklaşılmaya çalışılmıştır.

Yapılan bu araştırma, temel olarak bir alan araştırmasıdır. Uygulamalı yönü ağır basmaktadır. Bu çalışmanın amacı Çaykara İlçesinin sosyal ve ekonomik yapı özelliklerini çeşitli yönleriyle ortaya koymaya yöneliktir. Bir bölgenin veya alanın ekonomik ve sosyal yapısını, kalkınma, gelişme süreci ve sonuçlarını tesbite yönelik ihtimallerin isbatlanması için çeşitli teknikler kullanılabilir. Bir ilçenin ekonomik ve sosyal yönünü incelemek için çok yönlü vasıta, kaynak, bilgi ve belgeye ihtiyaç vardır.

Öncelikle çalışma konusu olan "Çaykara'nın sosyal ve ekonomik yapısı" ile ilgili literatür taraması yapılmış, bilgi ve belgeler toplanmıştır. İlçenin merkezi, belde ve köyleri dolaşmış, genel tesbitler elde edilmiş, yazılı kaynakların bulunmasına çalışılmış, çok sayıda vatandaşlarla, ilçe merkezinde bulunan esnaflarla ve Uzungöl'deki alabalık üretme çiftliği sahibi ile ve diğer konaklama tesisleri ile mülakatlar yapılmış, nüfusun

genel özelliklerini öğrenmek için yoğun çalışmalar, kişiler ve kurum yetkilileri ile yoğun temaslarda bulunulmuştur.

Öncelikle Çaykara hakkında mevcut olan istatistiki bilgiler toplanmış ve bunlar değerlendirilmiş, genellikle yüzdelerinin bulunulması yoluna gidilmiş, gelişmeler ve gerilemeler yüzdeler ifade edilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

Kullanılan Metod Ve Teknikler:

Yazılı Kaynaklar: Bunlar Çaykara İlçesi ile ilgili kitap, makale, broşür, yıllık, gazete vs.dir. Çaykara hakkında yazılmış iki kitap bulunmaktadır. Bunlardan biri, Altay YİĞİT tarafından yazılan ve derlenen "Çaykara ve Folkloru", diğeri, Haşim ALBAYRAK tarafından yazılan iki ciltlik "Of ve Çaykara" isimli kitaplardır. Prof. Dr. Ersan BOCUTOĞLU tarafından yönetilen "Çaykara Tarımsal Problem Bölgesinde İşgücü Piyasasının Yapısı Ve Göçle İlişkileri Üzerine Bir Araştırma" yı burada özellikle zikretmek gerekir.

Resmi Ve Özel Kurumlardan Alınan Bilgiler: İlçenin ekonomik ve sosyal yapısını ve gelişmesini tesbit için Çaykara Kaymakamlığı aracılığı ile geçmiş yıllara ilişkin istatikselsel resmi bilgiler toplanmıştır. Dört belediye başkanlığı, köy muhtarlıkları ile kamu ve özel kuruluşlardan kendi faaliyet alanları ve ilçenin yapı özelliklerine ait bilgi, belge ve dökümanlar alınmış ve değerlendirilmiştir. Devlet İstatistik Enstitüsü Bölge Müdürlüğünden Nüfus, Tarım, Çevre, Hanehalkı İşgücü Anketleri , Trabzon İş ve İşçi Bulma Kurumu Bölge Müdürlüğünden iş ve işçi istatistikleri alınmış, Merkez Belediyesinden şehir imar planı, Uzungöl Belediyesinden Uzungöl Turizm Merkezi imar plan ve programları elde edilmiştir. Çaykara'ya bağlı bir bucak merkezi iken, ilçe statüsüne kavuşan Dernekpazarı İlçesine ait istatistiki bilgiler henüz Çaykara İlçesi istatistiklerinden ayrılmadığından, kurum ve kuruluşlardan alınan istatistiki belge ve bilgilerde Dernekpazarı'na ait olanlarının da bulunduğu unutulmamalıdır.

Mülakat: Çaykara'nın sosyal ve ekonomik yapısını belirlemek amacıyla, gezilen ve denetlenen köy ve beldelerde çok sayıda kişi, kurum ve kuruluş temsilcileri ile konuşulmuş, not edilmiş, bazen banta alınmış ve bunlar değerlendirilmiştir.

İlçe merkezinde bulunan esnaflarla, özellikle toptancılık yapan, tuğla-kiremit ve benzeri inşaat malzemesi satan, beyaz eşya ticareti yapan ve otobüs yazıhanesi işleten esnaflarla; Uzungöl Beldesinde belediye yetkilileri ve konaklama tesisi sahipleri ve yöneticileri ile mülakatlar yapılmıştır.

Anket Uygulamaları: Çaykara İlçesi'nin nüfus yapısını, göçün sebep, kaynak ve sürecini; sosyal niteliklerini, ekonomik gelişme seyrini , yapısını ve sonuçlarını tesbit etmek için, kişi kurum ve kuruluşlardan alınan bilgileri tamamlamak, bazı tutum ve davranışları tesbit etmek için bir anket uygulaması yapılmıştır.

Anket sorularının hazırlanmasında, daha önce uygulanan anketlerden, kitaplardan ve özellikle Devlet İstatistik Enstitüsü Trabzon bölge Müdürlüğü elemanlarından faydalanılmıştır. Sorular düzenlenirken belirli ve mantıklı bir sıra izlenmeye çalışılmış; önce şahsi bilgiler, sonra sosyal, kültürel, ekonomik, ilçenin önemli sorunları ve çözüm yolları ile gelişmesi için neler yapılması gerektiği konuları hakkında sorular sorulmuştur.

Altı ayrı anket formu hazırlanmıştır.Sağlıklı bir anket uygulaması olması için farklı kesimlere farklı sorular sorulması gerekiyordu. İlçe halkının sosyal yapısını tesbit etmek için yetmiş üç, esas çalışma konumuz olan ekonomik yapı özelliklerini tesbit için kırk üç,serbest meslek (esnaf) erbabının ekonomik yapısını ortaya koymak için yirmi bir, köy ve mahalle muhtarlarına otuz adet, ilçede çalışan kamu görevlilerinin ekonomik ve sosyal yapı özelliklerini tesbit etmek amacıyla yirmi adet soru sorulmuştur.

Köylü-şehirli bütün vatandaşlara, esnafa, memur ve köy ve mahalle muhtarlarına uygulanan anket genel olarak üç tür sorulardan meydana gelmiştir.Birinci tür, kişilerin sosyal, ekonomik ve demografik niteliklerine ilişkin soruları kapsamaktadır.

İkinci tür sorularda, aile reisi veya onun yerine geçebilecek kişiye, ailenin ve üyelerinin sosyal çevre ilişkileri, ekonomik ve sosyal tutum ve davranışlarına ilişkin sorular sorulmaktadır.

Üçüncü tür sorular da aile reisi olan kişiye aile reisinin şahsına yöneliktir.

Anket uygulamasında tesadüfi örnekleme metodu kullanılmıştır.Anketin tüm ilçe halkına yayılması için köy veya beldelerde bütün yerleşim birimlerinden en az on aileye uygulanması amaçlanmıştır.Köy ve belediyelerde bulunan kamu görevlileri anketör olarak kullanılmış, bunların eğitimi tarafımızdan yapılmıştır. Kırk yerleşim biriminde yaklaşık olarak dört yüz aileye, mümkün olduğu kadar tüm kamu görevlilerine, mevcut esnafa ve yirmi yedi kadar köy ve mahalle muhtarına uygulanan ankete cevap vermeyenler olduğu gibi, bir kısmı da iptal edildi.Değerlendirmeye alınan anket sayısı 1271 'dir.

1.1.5. Değerlendirme

Bütün bu kanallardan elde edilen bilgiler bütünleştirilerek Çaykaranın ekonomik ve sosyal yapısı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Anket Sonuçları değerlendirilirken her soruya hanehalkı reislerinin verdiği cevaplar dikkate alınmış,

anket uygulanan aile reislerinin toplam sayısı dikkate alınmamıştır, çünkü hanehalkı reislerinin bazılarının, bazı sorulara cevap vermedikleri görülmüştür.

Anket sonuçları yüzdelerle verilmiştir. Yüzdeler amaca uygun ve yeterli görülmüştür. Esasen anket sonuçları kullanılan tek kaynak değildir, bunlar sadece beliren eğilimlerin daha kesin ifadeleri olarak anlamlıdır.

Çok çeşitli kaynaklardan toplanan bilgi ve malzemelerle meydana gelen böyle bir çalışmada yer yer eksikliklerin olacağı gibi zaman zaman da ayrıntıya inilmiş olması mutlaklıdır.

1. DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNİN GENEL OLARAK SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

1.1. Genel Olarak Sosyal Yapısı

Türkiye'de herhangi bir bölgenin sosyal ve ekonomik yapı özelliklerini ayrıntılı olarak inceleyen çok az sayıda çalışma bulunmaktadır (5). Bazı tarımsal ürünler üzerinde araştırmalar yapılmış olmakla birlikte (6), Karadeniz Bölgesi ve özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi de sosyal ve ekonomik yapısını bir bütün olarak ele alan akademik çalışmaların bulunmadığı bölgelerimiz arasında bulunmaktadır.

Nüfus hem ülkemiz hem de diğer dünya ülkeleri açısından önem taşıyan bir sosyal vakiadır. Toplumların ekonomik ve sosyal alanlarda karşılaştığı ve gelecekte karşılaşacağı çeşitli sorunların ve gelişmelerin temelinde nüfus olgusu önemli rol oynamaktadır. Bu noktadan hareketle, nüfusu ve nüfusta zaman içinde meydana gelen değişmeleri belirlemek, ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda ortaya çıkan ihtiyaçları tesbit etmek ve sorunların çözümüne yönelik politikalar geliştirmek, karar almak ve bunları uygulamaya geçirmek amacıyla yapılan nüfus sayımları, ülke nüfusuyla ilgili en doğru ve güvenilir bilgilerin elde edilmesini sağlar. Farklı coğrafik, ekonomik ve sosyal özelliklere sahip çeşitli bölgelerden meydana gelen ülkemizde; Karadeniz Bölgesi arazisinin yapısı gereği birbirinden uzak ve küçük yerleşim birimlerinden oluşan ,ekonomisi tarıma dayalı, değişik sosyal yapısı ve kültürel değerleri ile kendine has özellikleri olan bir bölgemizdir.

İncelemeye konu olan Doğu Karadeniz Bölgesine dahil olan sahildeki iller, Giresun, Trabzon, Rize, Artvin olmak üzere dört adettir (7).

Bu illerde 20 Ekim 1990 Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarına göre toplam olarak 1856545 kişi yaşamaktadır (8). Bu rakam 1985 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 1 888 889 idi (9). Türkiye nüfusu binde 21.71' lik bir hızla artış gösterirken, bölge illerinde nüfus Sadece Trabzon'da binde 2.44 ' lük bir hızla artmış, Rize'de binde 14.08, Artvin'de binde 12.30, Giresun'da ise binde 0.29 oranında nüfus azalmıştır. Bunun bir sonucu olarak bölge illeri nüfusunun genel nüfus içindeki payı, 1985 yılında .% 3.72 iken, 1990 yılında bu pay % 3.29 'a gerilemiştir.

Bölge illeri içinde Artvin, Rize ve Giresun'da 1985-1990 döneminde nüfus azalma göstermiştir. Bu azalışın sebebi, nüfusun iş bulma imkanlarının daha fazla olduğu sanayi ve hizmet sektörlerinin geliştiği kentlere ve diğer bölgelere göç etmeleridir. Bu iller ayrıca Karadeniz Bölgesinde en fazla göç veren iller durumundadır. Ülkemizde 1950'lerde başlayan ve 1960'lı yıllarda hızlanan köyden kente göç ve bunun sonucunda ortaya çıkan kentleşme hareketi günümüzde de önemini korumaktadır.

1985 Sayım'ına göre Bölge illeri nüfusunun üç yaş grubu ve cinsiyete ayrımı incelendiğinde; Artvin'de toplam nüfusun % 51.15 'inin erkek, % 48.84 'ünün kadın olduğu; toplam nüfusun % 34.68 'inin 0-14 yaş gurubunda ve bunların % 50.87 'sinin erkek, % 49.13 'ünün kadın; % 41.47'sinin 15-64 yaş gurubunda bulunduğu, bunların % 47.79 'unun erkek, %52.21 'inin kadın; % 6.62 'sinin 65+ yaş gurubunda bulunduğu ve bunların %52.66 'sının erkek, %47.44 'ünün kadın olduğu anlaşılır. Artvin'de toplam erkek nüfusun , kadın nüfusundan % 3.31 kadar farklı olduğu ortaya çıkmaktadır(10).

Giresun ili nüfusunun 1985 Sayımı'na göre toplam nüfusunun % 51.53 'ü erkek, % 48.47 'si kadındır. 0-14 yaş grubu nüfusun %38.53 'ünü oluşturmaktadır. Bunun % 49.0 'u erkek, % 51.0 'ı kadın'dır. 15-64 yaş grubu toplan nüfusun % 44.42 'sini ; bu grubunda % 47.30 'unu erkek, %52.70'ini kadın nüfus oluşturmaktadır. 65+ yaş gurubunun il nüfusu içindeki payı %5.71, bu gurupta erkeklerin payı %40.32, kadınların payı % 57.68 'dir. Giresun'da da erkek ler çoğunluktadır ve nüfus genç olma niteliğini korumaktadır(11).

Tablo 1: Doğu Karadeniz Bölgesi Nüfusunun Illere Göre Dağılımı

İller	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Artvin	176845	196301	210065	225869	228026	228997	226338	212833
Rize	211967	248930	281099	315700	336278	361258	374206	348776
Trabzo.	462249	532999	595782	659120	719008	731045	786194	795849
Giresun	334297	381453	428015	451679	463587	480083	502151	499087

Kaynak: 1990 Genel Nüfus sayımı, İdari Bölünüş, DİE.

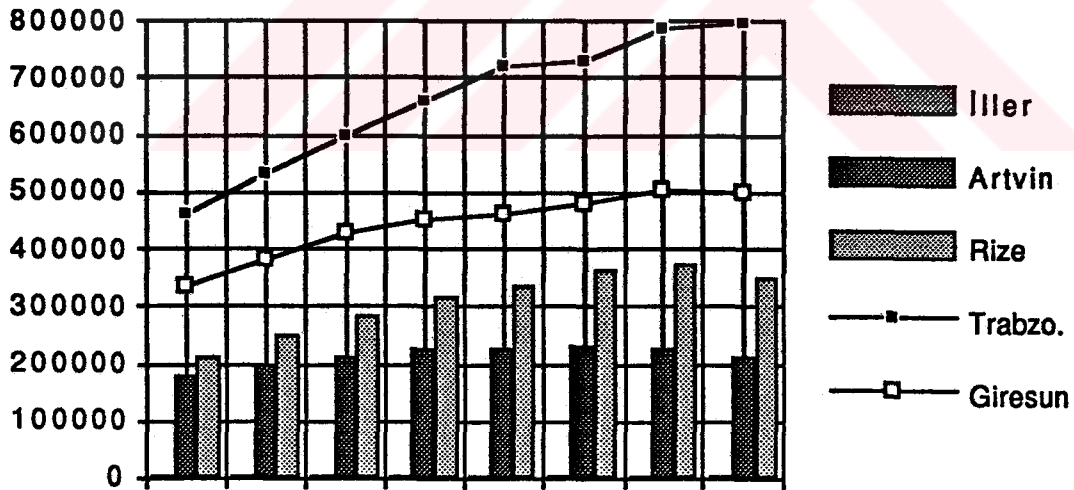
Rize'nin il nüfusunun % 48.36 'sı erkek, %51.64 'ü kadındır. Toplam nüfusun %35.75 'i 0-14, % 57.87 'si 15-64, %6.26 'sı 65+ yaş gruplarında bulunmakta; 0-14 yaş grubunun %51.06 'sı erkek, % 48.94 'ü kadın; 15-64 yaş gurubunun % 47.63 'ü erkek, % 52.37 'si kadın; 65+ yaş gurubunun %39.60 'ı erkek, %60.40 'ı kadın olduğu ortaya çıkmaktadır. Rize'de kadınların her yaş gurubunda fazlalığı dikkati çekmektedir (12).

Trabzon ili toplam nüfusunun %48.35 'i erkek, %51.65 'i kadındır. Bu nüfusun % 37.87 'si 0-14 yaş gurubunda, % 56.98 'i 15-64 yaş gurubunda. %5.03 'ü 65+ yaş gurubunda bulunmaktadır. 0-14 yaş gurubunun % 51.0 'ı erkek, %49,0 'ı kadın; 15-64 yaş gurubunun % 47.14 4ü erkek, %52.86 'sı kadın; 65+ yaş gurubunun %41.60'ı erkek, %58.40 'ı kadındır. Trabzon 'da da kadınlar genelde erkeklerden fazladır. Sadece 0-14 yaş gurubunda erkekler fazladır. kadınların erkeklerden fazla olmasının nedeni olarak, ilde yaşanan yoğun göç ve işsizlik nedeniyle erkek nüfusun sanayi ve iş imkanlarının çok olduğu diğer illere gitmeleri gösterilebilir (13).

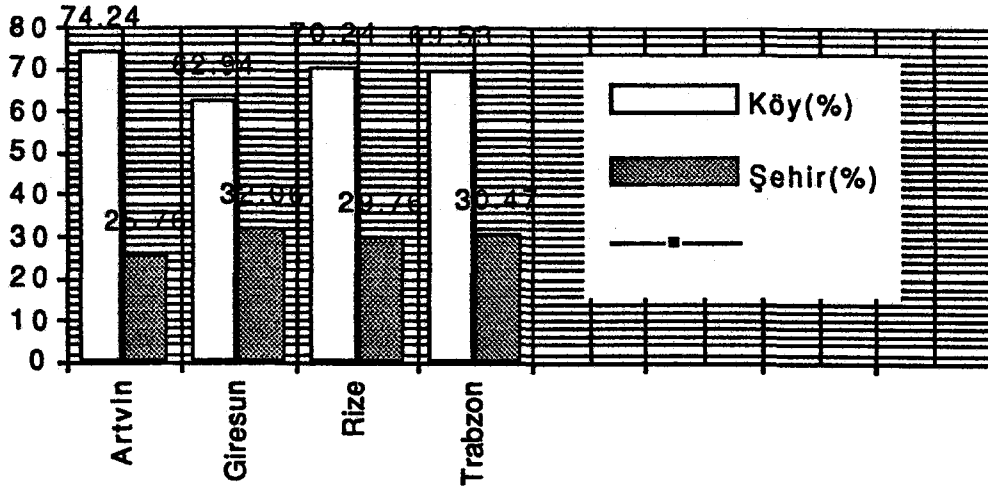
1985 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre sözkonusu dört ilde nüfusun % 29.51'i il ve ilçelerde,% 69.23'ü köylerde yaşarken,1990 Genel nüfus Sayımı sonuçlarına göre il ve ilçelerde yaşayanların oranı %35.70'e çıkmış, köylerde yaşayanların oranı % 61.44'e inmiştir. Bölgede yavaş da olsa bir şehirleşme olgusu bulunmakla birlikte, nüfusun kırsal niteliğini koruduğu gözlenmektedir(14). Bölgede Nüfus artış hızının düşük, hatta geriye doğru seyretmesinin nedeni, doğum oranlarındaki düşüklükten ziyade, bölge dışına özellikle Marmara ve Ege bölgelerine yönelen göçtür.

Türkiyenin nüfus yoğunluğu (kilometrekare'ye düşen insan sayısı) 1985 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 65 iken,1990 Sayımında 73'e çıkmıştır. Bölgeye ait dört ilin ortalama nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının çok üzerinde bulunmaktadır. 1985 yılında bölge illeri nüfus yoğunluğu 93 iken, 1990 yılında bu rakam çok küçük bir artışla 93.75 olmuştur. Kilometrekareye düşen insan sayısı en yüksek olan iller 180 kişi ile Trabzon, 91 kişi ile Rize, 75 Kişi ile Giresun 'dur. Artvin 29 kişi ile Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

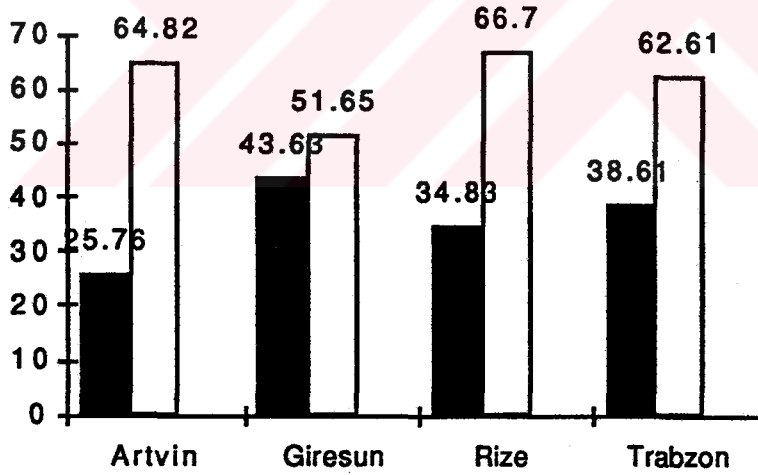
Nüfusun, yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; Türkiye nüfusunun genç nüfus niteliği taşıdığı görülmektedir. 1985 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 0-14 yaş grubu nüfus Türkiye nüfusunun % 37.8 'sini oluşturmaktadır (15). 1990 Genel Nüfus Sayımının "Nüfusun Ekonomik ve Sosyal Niteliklerine Göre Dağılımı" henüz Türkiye genelinde tamamlanmış değildir.

Grafik 1: Doğu Karadeniz Bölgesi Nüfusunun Illere Göre Dağılımı

Grafik 2 Bölge İllerinin 1985 Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Köy ve Şehir Nüfusları (Yüzde Olarak)

Grafik 3: Bölge İllerinin 1990 Genel Nüfus Salımı Sonuçlarına Göre Köy -Şehir Nüfusları (Yüzde Olarak)

1.2. Genel Olarak Ekonomik Yapısı

Doğu Karadeniz Bölgesi genellikle tarımsal karakter gösteren bir bölgedir. Toplam 2 278 877 hektar alana sahip olan bölge, arazi dağılımı bakımından Türkiye topraklarının % 2.9 'una sahiptir. 495159 ha kültüre elverişli araziye sahiptir ve bu arazinin Bölge arazilerine oranı % 22.9, Türkiye'nin kültüre elverişli arazilerine oranı

% 1.7 dir. Çayır ve Mer'alar 438239 ha alana sahiptir. Bunun Bölgenin toprak varlığına oranı %19.9, Türkiye'nin aynı nitelikteki alanlarına oranı %2.0 dir. 1148418 ha. orman ve fundalık alanına sahip olan Bölgenin toplam arazisi içindeki oranı %65.05, Ülkenin orman ve fundalık alanlarına oranı % 4.8 'dir. Diğer tür araziler 197061 hektar alan kaplamaktadır. Bölge arazisinin %8.69' una sahip olan bu alanların ülke geneline oran %0.25'dir.

Bölge hayvan varlığı bakımından oldukça zengindir. Sığır varlığı, Türkiye sığır varlığının % 5.9' unu; Koyun varlığı, Türkiye toplam koyun varlığının % 1.7 'sini; kıl keçisi varlığı, Türkiye toplam kıl keçisinin % 0.8 'ini; Manda sayısı, Türkiye toplam manda varlığının % 2.8 'ini ; tavuk-horoz varlığı, Üle toplam varlığının %1.8 'ini ve arı kovani varlığı, Türkiye arı kovani varlığının %5.6 'sını oluşturmaktadır.

Bölge, orman alanları bakımından oldukça zengindir. Doğu Karadeniz Bölgesi toplam orman alanları, Türkiye orman alanlarının %4.78 ' ini oluşturmaktadır. Koruluk alanlardan ibreli servet alanının Bölge toplam orman alanına oranı % 31.9, Türkiye toplamına oranı %0.36 , Yapraklı türlerinin toplam Bölge orman alanlarına oranı %26.1, Türkiye yapraklı tür ormanlarına oranı %16.8 'dir. Karışık koruluk orman servetinin, Ülke toplam karışık serveti içindeki payı %19, Bölge toplam karışık koruluk içindeki payı %23.6, Bölgenin toplam orman alanları içindeki payı %17.9, Türkiye karışık orman serveti içindeki payı % 19 'dur. Baltalık orman servet alanları Türkiye toplam baltalık alanlarının % 2.48 'ini, Bölgenin toplam orman servetinin % 23.8 ini teşkil etmektedir.

Bölge illerinin 1986 yılı itibariyle madencilik sektörü katma değerleri ve madencilik sektörü içindeki payı %1.63 'tür.

Doğu Karadeniz Bölgesi imalat sanayi, Türkiye imalatsanayi toplamı içindeki payı 1986 cari fiyatlarıyla %1.1' dir. Bölge illerinin imalat sanayi katma değerinin , o illerin gayri safi yurt içi hasılası içindeki dağılımı 1986 carî üretici fiyatlarıyla, Artvin'de %10.0, Giresun'da %10.2, Rize'de %17.6 ve Trabzon'da % 10.9 'dur.

1985 Genel Sanayi Ve İşyerleri Sayımı ikinci aşama sonuçlarına göre küçük imalat sanayinde, Artvin 'de 349 işyerinde ortalama 1971 kişi çalışmakta ve kişi başına katma değer 1.0 milyon TL. olmaktadır. Giresun'da 905 işyerinde ortalama 2488 işçi çalışmakta ve fert başına katma değer 0. 7 milyon TL. ' ye çıkmaktadır. Rize'de 794 işyerinde çalışan 1939 kişinin kişi başına yarattığı katma değer 0.9 milyon , Trabzon'da 2377 işyerinde 6050 kişinin yarattığı katma değer 0.6 milyonu bulmaktadır(16).

Doğu Karadeniz Bölgesi imalat sanayi kamu işyerleri hariç küçük ölçekli olduğu dikkati çekmektedir. Sanayi işletmelerinin Trabzon ve Rize'de yoğunlaştığı görülmektedir.

Bölgenin karakteristik ürünleri olarak çay, tütün ve fıncığı burada belirtmek gerekir. Bu ürünlerin üretimi mevsimlik özellikler gösterdiği için bölgede mevsimlik işsizlik yaygındır.

Yatırımlar. bölgesel gelişmeyi hızlandırmak ve yönlendirmek bakımından organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerine yöneltilmiş bulunmaktadır (17). Bölgede hizmet sektörü özellikle inşaat sektörü zayıf olduğundan, turizmin teşvik ve canlandırılması yoluyla bölgesel ve kişisel gelirin artırılmasına çalışılmaktadır.

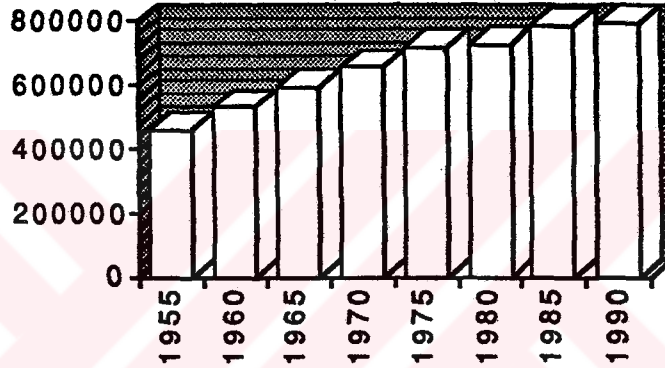
2.TRABZON İLİNİN GENEL OLARAK SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

2.1. Genel Olarak Sosyal Yapısı

DPT. Sosyal Planlama Dairesi Başkanlığının "Bölge Merkezlerinin Sanayi Yapısı" isimli araştırmasında Türkiye genelinde 15 bölge merkezi seçilmiştir.Trabzon ili Bu bölge merkezleri arasında yer almaktadır (18).

1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Trabzon İlinin toplam nüfusu 795849 'dur. Bu sayı 1985 yılında 786194 idi (19).

Trabzon Nüfusu

Grafik 4: Yıllara Göre Trabzon İlinin Nüfusları

Türkiye nüfusu binde 21.71' lik bir hızla artış gösterirken bölge illerinden sadece Trabzon'da nüfus binde 4.44 gibi çok düşük bir hızla artmaktadır. Nüfus artış hızının düşük olmasının nedeni, iş bulma imkanlarının daha fazla olduğu, hayat standardının yüksek bulunduğu, sanayi ve hizmet sektörlerinin geliştiği kentlere ve diğer bölgelere göç etmeleridir. Trabzon'dan göç eden nüfusun öncelikle gelişmiş, yaygın sanayi faaliyetlerine sahne olan sahil kentlerine yerleştikleri anlaşılmaktadır (20).

Ülkemizde köy- şehir nüfus artış oranlarına bakıldığında köy nüfusunun genel nüfus içindeki oranının daima düşüş gösterdiği görülmektedir.1950' lerde ülke düzeyinde başlayan ve 1950-1960 yıllarında hızlanan köyden şehire göç ve bunun sonucunda kendini gösteren kentleşme hareketi Trabzon'dada önemini koruyan bir vakiadır. 1960 yılı itibariyle toplam nüfusun % 6.2 'si şehirlerde, %93.3 'ü köylerde yaşamakta idi. Aynı yıl Türkiye nüfusunun % 24.3' ü şehirlerde, % 75.7 'si köylerde yaşamakta olduğuna göre Trabzon ili nüfusunun Köylü-kentli dağılımı,Türkiye karakteristiklerine uymamaktadır (21). 1985 Genel Nüfus Sayımına göre Trabzon

nüfusunun % 30.47 'si şehirlerde, %69.53 'ü kırsal kesimde yaşamakta idi. Aynı dönemde Türkiye nüfusunun % 55.5 'i şehirlerde, % 44.5 'i Köylerde oturuyordu. 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçları Türkiye şehir nüfusunun % 59.0 oranına yükseldiğini ve köy nüfusunun % 40.1' e düştüğünü gösterirken, Trabzon il ve ilçeler nüfusu aynı yılda % 38.61 çıkmış, kırsal kesim nüfusu %62.61 'e düşmüştür (22).

1960-1980 döneminde Türkiye'nin şehirleşme hızı % 5.2 iken, Trabzon ilinin oranı % 5.6 dir. bu oran Türkiye geneline yakındır.1968-1980 dönemi nüfus artış hızı Türkiye için binde 2.4' tür. Trabzon için bu oran binde 1.3 olup Türkiye ortalamasının altındadır. 1985-1990 Yılları arasında nüfus artış hızı Trabzonda binde 4.44 iken,Türkiye genelinde binde 21.71 olmuştur. Ancak nüfus artış hızının azlığı doğum oranlarının azlığından ziyade göç hareketlerinin çokluğundandır(23).

1985 Genel Nüfus Sayımına göre, nüfusun % 77.77 'si okur-yazardır. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 22.1 'dir. okuma-yazma bilenlerin % 22.0' ı herhangi bir öğretim kurumundan mezun olmamış, % 40.2 'si ilkokul, %7.1 'i ortaokul ve dengi, % 6.8 'i lise ve dengi, % 1.9 'u yüksek okul ve fakülte mezunudur. Erkeklerin % 89.01 ' i , kadınların % 67.44 ' ü okuma yazma bilmektedir. Okur-yazar nüfus içerisinde erkeklerin % 40.36 'sı bir öğrenim kurumundan mezun olmamış, %48.05' i ilkokul, % 6.67' si ortaokul ve dengi, % 4.01 'i lise ve dengi, % 0.91'i yüksek okul ve fakülte bitirmiştir. Okur-yazar kadınların %52.05 'i herhangi bir okul bitirmemiştir. % 40.84 'ü ilkokul, % 4.05' i ortaokul ve dengi, %2.65'i lise ve dengi, % 0.41 'i yüksek okul ve fakülte tahsili yapmıştır(24).

Trabzon ili nüfusunun Yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, Trabzon nüfusunun genç nüfus mahiyeti arzettiği ortaya çıkmaktadır.1985 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, 0-14 yaş grubu nüfus Türkiye nüfusunun % 37.7 'sini oluşturmaktadır. Trabzon ilinde ise bu oran % 38.00 ile ülke ortalamasının biraz üzerindedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, ilin genç nüfus bakımından zengin olduğu görülmektedir. Aktif nüfusu kapsayan 15-64 yaş grubu nüfusun ilin toplam nüfus içindeki payı % 57.0 olup, ülke ortalamasının biraz altındadır. Bu durum da göçlerin daha çok aktif nüfustan kaynaklandığını göstermektedir. 65+ yaşlardaki nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 5.0 olup, Türkiye ortalaması olan % 4.2 'nin biraz üzerindedir (25).Kanaatimizce bu yaşlıların emeklilikten veya işten el çektikten sonra memleketlerine dönmelerinden kaynaklanmaktadır.

2. 2. Trabzon İlinin Genel Olarak Ekonomik Yapısı

1985 yılı Genel Nüfus Sayımı kesinleşmiş sonuçlarına göre Trabzon İli, 12 ve daha yukarı yaşta çalışan nüfusunun % 70.8 ' i tarım, % 6.4 ' ü sanayi, % 22.6 'sı hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir (26). İlin ekonomik gücü sanayiden daha

çok tarıma bağılı bulunmaktadır. Trabzon ilinin fındık, tütün ve çay gibi sınırlı ürünlere dayanan bir tarım bölgesini kapsadığı söylenebilir (27). Bir toptancılık merkezi hüviyeti taşıması nedeniyle canlı bir hizmet sektörüne sahiptir (28). İlde çok sınırlı bir sanayi sektörü bulunmaktadır ve sektör sıralamasında üçüncü sırayı almaktadır.

İlin ekonomisi tarıma dayalı olduğundan sanayi alanında üretim yapan fabrikalar daha çok tarımsal ürünlerin değerlendirilmesi amacına yönelik küçük ve orta ölçekli işletmelerdir (29).

Sanayi kuruluşları genellikle İl merkezinde toplanmıştır.. Trabzon İl merkezinde yer alan imalat sanayi birimleri genel olarak küçük ölçekli birimlerdir. Yapılan çalışmalar bu birimlerin çoğunun atelye niteliğinde olduğunu göstermektedir (30). Sanayi kuruluşları daha ziyade orta ve küçük işletmeler ölçeğinde olup, sayıları 79 adettir. Fabrika ölçeğindeki bu sanayi kuruluşlarının 65' i özel sektör, 14' ü kamu sektörüne ait bulunmaktadır. Özel sektöre ait 9 adet çay fabrikası, 2 adet kalorifer kazanı, 4 adet un, 1 adet tuğla ve kiremit, 7 adet süt, 4 adet fındık işleme, 3 adet çelik döküm, 1 adet iş makinaları, 2 adet yem, 2 adet beton direk yapı elementleri, 1 adet sun'i sunger, 2 adet mobilya, 1 adet ameliyat ipliği, 1 adet konfeksiyon, 2 adet balıkyağı ve unu fabrikası, 1 adet galvanizli boru, 1 adet oksijen ve karbondioksit fabrikası, 1 adet kereste işleme ve fırınlama fabrikası, 3 adet bakır ve çinko işleme, 3 adet saç gemi ve balıkçı teknesi imalathanesi, 1 adet galvanizli saç, 1 adet kontraplak ,6 adet lastik ayakkabı ,1 adet otomotiv yedek parça fabrikası, 1 adet alüminyum, 1 adet tuz, 1 adet mutfak eşya, 1 adet deterjan atölyesi, 1 adet çivi fabrikası olmak üzere toplam 65 fabrika bulunmaktadır.

Kamu sektörüne ait 1 adet çimento, 1 adet balık yağı ve unu, 1 adet süt, 2 adet fındık işleme,8 adet çay, 1 adet Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş 'ne ait toplam 14 adet fabrika bulunmaktadır (31).

Orta Avrupa'yı Tuna yolu ile İran ve Asya Doğu Ülkelerine bağlayan en kısa yolun üzerinde bulunan Trabzon, Birinci Dünya savaşı'na kadar parlak bir transit ticaretine sahne olmuştur. 1. Dünya Harbi'nden sonra meydana gelen ekonomik, politik ve teknik değişiklikler bu ticareti söndürmüştür (32). 1990'lı yıllarda Doğu Bloku ülkelerinde meydana gelen değişimler ve pazar ekonomisine geçiş, Doğu Karadeniz Bölgesi ve Trabzon ekonomisinde de önemli değişikliklere yol açmıştır. . Özellikle bavul ve bagaj ticareti şeklinde görülen bu faaliyetler ekonomik canlanmaya, sermaye hareketliliğine ve paranın tedavül hızının artmasını sağlamıştır. S.S.C.B. 'nin dağılması ile bağımsızlığına kavuşan cumhuriyetlerden binlerce turist alış-veriş yapmak için gelmekte ve İl ekonomisine böylece katkıda bulunmaktadırlar. Trabzon Turizm Müdürlüğünden alınan bilgilere göre 1990 yılında Sovyet Rusya'dan 70 000, Avrupa'dan 51 946, ve diğer ülkelerle birlikte toplam 121 946 turist gelmiştir.

İlde ticaretin canlanmasına, piyasanın hareketlenmesine ve alış-verişin çoğalmasına neden olan diğer faaliyetler, Devlet Destekleme Alımına konu olan yaş çay, fındık ve tütün ürünlerinin alımına başlandığı aylardır.

Tablo 2: Trabzon'daki Kamu ve Özel Sektör Sanayi Kuruluşlarının Üretim Durumu

Ürünler	1989	1990
Un	49 948 ton	64 111 ton
Süt mamulleri	1 549 ton	15 351 ton
Çimento	325 424 ton	330 733 ton
Kuru Çay	23.058 ton	21 733 ton
Balık yağı	606 ton	21 439 ton
Balık unu	1 777 ton	780 ton
Karma yem	5 191 ton	9 530 ton
İç fındık	2 600 ton	6 297 ton
Suni sünger	352 ton	247 ton
Galvanizli dikişli boru ve profil	17 013 ton	3 913 ton
Galvanizli düz ve oluklu sac	1 791 ton	3 978 ton
Çelik döküm	1 199 ton	1 345 ton
Levha bakır	118 ton	133 ton
Levha çinko	1 633 ton	1 965 ton
Levha kurşun	289 ton	712 ton
Hazır konfeksiyon	152 276 Ad.	29 150 Tak
Kanalizasyon Büzü	621 Ad.	30 879 Ad.
Bordür taşı	13 566 Ad.	17 823 Ad.
Bima tuğla	265 405 Ad.	130 533 Ad.
Tuğla	3000 000 Ad.	8 500 000 Ad.
Kalorifer kazanı	4 984 m2	187 Ad.
Kara lastik ayakkabı	90 578 Çift	71 900 Çift
Plastik ayakkabı	190 275 Çift	161 270 Çift
Steril Cerrahi Dikiş Malzemesi	450 000 Kutu	596 000 Kutu

Kaynak: Trabzon Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü Kayıtları

Trabzon il merkezinde diğer bölge merkezlerinden de farklı olarak, gıda maddeleri üretimi ile dokumacılıkla ilgili sektörlerdeki birim sayısı nisbi olarak azdır. Yer alan imalat sanayi birimleri bölgesel ölçekte üretimlerini sürdürürlerken, bu üretim belirli mal gruplarında yoğunlaşmaktadır.

Trabzon'da yer alan imalat sanayi birimleri bölge içindeki imalat sanayi birimlerinden ve çeşitli bölgelerden girdi sağlamaktadır. İl içinden sağlanan girdilerin değer olarak toplam % 35 'i , miktar olarak ise %52' si bölge içinden sağlanmaktadır.

Trabzon'daki imalat sanayi birimleri genel olarak Doğu Karadeniz Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesi için üretimde bulunmaktadırlar. Toplam çıktılarının değer olarak % 23 'ü Trabzon'a, % 48'i Doğu Karadeniz Bölgesine; Miktar olarak % 9' u Trabzon iline, % 68'i Doğu Karadeniz Bölgesi'ne Satılmaktadır.Diğer Doğu Karadeniz illeri de katıldığında toplam girdilerin değer olarak % 74'ü miktar olarak % 89'u Doğu Karadeniz Bölgesine Yöneliktir(33).

İlde bakır, çinko, kurşun gibi maden çeşitlerine rastlanmaktadır.

Trabzon ilinde arazinin büyük bir bölümü dağlık ve ormanlık olup tarıma elverişli arazinin payı azdır. 4685 kilometrekare yüzölçümünün % 28 'i tarıma elverişlidir.Arazi dağılımında 13 000 hektar tarım arazisi, 197 334 hektar orman alanları, 136 000 hektar çayır ve mer'a,22 000 hektar da verimsiz alanlardır.

Trabzon'da çoğunluğu Akçaabat ilçesinde olmak üzere; merkez, Araklı, Beşikdüzü, Vakfıkebir ve Yomra ilçelerinde, aile ziraati şeklinde zeytin üretimi yapılmaktadır. Tabiat koşulları bakımından zeytin üretimine en uygun ilçe Akçaabat'tır. 1976-1980 yıllarında zeytinciliği geliştirme çalışmaları sonucunda 20 000 'e yakın torbalı zeytin fidanı getirtilip, çoğunluğu Akçaabat ilçesinde kapama bahçe tesisinde kullanılmıştır. 1990 yılında, Trabzon'da 56.915 zeytin ağacından ortalama 150-300 ton arasında yeşil dane istihsal edilerek, il ekonomisine 400-800 milyon lira gayrisafi gelir sağlamaktadır.

Trabzon ilinin başlıca ürünlerinin ekiliş büyüklüklerine göre; fındık, mısır, çay , patates ve tütündür. 44 034 üretici aile çay ziraati yapmaktadır.Toplam tarım arazisininin % 9.6 'sında çay tarımı yapılmakta ve Ülke çay üretiminin 1/5 'i Trabzon'da üretilmektedir. Ekili alanlar ve üretim miktarları Tablo: 3'te görülmektedir. 1991 yılı itibariyle Trabzon'da 35 330 000 fındık ağacı bulunmaktadır ve toplam 32 330 000 kg. fındık elde edilmiştir. Ağaç başına ortalama verim miktarı 0.981 kg. 'dır.

Trabzon ilinin arazisi dar ve dağlıktır. Hayvancılığın gelişmesine elverişli geniş çapta mer'alar bulunmaktadır. Çayır ve otlak alanlar 136 000 hektar olup, bu alan il yüzölçümünün % 29 oranını teşkil eder. Hayvancılık Trabzon'da besicilikten daha çok süt üretimine dayanmaktadır. Trabzon'daki hayvan sayısı ve hayvansal ürünler Tablo:4'de gösterilmiştir.

Trabzon orman varlığı bakımından oldukça zengindir. Mevcut orman alanı 197.334 hektar olup bu alan ilin % 42 'sini teşkil etmektedir. İşletilmeye müsait orman alanı 115.398 hektardır. Arazinin dağlık olması ve bol yağış alması orman alanlarının genişletilmesine müsaittir olup ağaçlandırılabilir alan 20.638 hektardır. Orman ürünleri üretim durumu Tablo 12 'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Trabzon'da Ekili Alanlar Ve Üretim Miktarları

Ürünler	1989 Ekim. Alanı		1990 Ekim	
	(Hektar)	Üretim/Ton	Alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
Çay	21 504	125 800	21 586	112 130
Fındık	64 842	61 000	64 842	46 800
Tütün	2 780	3 244	3 980	3 000
Mısır	31 369	72 592	31 390	66 578
Patates	6 690	138 368	7 776	131 050
Buğday	301	468	379	379
Kuru Fasülye	830	749	858	853

Kaynak: Trabzon İli Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü Kayıtları

Tablo 4: Hayvan Sayısı Ve Hayvansal Ürünler

Cins	1989/Adet	1990/Adet	1991/Adet
Sığır	284 000	262 280	233 047
Koyun	188 000	174 180	174 350
Ürünler	1989/Ton	1990/ Ton	1991/ Ton
Süt	270 000	260 000	212 067
Et	4 200	5 354	4 724
Peynir	775	913	-
Yumurta	35 509 000	32 700 000	310 028 000
Tereyağı	127	128	-

Kaynak :Trabzon Sanayi Ve Ticaret Müdürlüğü Kayıtları

Tablo 5: Trabzon İlinin Orman Ürünleri Üretim Durumu.

Ürünler	1989	1990
Tomruk	13.011 m3	16.141 m3
Maden Direği	2.500 "	3.276 "
Sanayi Odunu	400 "	411 "
kağıtlık Odun	4.700 "	2.182 "
Yakacak Odun	45.100 Ster	9.598 Ster

Kaynak: Trabzon Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü Kayıtları

Trabzonda piyasanın hareketlenmesine ve alış-verişlerin çoğalmasına devlet destekleme alımına konu olan yaş çay, fındık ve tütün ürününün satışına başlandığı aylardır.

Trabzon bir üretim merkezi olmaktan daha çok bir tüketim merkezi durumundadır. Özellikle temel gıda maddelerinin çoğu ile dayanıklı sanayi mamüllerinin hemen hepsi diğer üretim merkezlerinden temin edilmektedir.

3. ÇAYKARA İLÇESİNİN SOSYAL YAPISI

3.1. NÜFUS

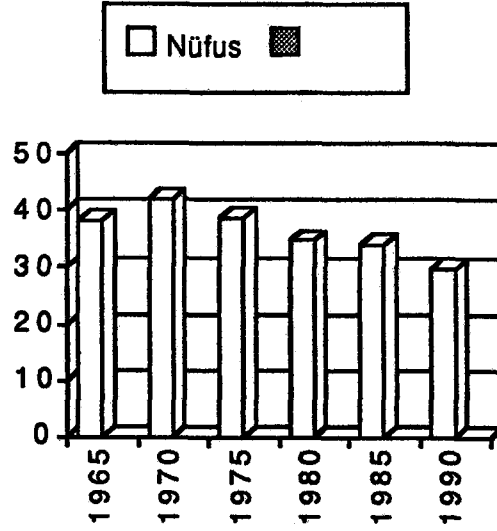
Nüfus, sosyal yapıyı oluşturan canlı ve dinamik bir küttedir. nüfusun incelenmesi, aynı zamanda toplumun sosyal yapı şartlarının da ortaya çıkarılması demektir. Nüfus, demoğrafik, kültürel, sosyal ve ekonomik yönleri ile de ele alınabilen bir özellik taşımaktadır. Nüfus, bir taraftan ülkedeki milli geliri yaratan, diğer taraftan, yaratılan mal ve hizmetleri tüketen bir unsurdur. Nüfus, kalkınmayı yarattığı gibi, kalkınmanın doğurduğu refahı paylaşan fertlerden meydana gelmektedir. Bu özelliği, nüfusun iktisadi gelişme ile arasında bulunan yakın bir ilişkiyi ortaya koyar (34). Nüfus ile sosyal ve ekonomik gelişme arasında ters bir ilişkinin olduğu belirtilebilir (35).

3.1.1. Köy-Şehir Nüfusu (36)

Şehir ve köylü nüfuslarının oranları bizlere bir yerin nüfusuyla ilgili birer göstergedir. Bunlardan faydalanarak nüfusun niteliği üzerinde bir fikir sahibi olabiliriz. Nüfusun şehirli ve köylü olma ağırlığı, onun meslekteki mevki bakımından bölünüşü, nüfusun yaşadığı toplumdaki iktisadi faaliyet şekilleri, iş bölümünün durumu, mesken ve aile yapısı, sosyal teşkilatlanma durumu hakkında bir fikir verebilir (37). Şehir fonksiyonlarını kazanmış olan nüfusta işbölümü artmış, tarım dışı faaliyetler yoğunlaşmıştır. Aile yapısında çekirdek aileye doğru geçiş görülür, orta sınıfın tabakalaşma eğilimi artar ve toplumun fert üzerindeki kontrolü zayıflar(38).

Çaykara İlçesinin sosyal yapısını analiz edebilmek için, öncelikle Trabzon İli ve ilçelerinin nüfusla ilgili gelişmelerine göz atmak gerekir. Bu gelişmelerin dökümü Tablo:1 'de verilmiştir.

1980-1990 dönemi toplam nüfus ve köylü-şehirli nüfus oranlarının incelenmesinden de anlaşılacağı gibi yüzey şekillerinin elverişsizliği nedeniyle, toplu yerleşim birimlerinin kurulmasına imkan vermemesi dolayısıyla küçük ve dağınık yerleşim birimlerinin yoğunluk kazandığı kırsal bir yapıya sahip olan Çaykara ilçesi, en yüksek köy nüfusunu barındıran ilçe olup, dönem içinde bu nüfus dağılımında önemli bir gelişme gözlenmemektedir. 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Türkiye nüfusunun % 59 'u il ve ilçelerde, % 41 'i köylerde yaşamaktadır. Bu dağılım, Trabzon İlinde % 62.61 köylerde, % 38.39 il ve ilçelerde şeklindedir. Çaykara İlçesi nüfusunun % 90'ı köylerde, %10 'u şehirlerde yaşadığı göz önüne alınırsa, Çaykara ilçesinin nüfusunun kırsal niteliğinin ağır bastığının ortaya çıktığı görülür.

Grafik: 5 Çaykara İlçesinin 1965-1990 Dönem Sayım Sonuçları

Tablo 6: Trabzon İli ve İlçelerinde 1975-1990 Döneminde Nüfusun Köy ve Şehir Arasındaki Dağılımı (Yüzde Olarak)

İlçeler	1980		1985		1990	
	Köy %	Şehir %	Köy %	Şehir %	Köy %	Şehir %
TOPLAM	75	25	70	30	62	38
Merkez	39	61	34	66	34	66
Akçaabat	87	13	85	15	75	25
Araklı	86	14	80	20	78	22
Arsin	80	20	81	19	80	20
Beşikdüzü	-	-	-	-	49	51
Çarşamba	-	-	-	-	69	31
Çaykara	97	3	94	6	90	10
Demekpazar	-	-	-	-	67	33
Düzköy	-	-	-	-	77	23
Hayrat	-	-	-	-	80	20
Köprübaşı	-	-	-	-	70	30
Maçka	90	10	88	12	82	18
Of	87	13	87	13	77	23
Sürmene	79	21	78	22	66	34
Şalpazarı	-	-	-	-	81	19
Tonya	55	45	53	47	57	43
Vakfıkebir	86	14	85	15	46	54
Yomra	82	18	79	21	76	24

Kaynak: DIE.

1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, ilçenin yerleşim yapısı aynı özelliği korumakla birlikte şehir nüfusunda bir artış meydana gelmiş, şehir nüfusları yükselirken köylerin nüfus oranı % 90 'a gerilemiştir.

3.1.2. Nüfusun Yaş Yapısı

Bir nüfusta yaş dağılımı, çalışabilecek nüfusun, yani işgücü veya faal nüfusun miktarını da göstermektedir. Nüfusun yaş yapısı genellikle nüfus piramidiyle gösterilir(39).

Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; Türkiye nüfusunun genç nüfus niteliği taşıdığı görülmektedir.1985 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 0-14 yaş grubu nüfus, Türkiye nüfusunun % 38.8 'ini oluşturmaktadır. Doğu Karadenizin kıyı şeridindeki illerde bu oran 1985 yılında % 36.8, Trabzon'da ise % 38.00 'dir. Aktif nüfusu kapsayan 15-64 yaş grubu nüfusun bölgedeki toplam nüfus içindeki payı %57.2 olup ülke ortalamasının altındadır. İlçedeki faal nüfusun yani 15-64 yaş grubunun oranı % 63.29 ' dur.

Çaykara İlçesi nüfusunun temel özelliği genç bir yaş yapısına sahip olmasıdır. Kadınlarda ve erkelerde genel olarak 15-64 yaş grubunda bir yoğunluk göze çarpmaktadır. 1988 yılında Prof.Dr.Ersan BOCUTOĞLU yönetiminde araştırma görevlileri Ahmet ULUSOY ve Metin BERBER tarafından "Çaykara Tarımsal Bölgesinde İşgücü Piyasasının Yapısı ve Göçle İlgileri Üzerine Bir Araştırma" yapılmış ve Çaykarada yaşayan ailelerin nüfusu, 0-6 yaş grubunun % 13.7 ' sini, 7-14 yaş grubunun %21.8 'ini,15-64 yaş grubunun % 61.3 'ünü ve 65 ve daha yukarı yaş grubunun % 3.2 'sini oluşturduğu ortaya çıkmıştır (40).

Çaykara İlçesinin sosyal ve ekonomik yapı özelliklerini ortaya koymak, çeşitli kaynak, kurum ve kuruluşlardan elde ettiğimiz bilgileri tamamlamak amacıyla İlçenin mahalle ve köylerinde uygulanan anket çalışmalarından elde edilen bilgilere göre 0-14 yaş grubu erkek nüfusun % 31.45 'ini, kadınların %29.38 'ini oluşturmaktadır. Bu yaş grubunda erkekler daha çoktur.15-64 yaş grubunda ise kadınların fazlalığı dikkati çekmektedir.Bu grupta erkekler arasında erkeklerin oranı % 62.99 iken, kadınlar arasında kadınların oranı % 63.79 dur.

3.1.3. Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Nüfusun cinsiyet yapısı, nüfusun gelecekteki artış potansiyelini belirlemektedir. Bunu belirleyen de oış olaylar ve nüfusun kendi yapısıdır. Dış olaylar, örneğin savaşlarda daha çok erkek nüfusun azalması yoluyla dengenin bozulması olayıdır (41).

1985 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre İlçenin toplam nüfusu 33 906 'dır. Bu nüfusun 15 055 'i erkek, 18 851 'i kadındır. Toplam nüfus içinde kadınların erkeklerden fazla olduğu dikkati çekmektedir. Bunun nedeni tarım alanlarının yetersizliği ve işsizlik sebebiyle erkek nüfusun diğer il ve ilçelere göç etmeleridir.

1985 yılı rakamlarına göre şehir merkezi toplam nüfusu 2022, kadın nüfusu 904, erkek nüfusu 1118 'dir. Merkezde erkekler çoğunluktadır. Köylerde ise durum bunun tam tersidir. Kırsal kesimin toplam nüfusu 31884'tür. Bunun içinde erkeklerin miktarı 13 937, kadınların miktarı 17947 'dir. Kırsal alanda kadınların erkeklerden fazla olmasının nedeni, erkeklerin gurbette olmalarıdır.

3.1.4. Nüfusun Nitelik Yapısı

Nüfus ve işgücünün niteliğini belirleyen etkenlerden biri, genel eğitim düzeyidir (42). Nüfus özellikle faal nüfus, sağladığı geçim kaynakları doğrultusunda belirli iktisadi kesimlerde toplanmıştır.

Çaykara ilçesi mahalle ve köylerinde yapılan ankete konu olan aile nüfusunun eğitim durumlarının kadın ve erkeklere göre yüzdesi şöyledir. Erkeklerin % 11.13 'ü , kadınların % 26.07 'si eğitim görmemiştir. Okur-yazar fakat herhangi bir okul bitirmeyenlerin oranı erkeklerde %14.98, kadınlarda % 21.77 'dir. Erkeklerin % 41.30 'u , kadınların % 41.99 'u ilkokulu bitirmişlerdir. Ortaokul ve dengi okul bitirenlerin oranı kadınlarda % 4.31, erkeklerde % 13.67, lise ve dengini bitirenlerin oranı kadınlarda % 4.90, erkeklerde %11.74'tür. Kadınların % 0.96 'sı erkeklerin % 7.19 'u yüksek tahsillidir. Anket sonuçlarından anlaşılıyor ki kız çocukları ilkokuldan sonra ortaokul, lise ve üniversiteye gönderilmemektedir.

Çaykara ilçesi erkek nüfusunun % 44.10 'u, kadın nüfusunun % 40.23 'ü henüz evlenmemiştir. Erkeklerin % 52.59 'u, kadınların % 54.68 'i evlidir. Eşi ölenlerin % 2.76 'sı erkek, % 4.74 'ü kadındır. Boşananların oranı erkeklerde %0.56, kadınlarda % 0.34'tür.

1985 Genel Nüfus Sayımına göre ilçe merkez nüfusunun %55.98 'i erkek, %44.02'i kadındır. Toplam merkez nüfusunun % 12.6 'sı okuma yazma bilmemekte, %18.57 'si okuma -yazma bilmekte, fakat herhangi bir öğrenim kurumundan mezun bulunmamakta, %68.62'si okul bitirmiş; bunlardan % 62.69'u ilkokul, %18.49'u ortaokul, % 0.24'ü ortaokul dengi meslek okul, %9.44'ü lise, %3.84'ü lise dengi meslek okul, % 5.28'i yüksekokul veya fakülte mezunu bulunmaktadır. Okuma-yazma bilmeyenlerin % 16.45'i erkek, %83.55'i kadındır. okur-yazar nüfusun % 61.68'i erkek, % 48.32'si kadındır. Okul bitirenlerin oranı, erkeklerde % 64.37, kadınlarda % 35.63 'tür(43).

3. 2. İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

İşgücü, istatistiki ve ekonomik bir tanım olarak 15-64 yaşları arasında olan nüfus grubunu kapsamaktadır. Çalışma arzusunu duymayanlar ve çalışma gücüne

sahip olmayanlar iş gücünün dışında yer almaktadırlar. Ayrıca işsizler de işgücüne dahil edilmemektedir. 15-64 yaşları arasındaki nüfus genel olarak potansiyel işgücünü meydana getirmektedir(44). Basit ve yalın tarifi ile söylemek gerekirse: ülkede çalışanlarla iş arayanların toplamı, işgücü dediğimiz topluluğu meydana getirir (45).

İşgücüne katılma oranı ise, işgücünün nüfusa oranıdır. İşgücüne katılma oranını belirleyen etkenlerden birisi, öncelikle potansiyel işgücünün kendisidir. Bunun yanısıra iktisadi gelişme ve toplumun sosyal ve kültürel yapısı da birer önemli faktörlerdir (46).

1985 Genel Nüfus Sayımına göre ülkemizin çalışma çağı nüfusunun (12+yaş) % 58.2 'si çalışma halindedir. Doğu Karadeniz Bölgesinin kıyı şeridinde bu oran daha yüksek olup % 65.3 'tür. Trabzon'da ise % 62.0 'dır (47). 1985 Sayımı'na göre, ilçe merkezi nüfusunun, erkeklerde % 34.27'si , kadınların % 12.69'u iktisaden faaldir. İşsiz olup iş arayanların oranı % 5.0, bunların %97.36'sı erkek, % 2.64'ü kadındır.Çaykara'da toplam aile nüfusunun % 32.6 'sı ücretsiz olarak ailenin tarımsal üretim kesiminde çalışmaktadır. Bu oranın % 9 'u 15 yaşının altındaki, % 85 'i 15-64 yaş grubundaki ve %6 'sı da 64 yaşın üstündeki grupta yer almaktadır. 15-64 yaş grubunda aile içinde ücretle çalışanlar % 68.8'i 15 yaşın altındakilerin % 57 'si ve 64 üstü yaş grubundakilerin % 68.4'ü kadındır. Kendi üretim faaliyetlerinde çalışanlar "nakdi ücret" tarafından yönlendirilmeyen çok özel bir emek piyasası tarafından massedilmektedir.

Ortalama olarak her aileden 1.7 kişi ücretli olarak bir işte çalışmaktadır. Bunların % 95 'i erkeklerden, % 5 'i kadınlardan oluşmaktadır. Ücretli çalışanların % 4 'ü kendi köyünde, % 6.3 'ü Çaykara'da, % 48'i ilçe dışında (yurt içinde) ve % 41.7 'si de yurt dışında çalışmaktadır(48).

İktisaden faal olan nüfus içinde işsiz olup iş arayanların oranı 1985 yılı rakamlarına göre % 2.9, bölgede % 3.0, iken Trabzon'da en yüksektir (%4.7).

İktisaden faal olmayan nüfus, Türkiye genelinde % 38.7, bölgede % 31.8 iken Trabzon'da % 35.1 ' dir. Çaykara ilçesinde çalışma çağında olan fakat iktisaden faal olmayan nüfusun dağılımı, köy ve mahallelerde uygulanan anketlerden elde edilen bilgilere göre şu şekildedir: iktisaden faal olmayan nüfus da denilen 0-14 yaş grubundaki nüfus, erkeklerde toplam nüfusun % 31.45 ' i , kadınlarda % 29.38 'idir. Faal nüfus da denilen 15-65 yaş arasındaki erkek nüfusun % 62.9'u, kadın nüfusun % 63.79 'u işgücüne katılmaya müsaittir. Çaykara ilçesinde çalışma çağı içinde olan fakat öğrenci olmak , ev kadını , çalışamaz halde , işsiz veya emekli olmak gibi nedenlerle çalışmayan nüfusun kendi içindeki oranı Emeklilerde % 23.5, ev kadınlarında % 4.71, öğrencilerde % 0.28, işsizlerde % 41.27 dir. İşsizlerin fazlalığı dikkati çekmektedir. Çalışmayanların yarıya yakını işsiz durumdadır. Çalışamayacak

kadar sakat olanların oranı, iktisaden faal olan fakat bir iş tutmayanlar arasında % 10.8 gibi oldukça yüksek bir rakamdır. Çaykara 'da mevsimlik olarak çalışanlar da kendilerini işsiz olarak kabul etmektedirler.

Anket uygulamalarında elde edilen bilgilere göre ilçe nüfusunun % 80.48 'inin işi vardır. İş sahibi Çaykaralıların % 68.32 'si kendi imkanlarıyla bir iş sahibi olduklarını belirtmektedirler. İş ve İşçi Bulma Kurumuna başvurarak iş sahibi olanların oranı çalışanlar arasında % 7.43 ' tür. Akraba ve arkadaş yardımı ile işe girenler de bir hayli fazladır (%7.43).

3. 3. GÖÇ

Genel olarak göç, belirlenmiş bir zaman dilimi içinde, belirli bir yerleşme alanından dışarıya olan yer değiştirmelerin sayısıdır. Göç izlenen zamanın, incelenen alanın, göç eden bir topluluğun bir fonksiyonu olarak değişme gösterir (49). Şehir bölgelerine göçü doğuran, davranış ve değer hükümlerindeki değişmedir. Bu değişme için de yeterli ve dışa açık bir sosyal çevre, iktisadi faaliyetlerde sınav faaliyetin ağırlık kazanması, eğitim ve gelir seviyesinin nisbeten yeterli bir durumda bulunması gerekmektedir (50).

Bir bölgeye veya kente olan göçlerin veya diğer olguların sebeplerini tesbit ederken makro planda dünya ve ülke çapındaki olaylar ve gelişmelerden soyutlamak zordur. Klasik iktisatçılardan J.R.Hicks'e göre göçün temel sebebi, net iktisadi avantajlardaki farklar, yani coğrafi ücret farklılıklarıdır (51).

Göç sebeplerini iki kısımda inceleyebiliriz: Birinci grup " itici güçler " şeklinde nitelenen, nüfusu Çaykara'dan koparan faktörlerdir. İkinci grup ise nüfusun o bölgeye veya kente gelmesini sağlayan "çekici güçler" denilen faktörlerdir.

İtici faktörler, kişilerin göçmeleri ve yerlerini terketmelerini sağlayan o andaki şartlardan doğan sebeplerdir. İlçede altyapı hizmetlerinin yetersizliği, yatırım yetersizliği, işsizlik, tarımda verimsizlik, eğitim, sağlık ve sosyal şartların yetersizliği gibi itici faktörler Çaykara'dan göçü hızlandırmıştır. Çaykara ilçesi köy ve mahallelerinde uygulanan anket neticelerine göre Çaykara İlçesinden göçte, itici faktörlerin başında % 34.22 ile tarım alanlarının yetersiz oluşu gelmektedir. Tarım alanlarının yokluğunun sonucu işsizliktir. Bu ikisi temel itici faktör sayılabilir (52). Ailelerin % 31.01'i göçün itici sebepleri olarak iş bulma, % 24.06 'sı daha iyi okuma-yaşama isteğini, % 10.71 'i ücretlerin düşük oluşunu belirtmektedirler. Çaykara'dan göçte yabancı biriyle evlilik önemli rol oynamaktadır. Ailelerin %19.39 'u aile üyelerinin ilçe dışından biriyle evlenmeleri yüzünden ilçeden göç ettiklerini açıklamaktadırlar. İlçeden göçte itici faktörlerden biri olarak yeryüzü şekillerinin parçalı, dik ve kaymaya müsait olmasını gösterenlerin oranı %19.39 'dur.

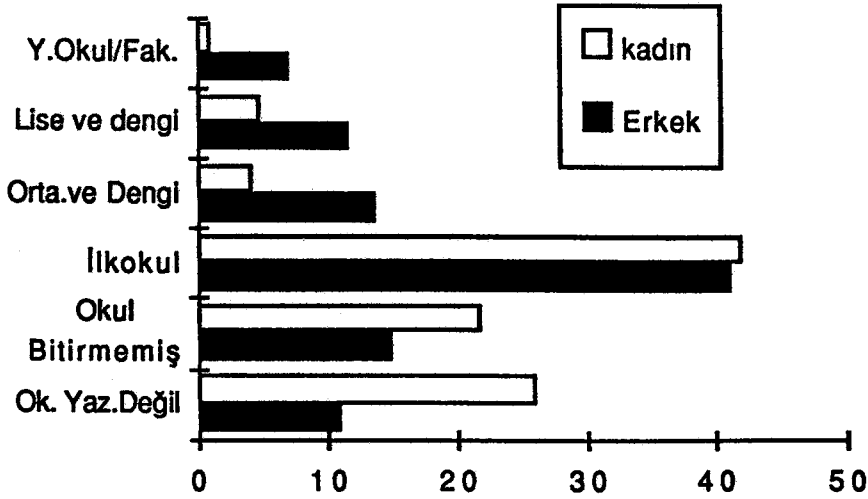
Çekici faktörler,göçülen yerin özellikleridir. Çaykaradan göç edenler genellikle sanayinin geliştiği, iş imkanlarının arttığı, rahat yaşama ve okuma imkanlarının bulunduğu batı şehirlerine göç etmektedirler. Anket verilerine göre, göç eden aile reislerinin %14.85 'i yurt dışında çalışmaktadır. Göç, göç alan ve veren bölge nüfusları ile doğru, bölgelerarası mesafe ile ters orantılıdır (53). Ancak yurt dışına göçte bu kuralın bozulduğu görülmektedir. Çaykara 'dan göç edenler çoğunlukla Bursa (% 21.51), Ankara (% 16.56), Adapazarı (% 10.11), Van, Samsun (% 9.25), Hatay (% 6.45), Trabzon (% 5.38), İzmir (% 4.95), İzmit (% 2.80), Balıkesir (% 2.58), Kırıkkale, Bayburt, Manisa ,Konya, Antalya ve Mersin illerine ve Kırıkhan (% 3.66) ve Bafra (%1.51) ilçelerine gitmişlerdir. Göç bölgeleri olarak sanayileşmiş ve gelişmiş yörelerin seçilmesi,göçten umulan getirinin reel değerinin en büyük olduğu yerler olmasındandır (54). Yaş, eğitim seviyesi ve ırk gibi bireysel özellikler göç kararı üzerinde önemli etkiler meydana getirirler. İşgücüne katılmış bir kimsenin göç ihtimali, yaşı arttıkça azalır. Çünkü yaşlı insanlar avantajlarından yararlanabilecek kadar uzun bir iş hayatını umamazlar (55).

Çaykara'da uygulanan anket çalışmalarında ortaya çıkan sonuçlara göre, ilçeden göç edenlerin tahsil durumları incelendiğinde , % 44.23 'ünün ilkokul, % 32.45 'inin ortadereceli okul, % 2.64 'ünün yüksekokul mezunun olduğu görülür. Göç edenler arasında okur-yazar olmayanların oranı % 20.67 'dir.

Çaykara 'dan göçte etkili olan ekonomik faktörlerin yanında çok sayıda sosyal ve demografik faktörler de vardır. Ankette, örnekleme katılan aileler, arazinin parçalı, dağınık ve heyelana müsait olmasının yanında nüfusun kalabalık olması ve geçim şartlarının bu kadar nüfusu barındırmaya yetmemesini de göçün önemli sebepleri arasında saymışlardır.

3. 4. EĞİTİM

1985 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 6 ve daha yukarı yaştaki ülke nüfusunun % 77.3 'ü okur-yazar, % 22.5 'i okuma-yazma bilmemektedir. Doğu Karadeniz Bölgesinin kıyı şeridinde yer alan illerde okur-yazar nüfusun oranı ortalama olarak %76.4 ile ülke ortalamasının altında, okuma -yazma bilmeyenlerin oranı ise % 23.6 ile ülke ortalamasının üstündedir. Trabzon İlinde okur-yazar nüfusun oranı % 77.9 ile Türkiye ortalamasının üstündedir(56). Çaykara İlçesinde, anket çalışmalarında ortaya çıkan neticelere göre okur-yazar nüfusun oranı, erkek nüfus içinde % 89.77 ile ülke ve bölge ortalamasının çok çok üstündedir. İlçede kadın nüfusun okur-yazar oranı % 74.93 ile ülke, bölge ve Trabzon ili okur-yazar oranının altındadır.

Grafik 6: Çaykara İlçesi Nüfusunun Okur-yazarlık ve Bitirilen Son Öğretim Kurumuna Göre Dağılımı

Okur-yazar nüfus , bitirilen son öğretim kurumlarına göre incelenecek olursa, Türkiye'deki okur-yazar nüfusun % 18.4 'ünün herhangi bir öğretim kurumundan mezun olmadığı görülmekte, ilkokul mezunları da nüfusun % 43.5 'ini oluşturmaktadır. Bölge illerinde herhangi bir öğretim kurumundan mezun olmayan okur-yazar oranı % 20.25, Trabzon'da % 22 ile Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Anketten elde edilen verilere göre Çaykara'da okur-yazar ama okul bitirmeyenlerin oranı erkek nüfus içinde % 14.98 ile Türkiye, Bölge ve Trabzon genel ortalamasından düşük, kadın nüfusta % 21.77 ile Trabzon ortalaması haricinde yüksektir.

Ortaokul mezunları Türkiye çapında genel nüfus içinde % 6.5, lise ve dengi okul mezunları da % 6.6 oranlarındadır. Bu oran, Bölge illerinde ortaokullarda % 6.3, lise ve dengi okullarda % 5.9 'dur. Anket çalışmalarında elde edilen sonuçlara göre Çaykara'da orta ve dengi okul bitirenlerin oranı kadın nüfus için % 4.31 ile Türkiye ve Bölge ortalamasından düşük, erkek nüfus için % 13.67 ile Türkiye , Trabzon ve Bölge ortalamasından oldukça yüksektir. İlçe erkek nüfusu bakımından lise ve dengi okul bitirenlerin oranı %11.77'dir ve bu oran Türkiye, Bölge ve Trabzon oranlarının çok üzerindedir. Kadın nüfus bakımından ilçede lise ve dengi okul bitirenlerin oranı % 4.90 'tr. Yüksek öğrenim görmüş olanların oranı ülke düzeyinde % 2.2, Bölgede % 1.2, Trabzon'da 1.0 'dır(57).

Çaykara'da uygulanan anketlerde örnekleme alınan aile reislerinin verdiği cevaplara göre Yüksekokul veya fakülte bitirenlerin oranı erkek nüfus içinde % 7.19 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Türkiye, Bölge ve Trabzon genel oranına göre oldukça yüksektir. Kadın nüfusta bu oranlar % 0.96 ile yukarıdaki ortalamaların tümünden düşüktür.

1991-1992 öğretim yılında Çaykara İlçesinde toplam 37 ilkokul bulunmaktadır. Aynı öğretim yılında ilçedeki toplam öğrenci sayısı 2075, öğretmen

sayısı ise 69 'dur. Derslik sayısı aynı dönemde 115 'tir. Bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 30'dur. 1984-1985 öğretim yılında 27 olan bu rakam,1988-1989 öğretim yılında 25.6 'ya düşmüş,1990-1991 öğretim yılında tekrar 29.4 'e yükselmiştir. okul başına düşen öğrenci sayısı 1984-1985 öğretim yılında 76, derslik başına düşen öğrenci sayısı 25.3 iken 1991-1992 öğretim yılında okul başına düşen öğrenci sayısı 18.04 'e, öğretmen başına öğrenci sayısı 30.07 olmuştur.

Tablo: 7 Çaykara İlçesi 1984-1992 Dönemi İkokul, Derslik, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Yıllar	İlkokul sayısı	Derslik sayısı	Öğretmen sayısı		Öğrenci Sayısı
1984-1985	56	168	157		4256
1985-1986	56	163	156		4295
1986-1987	56	166	159		4089
1987-1988	57	174	147		3922
1988-1989	56	177	141		3617
1989-1990	55	167	118		3117
1990-1991	38	114	77		2271
1991-1992	37	115	69		2075

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıtları

İlköğretim okullarındaki durum ise şöyle özetlenebilir.Çaykara İlçesinde ilköğretim okullarının açılmasına 1989-1990 öğretim yılında başlanmıştır. 1989 -1992 döneminde açılan toplam ilköğretim okulu sayısı 3 olup bu okullarda 1991-1992 öğretim yılında 10 öğretmen ve 290 öğrenci bulunmaktadır.

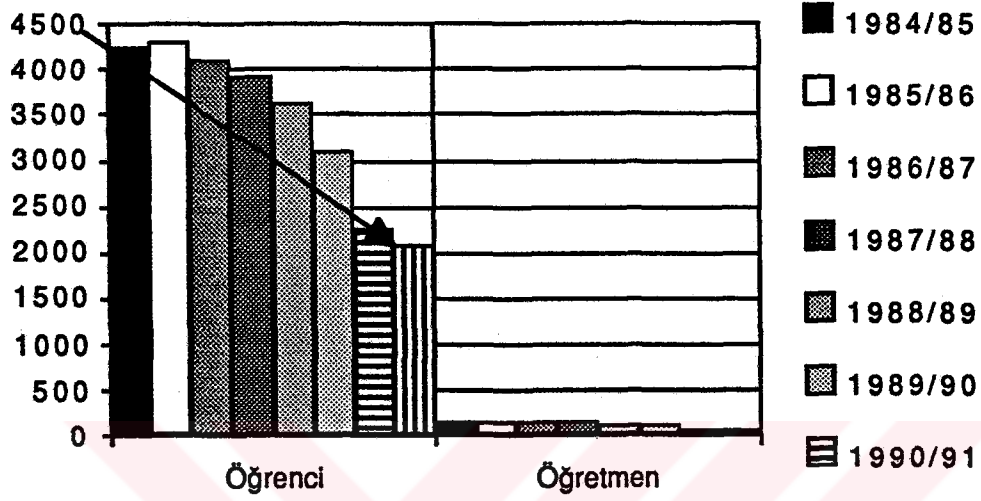
Tablo 8:Yıllara Göre Çaykara İlçesi Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Yıllar	GENEL LİSE			MESLEKİ LİSE		
	Okul Sayısı	Öğretmen. sayısı.	öğrenci. sayısı.	okul sayısı.	ÖğretmenS ayısı.	Öğrenci Sayısı
1986-1987	2	32	274	2	18	205
1987-1988	2	26	301	2	20	206
1988-1989	2	28	309	2	19	191
1989-1990	2	26	274	2	11	194
1990-1991	1	10	170	2	19	197
1991-1992	1	10	160	2	17	198

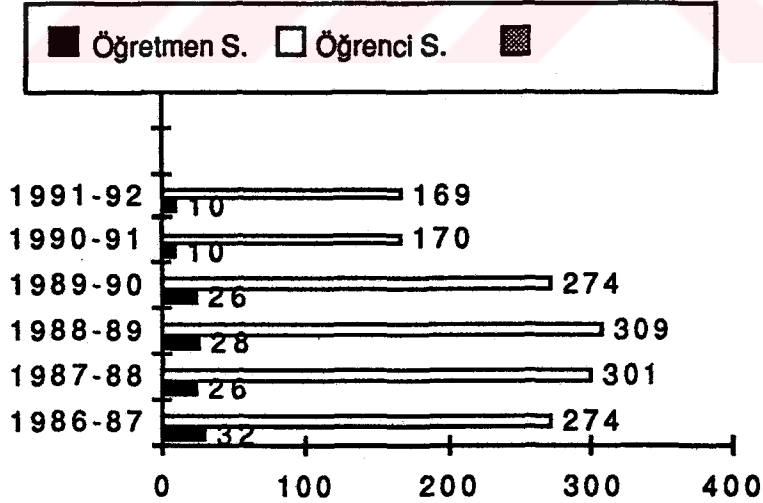
Kaynak:Çaykara İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıtları

Tablo: 8 incelendiğinde, Çaykara ilçesinde öğrenci sayılarının yıllara göre azaldığı, fakat öğretmen sayılarının bu azalmaya oranla daha çok azalma gösterdiği, mesleki liselerdeki öğrenci sayılarında son yıllarda artışlar gözlemlendiği, genel lise öğrenci sayılarında ise büyük ölçüde düşüşler kaydedildiği ortaya çıkmaktadır.

1991-1992 öğretim yılında Çaykara İlçesi genelinde 160 lise öğrencisi,198 mesleki lise öğrencisi bulunmaktadır. Öğretmen sayıları genel liselerde 10, mesleki liselerde 17 'dir.

Grafik7: Yıllara Göre Çaykara İlçesi ilkokul Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Grafik 8: Çaykara İlçesi orta öğretim kurumlarındaki Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

3.5. SAĞLIK

Sağlık dolaylı olarak iktisadi faaliyete tesir eden ve insan faktörünün verimi ile ilgili önemli bir konudur. Sağlık konusu insanın her yanına etik yapan bir faktördür. Sosyal çevre içinde sağlık şartlarını iyileştirmemek, sosyal gelişmenin oluşmasına da olumsuz etki yapar. Sağlık alanında az gelişmiş yörelere çeşitli sağlık yatırımlarının götürülmüş ve fiziki hedeflerin gerçekleştirilmiş olması da yeterli değildir. Doktor, hemşire, ebe, laborant, sağlık teknisyeni gibi birbirini tamamlayan farklı kademe ve vasıflardaki insangücü kaynakları yeterli hale getirilmezse, yatırımların maliyeti yükselmekte; bu durum atıl kalmaya yol açmaktadır (58).

Çaykara İlçesi, Ataköy beldesinde 50 yatak kapasiteli 25 yatağı bulunan bir hastane vardır. Yatak başına düşen kişi sayısı 433 'tür. Ataköy devlet hastanesine ait 5 yıllık istatistiki bilgiler aşağıda Tablo:9'da verilmiştir.

Tablo:9 Ataköy Devlet Hastanesine Ait Beş Yıllık İstatistiki Bilgiler

	1987	1988	1989	1990	1991	TOPLAM
Yatak Sayısı	25	25	25	25	25	25
Poliklinik sayısı	2540	4084	3556	1239	1780	13199
Hasta Sayısı	234	372	315	76	111	1108
Taburcu Olan	226	365	307	75	110	1083
Ölen	8	8	8	1	1	26
Yatılan Gün Ortalama	1681	2958	2213	418	594	7864
Kalış	4.8	7.9	7.0	5.4	5.3	6.0
Yatak iş.Or.	18.4	40.5	30.3	5.7	8.1	20.6
Yaptırılan Doğum Sayısı	8	11	11	3	6	39
Yatan Kadın	126	223	163	44	69	625
Yatan Erkek	108	142	144	31	41	466

Kaynak: Ataköy Devlet Hastanesi Baştabibliği Kayıtları

Çaykara İlçesi merkez sağlık ocağı verilerine göre Bir ebeye düşen köy sayısı 2.9, bir ebeye düşen nüfus 1810, izlenen gebe sayısı 66, izlenen lohusa sayısı 66, izlenen çocuk sayısı 264 'tür. Bir sağlık memuruna düşen nüfus 5884, bir hemşireye düşen nüfus 2942, bir doktora düşen nüfus 1961 'dir.

İlçede 1991 yılı içerisinde merkez sağlık ocağında canlı doğum sayısı 345 olup, kaba doğum oranı binde 11.72, basit yıllık doğum oranı binde 129.21, genel doğurganlık oranı binde 50, doğumda cinsellik oranı binde 4.42, doğumda cinsellik oranı binde 29.50 'dir.

İlçede görülen en önemli hastalıklar, 0-4 yaşlarında solunum ve sindirim, 5-49 yaşları arasında solunum ve dolaşım hastalıkları görülmektedir. Erkeklerde en çok solunum ve dolaşım, kadınlarda en çok ürogenital ve romatizmal hastalıklara rastlanılmaktadır.

Son beş yıl içerisinde Çaykara'da 180843 poliklinik kaydedilmiş,74643 enjeksiyon ve 37610 pansuman yapılmıştır. 11 boğmaca, 32 kızamık, 47 kızıl, 87 i hepatit,113 Kuduz şüpheli ısırık, 2 menenjit, 11 grip 702 guatr ve 94 tüberküloz vak'ası görülmüştür.

3.6. SOSYAL GÜVENLİK

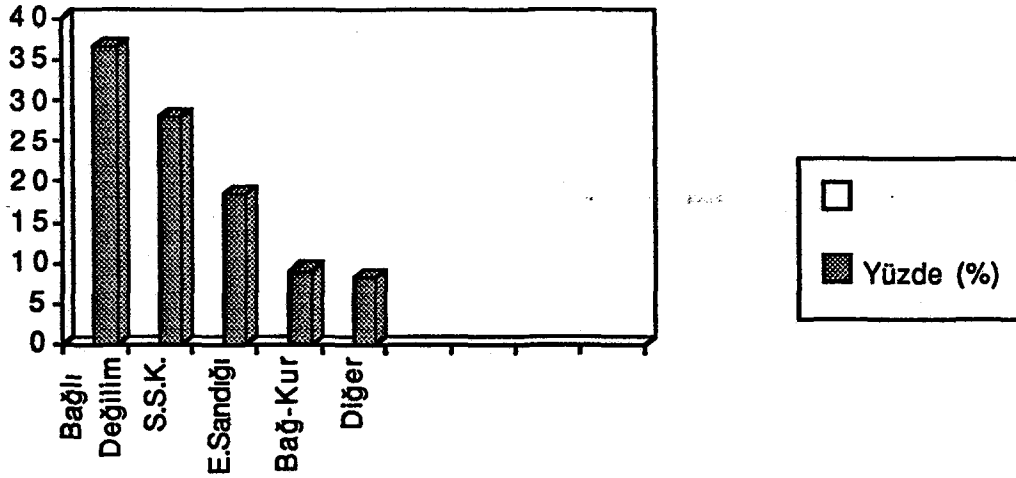
Sosyal güvenlik, tehlike ile ortaya çıkan iş göremezlik halinde gelirin devamlılığını sağlar. İşsizlik de bizatihi bir tehlikedir. Çalışma gücü kaybolmadığı halde, gelire dönüştürülemediği için herhangi bir sosyal güvenlik tehlikelerinden farklı da olsa aynı sonucu doğurmakta, insanı gelirsiz bırakmaktadır (59).

Sosyal güvenlik kuruluşlarının fonksiyonu, insanlar tehlikeye uğrayınca başlar, tehlikenin zararı devam ettiği sürece devam eder, tehlikenin zararı ortadan kalkınca kalkar. Sosyal güvenlik kuruluşları sağlık alanında sadece tedavi edici faaliyetlerle ilgilidir.

Ülkemizde sosyal güvenlik hizmetleri esas itibariyle Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur kanalı ile yerine getirilmektedir.

Çaykara İlçesi merkez, mahalle ve köylerinde tesadüfi örnekleme metodu ile uygulanan anket çalışmaları verilerine göre çalışan nüfusun % 36.64 'ü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı değildir. İlçede çalışan nüfusun % 63.36 'sı sosyal güvenceye sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Sosyal güvenliğe sahip halkın % 27.93 'ü Sosyal Sigortalar Kurumu'na, % 18.32 'si Emekli Sandığına, % 9.10 'u da Bağ-Kur'a bağlı olarak çalışmaktadırlar.

Bağlı olunan sosyal güvenlik kurumu mesleklere göre incelendiğinde, nüfusun mesleki özelliklerine uygun bir sosyal güvenlik yapısının ortaya çıktığı açıkça görülür. Memur niteliğindekiilerin, eğitim, sağlık, güvenlik ve benzeri hizmet sektörlerinde çalışanların Emekli Sandığı'na; fabrika, küçük üretim işçisi ve diğer hizmetlerde işçi olarak çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu'na ; Küçük girişimci, tamirci, esnaf ve diğer işlerdeki işyeri sahiplerinin Bağ-Kur' a kayıtlı oldukları görülmektedir.

Grafik 9: Çaykara İlçesinde Sosyal Güvenlik Durumu

3.7. ÇAYKARA HAKKINDA DİĞER SOSYAL GÖSTERGELER (60)

Aile en eski ve en önemli insan grubudur. Psikolojik, sosyal ve ekonomik değişimlerden kolayca etkilenir. Çaykara'da aileler bir geçiş özelliği niteliği taşır. Ortalama aile büyüklüğü de bunun bir göstergesidir. İlçenin ortalama aile büyüklüğü 6.44'tür. Hanede bulunan aile sayısına göre, tek aileli haneler çoğunlukta olmakla birlikte, iki, hatta üç aileli hanelere rastlanmaktadır.

Örnekleme çıkan ailelerde ortalama hanehalkı büyüklüğü 6.44 'tür. 1985 Genel Nüfus Sayımı'na göre, hanehalkı büyüklüğü, kırsal bölgelerde 5.57, büyük kentlerde 4.61, ülke ortalaması ise 5.21 kişidir. Genellikle tek kişilik aileler, aile olmayan hanelerdir. Çaykara'da ailelerin % 39.83'ü 1 ile 5; % 54.87 'si 6 ile 10; % 4.19'u 11 ile 15 kişiden oluşmaktadır. 1985 Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları'na göre tek kişilik hanelerin ortalama oranı % 4.66, gelişmiş yörelerde, örneğin Ege ve Marmara'da % 5.7, Doğu Anadolu'da ise % 2.1'dir(61). Çaykara ilçesinde tek kişilik ailelerin oranı % 0.34'tür ve çoğunlukla (% 15.68) 7 kişilik ailelerden meydana gelmiştir.

Çaykara'da ailelerin büyük bir çoğunluğu evlidir. Aile üyelerinden, erkeklerin % 44.1'i hiç evlenmemiş, % 52.59'u evli, %2.76 'sının eşi ölmüş, % 0.56 'sı ise boşanmıştır. Kadınların % 40.23 'ü hiç evlenmemiş, % 54.68' i evli,% 4.74'ünün eşi ölmüş, %0.34 'ü eşinden boşanmıştır. Evlilerin % 88.08 'i resmi ve dini nikah yapmıştır. Sadece dini nikah yapanların oranı % 6.74, sadece resmi nikah yapanların oranı %4.92'dir

Aile reislerinin % 23.55 'i emeklilik, % 4.71'i ev kadını olması, % 0.28 'i öğrencilik, % 10.80 'i sakatlık, % 41.27'si işsizlik nedeniyle çalışmamaktadır. %3.3 'ü memurdur, % 2.22 'sinin kendi işi vardır ve %13.85 'i mevsimlik çalışmaktadır.

Halen çalıştıkları işe, % 68.32'si kendi imkanlarıyla, %7.43 'ü İş ve İşçi Bulma Kurumu yardımıyla, % 7.43 'ü akraba ve arkadaş yardımıyla, % 3.47'si komisyon aracılığıyla girmişlerdir.

Aile reislerinin % 37.64 'ünün tarım, %4.40 'ının ticaret, % 4.40'ının hizmet, %2.47'sinin faiz ve kredi, %2.47'sinin yurtdışı, %1.37'sinin diğer türlerde ek iş ve gelirleri vardır.

Aile üyelerinin %11.6 'sı herhangi bir mesleki kursa katılmıştır. Bunların %37.04'ü eğitim-öğretim, %11,11 'i şoför, %7.41'i elektrik, % 7.41'i muhasebe, % 7.41'i marangoz, % 3.70'i röntgen, %3.70'i demircilik, % 3.70'i halı % 3.70'i arıcılık, % vinci operatörlüğü kurslarına katılmışlardır.

Aile reislerinin % 83.38 'i para kazanmak amacıyla, karısının herhangi bir işte çalışmasına izin vermemektedir.

Ailede önemli kararlar, % 25.98 eşlerle birlikte, % 26.20 ailece ortak, %15.50 eş ve çocuklarına danışarak, %16.81 aile büyükleri ile görüşerek alınmaktadır. Önemli kararları kendi başına alanların oranı %13.22'dir.

Hastalanma halinde, halkın % 69.06 'sı sağlık ocağına, %27.23'ü hastaneye, %3.05'i özel doktora, % 0.65'i sağlık evine gitmektedir.

Son bir yıl içinde halkın % 11.17 'si sinemaya, % 21.29 'u tiyatroya gitmiştir. Boş zamanlarda, halkın %15.89'u kahveye gitmekte, % 13.56'sı kitap, gazete ve dergi okumakta, % 2.33'ü spor yapmakta, %24.79'u radyo ve televizyon dinlemekte, % 20.76'sı gezmektedir. Evlerin % 32.79'una gazete girmektedir. Halkın % 15.34 'ü hiç kitap okumazken, % 53.17'si dini ve ahlaki, % 10.43'ü hikaye ve roman, % 8.18'i mesleki, %8.18'i ansiklopedik ve tarihi kitaplar okumaktadır. Aile reislerinin % 54.52'si evlerine dergi almadıklarını belirtmişlerdir. Dergi alanların % 16.76'sı genel kültür ve teknik, %11.44'ü magazin, % 3.99'u moda türü dergileri almaktadırlar. Okunan kitaplar genellikle satın alınmakta (%57.22), kütüphane % 9.45 oranında kullanılmakta, %32.28 oranında tanıdıklardan ödünç alınmaktadır.

Çocuklarla ilgili tutum ve beklentiler ise şöyledir: Aile reislerinin % 60.94' ü 3-4, % 37. 67'si 1-2 , %1.39'u 5-6 çocuk sahibi olmak istemektedir. Ailelerin % 81.48'i erkek çocuklarının yüksek okulu, %11.44'ü liseyi, % 4.63'ü ortaokulu, %2.45'i ilkokulu bitirmesini arzu etmektedirler. Kızların eğitim ve öğretiminde ise, ailelerin %58.93'ü yüksek okulun bitirilmesini isterken, %12.85'i lise, % 13.69'u ortaokul, %14.53'ü ilkokul tahsilini yeterli görmektedir. Lise eğitim ve öğretiminde genellikle imam hatip lisesi tercih edilmektedir. Din eğitiminin verilmesine herkesin taraftar olduğu Çaykara'da bu eğitimin okulda verilmesine %52.57, ailede verilmesine % 28.57,

kur'an kursu'nda verilmesine % 17.21 oranında aile taraftardır. Çocuklarının seçmesi istenilen mesleklerin başında , erkeklerde, doktor (%31.82), mühendis (%17.86), öğretmen (%14.61), hukukçu (%10.06), ilahiyatçı (%10.06); kızlarda, hemşire-ebe (%33.23), öğretmen (% 19.62) doktor (%17.09), ilahiyatçı (% 8.23) gelmektedir. Çalışılan iş'ten sağlanmak istenen güvence, yeterli kazançtır (54.52). İş kurmak isteyen halkın %51.06'sı sermaye yetersizliğinden yakınmaktadır.

Çöpler genellikle bahçeye (52.91) veya çöp bidonuna (%15.51) atılmaktadır. Köy veya mahallelerdeki pis sular çoğunlukla (65.10) foseptik çukura veya özel bir kanalla dereye (%22.16) akıtılmaktadır. Evde kullanılan sular mahalle çeşmesinden (_59.61), köy şebekesinden (%18.94) , şehir şebekesinden (%18.11) veya kuyudan (% 3.34) temin edilmektedir.

Oturulan konutlar çoğunlukla (%65.57) oturanlara aittir. Ana-babasının konutunda oturanların oranı % 23.51 'dir. Evler genellikle tek (%64.94) veya iki (%18.44) katlıdır. Halkın %57.87'sinin konutları, ana- babasından miras kalmış iken, %16.85'i kendi yapmış, %15.17'si başkasına yaptırmış, % 8.15'i evini satın almıştır. Oturulan konutun planını genellikle ya ev sahibi yapmış(%43.77), veya usta-kalfaya (%49.86) yaptırmışlardır. Konutların büyüklüğü genellikle 100 (%79.36) ile 150 (%15.30) metrekare arasındadır. Oturulan evler genellikle (%49.31) aile üyelerine yetmektedir. Konutlar soba ile (90.70) ısıtılmaktadır ve sobalarda odun (94.69) kullanılmaktadır.

4. ÇAYKARA İLÇESİNİN EKONOMİK YAPISI

4.1. TARIM

Gelişmekte olan ülkemizde, tarım sektörü, ülke ekonomisindeki nisbi payının azalmasına rağmen, mevcut nüfusun beslenmesi, gelişen sanayile girdi sağlaması, sanayi ürünlerine talep oluşturması, ihracat yoluyla döviz temin etmesi gibi katkıları dolayısıyla, milli ekonomi içindeki önemini korumaktadır.

1991 Genel Tarım Sayımı Sonuçlarına göre 1991 yılı tarım alanı 209 934 338 dekadır. Bunun % 68.74 'ü tarla alanı, % 17.31 'i nadas, % 2.82 'si sebze, % 11.13 'ü ise meyve ve diğer uzun ömürlü bitkilerden oluşmaktadır.

1991 Genel Tarım sayımı sonuçlarına göre ülkemizde toplam 4 741 818 hanehalkından 4 066 243 'ü tarımsal faaliyette bulunmakta, bunların 3 918 590'ı bitkisel üretim ve hayvancılık yapmaktadır. 147653 adet hanehalkı sadece hayvancılık yapmaktadır. 675 575 adet hanehalkı herhangi bir tarımsal faaliyette bulunmamaktadır.

Trabzon ilinde bulunan toplam 110 325 hanehalkından 102 707'si tarımsal faaliyette bulunmakta, bunların 102 281 'i bitkisel tarım ve hayvancılık yaparken, 426 'sı yalnızca hayvancılık yapmaktadır (62). Böylece Trabzon ili nüfusunun tarımsal karakteri ortaya çıkmaktadır.

Çaykara ilçesi topoğrafyasının dağınık olması nedeniyle ziraate müsait topraklar dağınıktır. Trabzon Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre Çaykara ilçe arazisinin genel dağılımına bir göz atıldığında, 63 700 hektar yüzölçümüne sahip olan ilçenin (4821 hektarı) % 8 'i tarım alanı, % 36 'sı (22 667 hektar) orman ve fundalık, % 50 ' si (32053 hektar) çayır ve mer'a, % 7 'si (4159 hektar) tarım dışı arazi dir. Çaykara'da toplam 4821 hektar tarım alanının 1659 hektarı ekili-dikili, 56 hektarı sebzelik, 3000 hektarı meyvalık, 66 hektarı çay'lık alandır.

Tablo 10: Trabzon ili ve Çaykara İlçe arazisinin genel dağılımı (*)

	Yüzölçümü	Tarım Alanı		Or.ve fund.		çayır ve m.		Tar. dışı Ar	
		Miktar(ha)	%	miktar(ha)	%	Miktar(ha)	%	Miktar(ha)	%
Trabzon	468 500	132683	28	179587	38	133484	29	22746	5
Çaykara	63 700	4821	8	22 667	36	32053	50	4159	7

(*)Dermekpazarı İlçesi Dahil

Kaynak: Trabzon Tarım ve Köy İşleri İl Müdürlüğü Kayıtları

Çaykara İlçesi'nde 4 belde, bunlara bağlı 10 mahalle, 30 köy; Dernekpazarı İlçesinde 1 belde, 10 köy olmak üzere her iki ilçede toplam 55 yerleşme merkezi

bulunmaktadır(63). Dernekpazarı dahil, Çaykara ilçesinin yüzölçümü 63700 hektardır(64). Bu rakamı yerleşim yeri sayısı olan 55 'e bölersek,ortalama olarak her köy ve mahalleye 1158.18 hektar alan düşer.

Çaykara ve Dernekpazarı ilçelerinde kişi başına düşen arazi miktarı da düşük bir değer arzeder. İlçelerin yüzölçümleri toplamı olan 63700 hektarı, toplam nüfusları olan 28930 'a bölersek, Kişi başına ortalama olarak 0.45 hektar arazi düştüğünü görürüz. Çaykara'da aileler ortalama olarak 6 üyeden meydana gelmektedir. 6-10 kişilik ailelerin oranı % 54.87 'dir(65). Buna göre altı kişilik bir ailenin ortalama olarak 2.7 hektar araziye sahip olduğunu kabul edersek, geçim darlığının ve gurbetçiliğin gerçek sebebi ortaya çıkar.

Kişi başına düşen 0.45 ve aile başına düşen 2.7 hektar arazinin tamamı tarım alanı değildir. Çaykara ve Dernekpazarı ilçeleri toplam tarım alanı 4821 hektardır. Bu miktarı toplam nüfusa bölersek, kişi başına toplam 0.16 hektar tarım alanı düştüğü görülür. Her aileye ise toplam olarak 0.96 hektar tarım arazisi düşer.

Tarım alanlarının sınıfsal dağılımına gelince, Dernekpazarı ilçesi dahil toplam 4821 hektarlık tarım alanınının 56 hektarı 1. sınıf, 420 hektarı 2. sınıf, 3066 hektarı 3. sınıf, 79 hektarı 4. sınıf, 1200 hektarı da 5. sınıftır. Görüldüğü üzere mevcut tarım arazilerinin çok az bir kısmı birinci sınıf tarımsal arazidir.

4.1.1. BİTKİSEL ÜRETİM

Çaykara ilçesi tarımsal arazi yönünden oldukça fakirdir. Çünkü ilçenin toplam yüzölçümününün % 8 'i tarıma elverişli, % 36 'sı orman ve fundalık, % 50 'si çayır ve mer'a, % 7'si tarım dışı arazidir. Arazi yapısı dağlık ve engebeli olan Çaykara ilçesinde bölgenin yapısına uygun her türlü tarla bitkisi, sebze ve meyva üretilmektedir.

Çaykara merkez, mahalle ve köylerinde uygulanan anket sonuçlarından elde edilen verilere göre, ailelerin % 89.52 'sinin 1 ile 5, % 8.98 'inin 6-10, % 1.20 'sinin 11-15, %0.20 'sinin 26-30 dönüm tarlaları mevcuttur.

Anket sonuçlarına göre Çaykara'da halkın %16.88'i tarımsal üretim yapmaktadır. Ayrıca ailelerin % 37.64 'ünün esas işi dışında tarımsal geliri de vardır. Tarımsal üretimde bulunan halkın hangi sebze ve meyvaları ürettikleri Tablo :11 'da görülmektedir. Halkın aşağı yukarı tamamı çeşitli sebzeleri üretmektedir. Herhangi bir sebze üretmeyenlerin oranı sadece % 5.90 'dır. Sebze üretiminden amaç, halkın kendi ihtiyaçlarını karşılamaktır. Piyasa için veya gelir elde etmek gayesiyle üretim için yeterli tarım alanı olmadığı yukarıda belirtilmişti.

Meyva üretiminde de durum aynıdır. Anket verilerine göre halkın % 48.57 'si çeşitli meyvaları üretmektedir. En çok üretilen meyvalar elma, armut, karayemiştir. Tablo 10 'da sebze ve meyve üreten ailelerin oranları görülmektedir.

Tablo 11: Çaykara'da Sebze ve Meyva Üreten Aileler (Yüzde Olarak)

Sebzenin Adı	Yüzdesi	Meyvanın Adı	Yüzdesi
Lahana	17.49	Armut	29.95
Kabak	15.13	Elma	31.55
Salatalık	14.24	İncir	7.49
Fasulye	16.16	Üzüm	8.02
Patates	16.46	Erik	10.70
Mısır	19.56	Kuruyemiş	9.09
Diğer	0.96	Diğer	3.20

Kaynak: Anket Verileri

Çaykara ilçesinde bitkisel üretimde çeşitli tahılların ekiliş alanları, çaykara tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü kayıtlarına göre değişik oranlarda artmıştır.

Tablo 12: Yıllara Göre Tarla Ürünleri Ekiliş, Üretim miktarları ve Dekara verimleri

Tarla Ürünleri		Ekiliş:(ha) Üretim:(Ton) Dekara Verim: Kg.				
		1987	1988	1989	1990	1991
Mısır	Ekiliş:	4000	1300	1200	1200	1200
	Üretim:	8500	3900	3600	3600	3600
	Dekaraverim	-	-	-	300	300
Kuru Fasulye	Ekiliş:	110	120	100	100	100
	Üretim:	160	120	130	130	130
	Dekaraverim	-	-	-	130	130
Fığ (kuru Ot)	Ekiliş:	5	5	5	5	4
	Üretim:	40	15	15	15	20
	Dekaraverim	-	-	-	175	500
Patates	Ekiliş:	300	320	320	320	320
	Üretim:	3500	448	448	4400	4400
	Dekaraverim	-	-	-	1375	1375
Hayvan Pancarı	Ekiliş:	-	-	-	5	5
	Üretim:	-	-	-	10	75
	Dekaraverim	-	-	-	2000	1200
Yonca	Ekiliş:	-	-	-	70	70
	Üretim:	-	-	-	10	75
	Dekaraverim	-	-	-	678	650

Kaynak: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Trabzon İl Müdürlüğü Kayıtları

İlçenin ekolojik yapısı mısır üretiminin optimum isteklerine cevap verecek şekilde olmasına rağmen dekara verim Tablo :11 ' de görüldüğü gibi düşüktür. Verim

düşüklüğünün başta gelen sebeplerinden biri, mısır üreticilerinin geleneksel tarım metotları alışkanlığıyla, tohumlarını değiştirme ihtiyacını duymaması, başka bir deyişle yıllarca onu kullanmasıdır.

Tarla bitkilerinden birim alandan elde edilen üründe, fiğ'de dekara verimde %185 artış olurken, hayvanpancarında % 40, yoncada % 4.1 azalışlar görülmüştür.

Çaykara'da üretilen tarla bitkilerinden mısırdaki ekilen alanlarda % 70 azalma görüldükçe, mısır üretiminde % 57.6 azalma gerçekleşmiştir. Kuru fasülye de ekilen alanlarda % 9, üretimde % 18.75 azalma ortaya çıkmıştır. Tarla ürünlerinde sadece patates, hayvan pancarı ve yonca da artışlar kaydedilmiştir. Patates ekili alanlarda 1987-1991 yılları arasında % 6.6 , üretimde % 25.7 ; hayvan pancarı üretiminde % 650; yonca ekili alanlarda % 250, üretiminde %355 artışlar kaydedilmiştir. Bu sonuçlara göre diyebiliriz ki Çaykara'da halk hayvancılığa doğru temayül göstermektedir.Çünkü hayvan yemlerinde büyük oranda artışlar kaydedilmiştir.

İnsan ve hayvan beslenmesinde değişik şekillerde tüketilen mısır, sanayinin çeşitli dallarında da hammadde olarak kullanılmaktadır. Özellikle hayvancılıkta dane, hasıl, sılağ olarak tüketildiği gibi, karma yem rasyonlarının hazırlanmasında da geniş bir kullanım alanı bulabilmektedir.Çaykara ilçesinin 1987-1991 yılları arasındaki sebze üretim değerlerindeki değişim incelenecek olursa,bazı sebzelerde önemli düşüşler gözlenirken bazılarında ise artışların olduğu gözlenmektedir (Tablo 12).

Tablo 13: 1987 - 1991 Yılları Çaykara'da Sebze Ekiliş, Üretim ve Dekara verimleri

Sebzeler		Ekiliş: Hektar Üretim: Ton Dekara Verim: Kg.				
		1987	1988	1989	1990	1991
Taze Fasülye	Ekiliş:	4	4	2.7	2.1	2.5
	Üretim	24	24	132	130	132
	Dekaraverim	-	-	-	600	600
Barbunya	Ekiliş:	2	60	2	2	2
	Üretim	15	480	10	10	10
	Dekaraverim	-	-	-	500	500
Salatalık	Ekiliş:	1	4	2	15	2
	Üretim	10	80	35	35	35
	Dekaraverim	-	-	-	1700	1750
Bal Kabağı	Ekiliş:	1	2	15	15	2
	Üretim:	20	45	45	45	50
	Dekaraverim	-	-	-	3000	2500
Lahana	Ekiliş:	10	100	30	30	30
	Üretim:	150	1500	450	450	450
	Dekaraverim	-	-	-	1500	1500

Kaynak: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Trabzon İl Müdürlüğü Kayıtları

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Trabzon İl Müdürlüğü kayıtlarına göre bitkisel üretim yapılan 4821 hektar arazinin sadece 56 hektarında (% 1.16) sebze

yetiştiriciliği yapılmaktadır. Tablo: 13 incelendiğinde Çaykara'da sebzeçiliğın fazla gelişmediğini görürüz. Her aile, kendi ihtiyacına cevap verecek miktarda belirli sebze çeşitlerini yetiştirir. Yaygın halde yetiştirilen sebze türleri fazla değildir. Kara lahana, fasülye, kabak ve salatalık sebzelerin en yaygın olanlarıdır.

Tablo: 13 'de görüldüğü üzere, taze fasülye üretilen alanlar 1987-1991 yılları arasında %37.5 azalırken, üretimde % 450 artışın varlığı dikkati çekmektedir. Salatalık alanlarında % 50 artış olurken, üretiminde % 250; kara yapraklı lahana üretilen alanlarda % 200 artış, lahana üretiminde % 200 artış olmuştur.

Tablo 13 'e göre birim başına sebze üretiminde 1991 - 1992 yılları arasında artışlar ve azalışlar olmuştur. Dekara verim'de sadece salatalık'ta % 2.94 , bal kabağında %16.6 artışlar gözlenmiştir.

Turunçgiller dışında ülkemizde yetiştirilen tüm meyvelerin üretiminin yapıldığı Çaykara ilçesinde 1985 -1991 yılları arasında birçok meyve türünde ağaç sayılarında, üretiminde ve ağaç başına verimde azalmalar olduğu Tarım ve Köy İşleri Trabzon İl Müdürlüğü ile Çaykara İlçe Müdürlüğü kayıtlarından anlaşılmaktadır. En büyük azalma fındıkta olmuştur. fındıkta meyveli ağaç sayısı % 33.2 azalırken, üretiminde 1985-1991 yılları arasında % 60 azalma gerçekleşmiştir.

Çaykara ilçesinde yetiştirilen meyve türündeki 1985-1991 yılları arasındaki değişim incelendiğinde, olumsuz bir durumla karşılaşmamaktadır. Trabzon Tarım ve Köy İşleri İl Müdürlüğü kayıtları, 1990 -1991 arasında sadece fındıkta ağaç başına veriminde % 36.5 azalma görülmekte, diğer meyvelerde birim ağaç başına verimlerde düşüşler olmadığı gibi zaman zaman artışlar da olmaktadır.

Karadeniz Bölgesine özgü bir ürün olması nedeniyle çay ve fındık üzerinde ayrıntılı olarak durmak gerekir. Çünkü ilçenin köyleri ve mahallelerinden, Kadahor, Kabataş, Aşağıkumlu, Çambaşı, Yeşilalan, Yukarıkumlu köylerinde fındık; Akdoğan, Baltacılı, Eğridere, Kabataş, Koldere, Maraşlı, Şahinkaya, Ulucami köylerinde fındık ve çay tarımı yapılmaktadır (66). Trabzon Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü kayıtlarına göre; Çaykara'da 1985 yılında 9000 hektar alanda fındık tarımı yapılmaktadır, ocak sayısı 1931000'dir ve 50 ton fındık üretilmiştir. 1986 yılında fındık alanı 3000 ha., ocak sayısı 1931000, rekolte 250 ve üretim 150 ton'dur. 1987 yılında 3000 ha. alanda bulunan 1931000 ocaktan 150 ton; 1988 yılında 3000 ha. alanda yapılan fındık hasadından 300 ton; 1989 yılında 3000 ha. alandan 400 ton fındık üretilmiştir.

Çaykara ilçesinde 1983 yılında 1985 çay üreticisine 2872 dekar alanda 1168635 ; 1984 yılında 2124 çay üreticisi tarafından 2870 dekar alanda 1784663 kg.; 1985 yılında 2132 adet çay üreticisi tarafından 2872 dekar alanda 2080316 kg yaş çay yaprağı üretilmiştir(67).

Tablo:14 Yıllara Göre Meyve Üretimi

1.Meyveli Ağaç sayısı
2.Toplam ürün Miktarı (Ton)
3.Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg.)

Meyve Adı		1987	1988	1989	1990	1991
Fındık	1.	1400	1400	1400	1865	1865
	2.	600	480	420	152	240
	3.	-	-	-	0.128	0.081
Armut	1.	15000	15000	15000	15000	15000
	2.	450	600	450	450	450
	3.	-	-	-	30	30
Ayva	1.	400	400	400	400	400
	2.	6	20	8	8	8
	3.	-	-	-	20	20
Elma	1.	16000	15000	16000	16000	15500
	2.	20	675	685	480	465
	3.	-	-	-	30	30
Muşmula	1.	1500	1500	1500	1500	1500
	2.	6	8	8	9	8
	3.	-	-	-	5	9
Erik	1.	4000	4000	4000	4000	4000
	2.	60	80	40	40	60
	3.	-	-	-	10	15
Kiraz	1.	2500	2500	2600	2600	2500
	2.	40	100	52	52	50
	3.	-	-	-	20	20
Vişne	1.	250	250	300	300	300
	2.	2	5	3	3	3
	3.	-	-	-	10	10
Dut	1.	1000	1000	1000	1000	1000
	2.	50	40	20	20	20
	3.	-	-	-	20	20
İncir	1.	600	700	750	800	800
	2.	12	35	18	12	12
	3.	-	-	-	15	15
Ceviz	1.	2000	2000	2000	2000	2000
	2.	60	70	40	40	50
	3.	-	-	-	20	25

Kaynak: Tarımve Koy İşleri Bakanlığı Trabzon İl Müdürlüğü Kayıtları

Çayın yetişmesi için iki önemli faktör iklim ve toprak şartlarıdır. Çay, tropikal bölgelerde ve iklim bakımından nemli olan nemli olan, çok yağışlı sıcak alanlarda yetişmektedir. Bu şartlara sahip , deniz seviyesinden yümsek bölgelerde daha kaliteli türleri yetişir. Bitkinin yetişebilmesi için yağmurun, özellikle gelişme devrelerinde, muntazam ve devamlı olması gerekir. Çay bitkisi genellikle (-6) ve (+40) santigrat derecenin dışındaki sıcaklıktan etkilenir. Bitki için optimum ısı derecesi ortalama olarak (+10) santigrat derece,yıllık optimum yağış ise 1600-3000 milimetre dolayındadır.

Çay bitkisi kireçsiz, bol asitli toprakları sever (68). Çayın toprağı nötr pH derecesi altında, yani asit reaksiyonu göstermesi gerekir. Topraktaki pH derecesinin, 4.5 - 6 olması,çayın iyi bir gelişme göstermesi bakımından en uygun reaksiyon

sınıridir. Ph derecesinin 4.5 'dan ařađı dūřmesi veya 6 'yı ařması, bu bitkinin geliřmesine olumsuz etki yapmaktadır. tarım ve Kōy iřleri Bakanlıđı aykara İlçe Mūdūrliđū teknik elemanlarınca, ilçenin deđiřik yerleřim yerlerinden alınan toprak nūmuneleri deđerlendirilmiř ve řu sonuçlara ulařılmıřtır. İlçede toprak yapısı yūkseltiye gōre deđerliklik gōstermektedir. Rakım arttıa toprak zerrecikleri būyūmekte ve tınlı, tınlı-killi gibi yapılar gōstermekte, aynı zamanda yūkseltiye bađlı olarak PH (asitlik - Alkallik) derecesi alkali yōnde artmakta, yūkselti azaldıkça, killi, killi-tınlı yapı gōstermekte, aynı zamanda PH derecesi nōtr veya biraz asitik yapı gōstermektedir. Sonuç olarak; nōtr veya geniř PH derecelerinde yetiřen fındık (5.00-7.5), mısır (5.5-7.0), kara lahana (5.5-7.5), patates (4.8- 6.5), fasūlye (6.0-7.5), Yonca (6.2-7.8), Elma (5.5-7.5) gibi bitki ve meyveler yetiřebilmekte, kuvvetli asitik karakter isteyen çay (4.3-5.7) gibi bitkiler az yetiřebilmektedir.aykara ve havalisi de Tūrkiye'de çayın memleketi sayılan Rize'ye yakın olduđundan Tūrkiyenin en yađıřlı yerlerindedir.Kıřları ılık ve yađmurlu, Yazları sıcak ve yađıřlıdır (69).

Çaykara ilçe merkezi, mahalle ve kōylerinde yapılan anket çalıřmalarında,ōrnekleme alınan aile reislerine " geçen yıl kaç kg. ay ūrettikleri " sorulmuřtur. Alınan cevapların deđerlendirilmesi sonucunda, aile reislerinin %92.07 'si çay ūretimi yapmadıkları, % 7.93 'ū de çay ūrettikleri ortaya çıkmıřtır. ay ūreten hanehalklarının ne kadar çay ūrettikleri Tablo: 17 'de gōrūlmektedir.

Tablo: 15 1985 - 1991 Yılları Aylar İtibariyle aykara'nın Ortalama Hava Durumu

Aylar	Yağış		Acık	Nisbi Nem	Maksimum	Minimum
	Miktarı	Bulutlu			Sıcaklık	Sıcaklık
Ocak	78.72	26.4 Gūn	4.6	72.26	7.16	0.26
şubat	63.82	23.8	4.4	69.60	8.56	0.60
Mart	75.62	27	5.0	67.03	12.40	3.76
Nisan	115.34	24.16	5.8	64.06	19.20	9.33
Mayıs	102.84	26.6	4.4	67.96	20.46	11.13
Haziran	97.36	24.8	4.8	74.46	23.40	15.00
Temmuz	51.5	30.2	0.8	80.66	24.26	17.46
Ağustos	78.5	27	3.8	80.63	24.20	17.46
Eylūl	135.0	24	6.2	78.83	22.03	14.56
Ekim	73.2	26	4.8	76.03	19.05	11.66
Kasım	82.44	22.2	7.4	67.00	16.23	8.20
Aralık	87.96	23.8	7.2	68.00	10.23	4.06

Kaynak: Çaykara Meteoroloji İstasyonu Memurluğu Kayıtları

Tablo: 16 Çaykara İlçesi 1987-1991 Arası Suhunet Değerleri

Yıllar	Yıllık Yağış		Bulutlu	Ortalama	Açık Hava	Ortalama
	Miktarı	Ortalama				
1987	964.5	2.6	319 Gün	1.1	46 Gün	7.9
1988	1.077.5	3.0	318 Gün	1.4	48 "	7.6
1989	908.8	2.5	289 "	1.3	76 "	4.8
1990	1.0.100.4	3.0	295 "	1.2	70 "	5.2
1991	868.0	2.4	323 "	1.1	42 "	8.7

Kaynak: Çaykara İlçesi Meteoroloji İstasyonu Memurluğu Kayıtları

Tablo: 17 'de Çaykara halkının % 76.56'sının 10 kg. ile 100 kg. arasında, %15.63'ünün 101-200 kg. arasında fındık ürettiği görülmektedir. Üretimin düşük olmasında, geleneksel usullerin kullanılmasının yanında, Çaykara'nın toprak yapısı ve yükseltisi de büyük rol oynamaktadır. Fındık dikimi yapılacak sahalarda öncelikle fındık çeşitlerinin tesbit edilmesi, hangi yükseltide hangi fındık çeşidinin dikileceğinin ve dölleyici çeşitlerin neler olabileceğinin tesbit edilmesi gerekmektedir. Ayrıca gübreleme'ye toprak analizlerinin yapılmasından sonra geçilmelidir(70).

Tablo 17: Çaykara'da Çay Ve Fındık Üretimi

ÇAY	YÜZDE	FINDIK	YÜZDE
100 - 500 kg.	42.42	10 - 100 kg.	76.56
501 - 1000 kg.	21.21	101 - 200 kg.	15.63
1001 - 1500 kg.	15.15	201 - 300 kg.	6.25
1501 - 2000 kg.	6.06	301 - 400 kg.	1.56
2001 - 2500 kg.	-		
2501 - 3000 kg.	15.15		

Kaynak: Anket Verileri

Çaykara İlçesinde, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Trabzon İl müdürlüğü, 1991 yılı istatistiksel verilerine göre 149 hektarlık alanda 900 üretici tarafından 684 kilo yaş çay yaprağı üretilmiştir.

Çaykara Fiskobirlik Başkanlığı verilerine göre son beş yılın tahmini fındık rekoltesi ortalaması 300 tondur. Kooperatifin 595 ortağı vardır ve 1987-1991 arasında yıllık ortalama olarak 140 ton fındık alınmıştır. Ttablo : 18 'de 1987-1992 yılları toplam fındık mübayaa miktarı ve üreticiye ödenen bedellerin miktarı görülmektedir.

Tablo: 18 1987-1992 Yılları Arası Çaykara Fındık Mübayaası Miktar ve bedelleri

<u>Ürün Yılı</u>	<u>Mübayaası Kilosu</u>	<u>Ödenen bedel (TL)</u>
1986/1987	26 738 Kg	16 829 675
1987/1988	165 750 "	42 519 780
1988/1989	53 920 "	62 110 388
1989/1990	272 521 "	704 392 009
1990/1991	153 997 "	158 617 990
1991/1992	65 229 "	361 582 256

Kaynak: Çaykara İlçesi Fındık Tarım Satış Kooperatifi Başkanlığı Kayıtları

Tablo: 18'de görüldüğü gibi, Çaykara fındık üretimi 1986 yılından beri sürekli düşüşler kaydetmiştir. 1986/1987 yılında 26738 kg. olan fındık üretimi, 1989/1990 yılında %90.81 artarak 272 521 kg. 'a çıkmış ve 1991/1992 yılında tekrar düşüş göstermiş ve 1990/1991 yılına oranla fındık üretiminde % 57.64 azalma olmuştur.

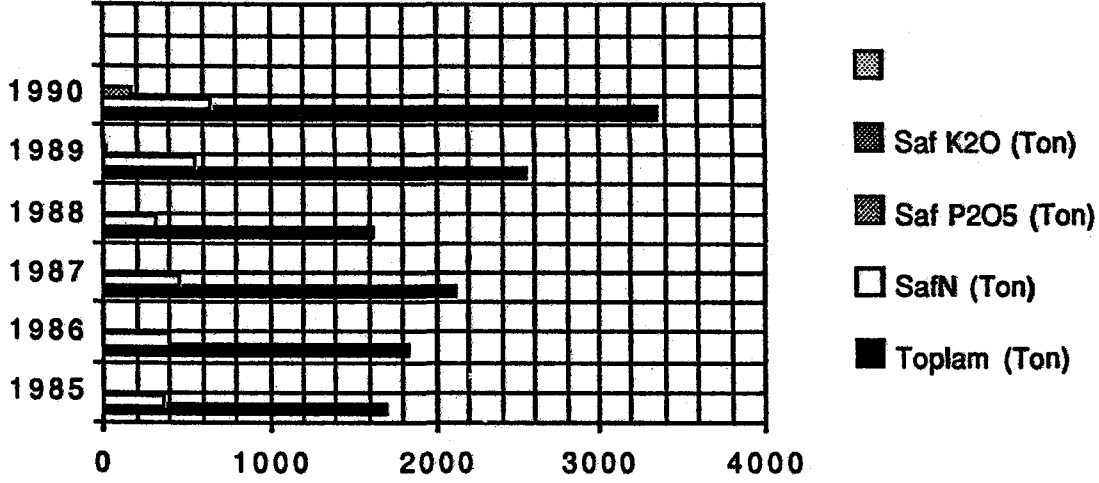
Tablo 19 :Çaykara İlçesi Yıllara Göre Gübre Tüketimi

<u>Yıllar</u>	<u>Toplam</u>	<u>Saf N</u>	<u>Saf P2O5</u>	<u>Saf K2O</u>	<u>(Ton)</u>
					<u>Çiftlik Gübresi</u>
1985	1708	378	4	-	23400
1986	1836	413	4	-	24080
1987	2140	473	14	-	21960
1988	1639	333	14	6	24560
1989	2560	570	28	7	24200
1990	3376	673	188	9	23680

Kaynak: Tarım Ve Köy İşleri Trabzon İl Müdürlüğü Kayıtları

Kısıtlı da olsa piyasa için üreten ticari tarım kesimi ile , geçimini temin etmek için üreten tarım kesimi arasında gübre kullanım düzeyi açısından da farklılıklar görülmektedir. Çaykara ilçesinde tarımsal faaliyetler geçimlik tarım şeklinde tecelli etmekte, geçimini temin için tarım yapanlar çoğunlukta bulunmaktadır. Bu kesim, bilgisizlik, ilgisizlik ve çeşitli sebeplerle yeterince tüketim alışkanlığı edinmemiştir.

Çiftlik gübresi kullanım miktarları Tablo:19 'da görüldüğü gibi yıldan yıla artmakla birlikte zaman zaman inişler kaydettiği vaki olmaktadır..

Grafik: 10 1985 - 1990 Yılları Çaykara İlçesi Toplam Gübre Tüketimi

Bitkisel üretimde miktar ve kalite yönünden arzu edilen seviyeye ulaşılması, etkili bir gübre kullanımına bağlıdır. Çaykara ilçesinde gübre kullanım durumu 1985 - 1990 itibariyle Tablo:58 'de verilmiştir. Yıllar itibariyle dalgalanmalar gösteren toplam gübre tüketimi, 1985 yılına göre 1990 yılında % 97.65 oranında artmıştır. Tabloda dikkati çeken husus, Türkiye toplam gübre tüketiminde olduğu gibi, ilçede de 1988 toplam gübre tüketiminin 1985 yılına göre % 4, bir önceki yıla göre % 23.41 oranında azalmasıdır. Bunda gübre fiyatlarındaki artışın önemli rolü olduğu belirtilmektedir.

Tablo: 20 Çaykara İlçesi 1990-1991 Yılları Tarım Alet Ve Makinaları

Yıllar	Krema Makinası	Atomizer	Tozlayıcı	Sırt Pulverli	Fındık harman Makinası
1990	150	3	2	10	2
1991	1800	3	2	4	2

Kaynak: Tarım ve Köy İşleri Trabzon İl Müdürlüğü Kayıtları

Tarımda makinalaşma, üretimin standart kalitede ve düşük maliyette gerçekleşmesini sağlamaktır. Tarımsal mekanizasyon denildiğinde, akla genellikle traktör gelmekte, diğer tarım alet ve makinaları üzerinde durulmamaktadır. Ancak ilçemizde tarım alanlarının azlığı ve yetersizliği nedeniyle traktör kullanmaya müsait tarım alanları bulunmadığı gibi, olan alanlarda traktör kullanımı, maliyetleri çok artırmaktadır. İlçede mevcut tarım alet ve makinaları Tablo: 20 'de görülmektedir.

4.1.2. Hayvancılık

Çaykara topoğrafik yapısı ve ekolojik durumu bakımından hayvancılığa çok uygundur. Kalkınma planlarımıza göre hayvancılık sektörü; ekonomik değeri olan sığır, manda gibi evcil büyükbaş; koyun, keçi gibi küçükbaş hayvanları; iş hayvanlarını, kanatlı kanatsız (tavşancılık) vb. gibi kümes hayvanlarını, arıcılığı ve ipek böcekçiliğini kapsamaktadır. Hayvancılık, milli düzeyde olduğu gibi, bölgesel ve mahalli düzeyde de kalkınma farklılıklarının giderilmesinde; kırsal alanda yeni istihdam imkanları yaratmada; bölgesel ve mahalli sanayiye girdi sağlamada; aynı zamanda sanayi ve hizmetler sektörlerinde istihdam geliştirmede; bölgesel ve yöresel kalkınmanın finansmanını öz kaynaklara dayandırmada ve kalkınmanın istikrar içinde gerçekleştirilmesini mümkün kılmada önemli fonksiyonlar yüklenmektedir(71).

63700 hektar olan ilçe arazisininin 22667 hektarı (%36) orman ve fundalık, 32053 hektarı (%50) çayır ve mer'a'dır.

İlçedeki kırsal ekonomik yapıyı, ülkemizin ve bölgenin genel ekonomik yapısından soyutlamak mümkün değildir. İlçede köylerin tamamı orman içi ve kenarı köyleri teşkil etmektedir. Çaykara'da ekonomik faaliyetlerin ağırlık noktasını hayvancılık oluşturmaktadır. Tabii şartlar, yeryüzü şekilleri, yükseklik ve iklim faktörleri kıyıda içeriyeye doğru gidildikçe ekonomik faaliyetlerin ağırlık noktasının tarımdan hayvancılığa kaymasına sebep olmaktadır(72).

Çaykara'nın ekonomik yapısını tesbit etmek amacıyla uygulanan anket verilerine göre, Halkın %19.33'ü herhangi bir hayvan beslememektedir. Sahip olunan hayvanlar arasında en büyük payı %78.42 ile sığır türü almaktadır. Sığır besleyen ailelerin %75.13'ü inek sahibidir. Ailelerin %13.91'i koyun, %1.20'si kıl keçisi, %3.89'u arı, %2.58'i tavuk ve horoz beslemektedir

Koyun sayısında 1990 yılında 1989 yılına oranla %1.7 azalma, 1991 yılına göre %0.8 oranında bir artış görülmektedir. Kıl keçisinde de sürekli bir düşüş görülmektedir. 1991 yılında 1989 yılına göre %26.8 azalma olmuştur.

Tablo 21: Çaykara İlçesi Her Yaşta Hayvan Sayıları

Yıllar	Koyun	Kıl keçi	Manda	At	Katır	Esek	Kültür	Melez	Yerli
1989	17204	1570	-	51	51	25	1750	8400	11121
1990	16908	1528	-	52	45	24	1094	10758	7512
1991	17350	1145	-	42	28	16	502	9114	8286

Kaynak: Trabzon Valiliği Planlama Ve Koordinasyon Müdürlüğü Kayıtları

At, katır, ve eşek sayısında ki düşüş siğırda da aynen devam etmiştir. Siğırda kültür ırkında 1989-1991 arasında %71.3 azalma, Melez siğır ırkında %1989 -1991 arasında % 8.5 artma dikkati çekmektedir. Yerli hayvan sayısında %25.49 oranında bir azalma göze çarpmaktadır.

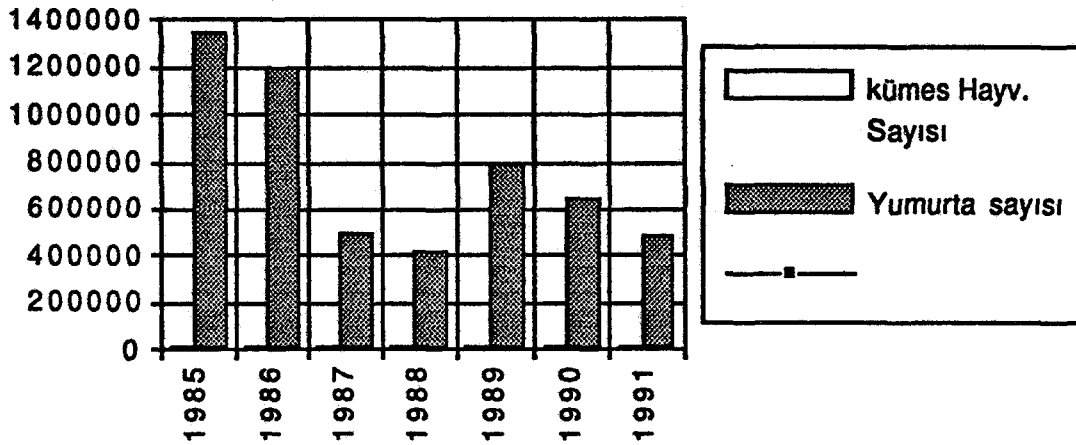
Kümes hayvanı sayısı, yıldan yıla düşüşler göstermektedir. 1985 yılına göre 1991 yılında kümes hayvanı sayısı % 64.6 gerileme gösterirken, yumurta üretiminde % 64.4 oranında azalma olmuştur. Bu azalmada ilçede mevcut bulunan göç vak'asının payının bulunduğu mutlaktır.

Tablo: 22 Çaykara Ve Trabzon'da Kümes Hayvanı Ve Yumurta Sayısı

	TRABZON		ÇAYKARA	
	Kümes Hayvanı Sayısı (Adet)	Yumurta Sayısı (Adet)	Kümes Hayvanı Sayısı (Adet)	Yumurta Sayısı (Adet)
1985	471075	49710000	11300	1350000
1986	406515	45760000	8000	1200000
1987	379131	49960200	6000	420000
1988	361100	39250000	6000	420000
1989	357225	40014000	6500	800000
1990	309318	32699350	5291	645750
1991	274300	31028000	4000	480000

Kaynak: Trabzon Valiliği Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Kayıtları

Adet

Grafik: 11 Çaykara İlçesi Kümes Hayvanları ve Yumurta Sayıları

Çaykara'da Hayvansal Üretim'e Gellince:

İlçede işletme bazında mevcut olan eksiklikler yanında esas önemli olan hayvansal ürünlerdeki verim düşüklüğüdür. Çaykara ilçesinde 1985-1990 dönemi

arasında kesilen hayvan sayısı ve elde edilen kasaplık et üretimi Tablo: 19 'da gösterilmiştir. Tablonun incelenmesinden anlaşılacağı gibi, Trabzon ili toplam kesilen hayvan sayısında ve et üretimi miktarında yıldan yıla önemli artış ve çıkışlar görülmesine karşılık, Çaykara'da kesilen hayvan sayısında ve et üretiminde artışlar kaydedilmiştir. 1985 yılında 508 olan kesilen hayvan sayısı % 59.84 artarak 1990 yılında 812 ye çıkmıştır. Et üretimi, 1985 yılında 53 ton iken 1990 yılında % 39.62 artarak 74 tona ulaşmıştır.

Mezbaha kesimleri; arz amacıyla yapılan kaçak kesimler dikkate alınmazsa; kentsel alanda tüketilen et miktarı olarak kabul edilebilir (73). Bu duruma göre; Çaykara'da kaçak kesimler hariç kişi başına düşen et miktarı yılda 3.4 kg. dır.

Tablo:23 Trabzon ili ve Çaykara ilçesi Kesilen Hayvan Sayısı ve Et Üretimi

Yıllar	Kesilen Hayvan	Et Üretimi	Kesilen Hayvan	Et Üretimi
	Sayısı (Adet)	(Ton)	Sayısı (Adet)	(Ton)
1985	54021	3916	508	53
1986	60283	4386	752	77
1987	59997	4106	705	73
1988	53824	4297	805	71
1989	66722	4977	1090	94
1990	64482	4869	812	74

Kaynak: Trabzon Valiliği Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Kayıtları

Çaykara ilçesi 1991 yılı itibariyle 502 kültür ırkı, 9114 melez, 8286 yerli olmak üzere toplam 17902 baş sığır varlığına sahiptir. Sığır varlığının % 2.8 'i kültür ırkı, % 46.28 'i yerli, 50.9 'u melez sığırlar teşkil etmektedir.

Hayvani ürünlerin başında yer alan süt, ilçe ekonomisi, halkın beslenmesi ve sağlığı bakımından büyük önem taşımaktadır. Üretilen sütün büyük bir kısmı tereyağ ve peynir gibi süt mamullerine işlenmektedir. Sütçülüğün teimelinde hayvan yetiştirme ve beslenmesi (mer'a, yemleme, ırk ıslahı ve hayvan hastalıkları) yer almaktadır (74). İlçede süt işleyen 2 adet mandıra bulunmaktadır. Fakat bunlar rantabl çalışmamaktadırlar. Çünkü ilçede mer'a hayvancılığı hakim olduğundan, doğumlar çoğunlukla ilkbaharda olmakta, süt ilkbahar ve yazın bulunmakta, Sonbahar ve Kışın süt ilçede azalmaktadır. Mandıraların Kışın da çalışabilmesi için süt veren hayvanların yıl boyunca süt üretmeleri sağlanmalıdır.

Çaykara'da tereyağı hemen hemen her çiftçi ailesinde imal edilmektedir. Yapımında kullanılan usul ve adetler basit ve iptidaidirler. Süt üreten her aile geleneklere uygun olarak tereyağı üretmeye devam etmekte ve mahsulü pazarda satmaktadır. Yoğurttan yağ yapımı ilçede devam etmektedir. Krema makinesi de yayılmaya devam etmektedir.

İlçede mevcut bulunan 2 adet mandırada genellikle peynircilik yapılmaktadır. Bu mandıraların teknoloji ve tesis yetersizlikleri bulunması nedeniyle seri ve sağlıklı üretim yapamamaktadırlar.

Süt ve sütçülüğün problemleri ve hal carelerine gelince: Süt üretimi ilçede yetersizdir. Yerli süt hayvanlarının sayısını azaltıp, kültür ırklarını beslemek daha ekonomik olacak ve süt üretimi de artacaktır. Ayrıca mandıraların rahatca Kış aylarında çalışabilmeleri için süt üretiminin yıl içinde muntazaman dağılımı sağlanmalıdır. İlçede hayvancılık ve modern metotlar çiftçiye öğretilmeli, doğumların yarısı Kışın yarısı Baharın ve Yazın olacak şekilde organize edilmelidir. Kalite ve teknoloji bozukluğu giderilmeli, süt ve mamullerinin muhafazası için soğuk hava depoları inşa edilmelidir.

Anket çalışmalarında örnekleme alınan ailelerin verdiği cevaplara göre halkın %75.13 'ünün ineği vardır. Ailelerin % 85.1'i inek başına ortalama 1-5 litre, %13.9 'u 6-10 litre, % 0.99 'u 11-15 litre süt almaktadırlar. Ailelerin %60.80 'i en az 5 kg. , % 23.62 'si 10 kg. süt elde etmektedir.

1985 -1990 arası nda sağılan hayvan sayısı ve süt üretimi, hem il genelinde hem de Çaykara ilçesi bazında düşme kaydetmiştir. Sağılan hayvan sayısı 1985 yılına oranla 1990 yılında % 52.6, süt üretimi ise % 30.68 oranında azalma göstermiştir.

Tablo: 24 Trabzon ili ile Çaykara İlçesi Sağılan Hayvan sayısı ve Süt Üretimi

Yıllar	TRABZON TOPLAMI		ÇAYKARA TOPLAMI	
	Sağılan Hayvan Sayısı (Adet)	Süt Üretimi (Ton)	Sağılan Hayvan Sayısı (Adet)	Süt Üretimi (Ton)
1985	120393	237289	13633	26870
1986	117271	268800	12720	27856
1987	114945	293680	12716	32489
1988	104398	258050	8768	19201
1989	102508	280562	8702	23817
1990	87422	253500	6460	18624

Kaynak Tarım ve Köy İşleri Trabzon İl Müdürlüğü İstatistikleri

Deri üretiminde 1985 - 1990 döneminde Trabzon ili ve Çaykara ilçesi 'nde önemli ölçüde artışlar olmuştur. 1985 yılında 508 adet olan deri üretimi, 1990 yılında % 59.84 artarak 812 adete ulaşmıştır. Ekonomik değer olarak önemli olan 1985-1990 yılları deri üretimi Tablo: 25' de görülmektedir.

Tablo: 25 1985-1990 Dönemi Trabzon ve Çaykara Deri Üretimi

	(Adet)					
	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Trabzon	54021	60283	59997	53824	66722	64482
Çaykara	508	752	705	805	1090	812

Kaynak: Trabzon İli Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Kayıtları

Kırkılan hayvan sayıları, yapağı, kıl ve tiftik üretimi, Trabzon genelinde ve Çaykara 'da 1985-1991 yılları arasında düşüşler kaydetmiştir. Trabzon İli toplam kırkılan hayvan sayısı 1985 'de 155 000 iken 1988 yılında 17 200 olmuş ve 1991 yılında % 13.93 oranında azalarak 133 400 olarak gerçekleşmiştir. Elde edilen ürün de 1985 yılına oranla, iniş ve çıkışlar gösterirken, 1991 yılında % 13.36 oranında düşüş olmuştur. Çaykara ilçesi kırkılan hayvan sayısı 1985 yılında toplam 21 500 adet iken 1991 yılında % 38 artarak 13 303 olurken, elde edilen ürün; 1985 yılında 32.25 tondan, 1991 yılında 19.318 tona gerileyerek % 4 oranında azalmıştır. Trabzon İli toplamı ve Çaykara ilçesi kırkılan hayvan sayıları ve yapağı, kıl, tiftik üretimi Tablo:26 da gösterilmiştir.

İlçenin mevcut hayvan potansiyeline rağmen, yapağı , tiftik ve kıl üretenlerin oranı çok azdır. İlçede uygulanan anketlerde örnekleme alınan aile reislerinin % 41.32' sinin yapağı, tiftik ve kıl üretmediği ortaya çıkmıştır.

Tablo: 26 Çaykara İlçesi Kırkılan Hayvan Sayıları, Yapağı, Tiftik ve kıl Üretimi

A: Kırkılan Hayvan Sayısı
B: Elde Edilen Ürün (Ton)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Toplam	A.21500 B.32.25	A.21500 B.32.25	A.16000 B.23.25	A.21500 B.32.25	A.16500 B.25.25	A.17400 B.24.7	A.13303 B.19.318
Yerli Koy.	A.21000 B.32	A.21000 B.32	A.15500 B.23	A.21000 B.32	A.16000 B.25	A.16000 B.24	A.12667 B.19
Kıl Keçisi	A.500 B.0.25	A.500 B.0.25	A.500 B.0.25	A.500 B.0.25	A.500 B.0.25	A.1400 B.0.7	A.636 B.0.318

Kaynak: Trabzon Planlama Ve Koordinasyon Müdürlüğü Kayıtları

Çaykara ilçesinde arıcılık, özellikle rakımı yüksek dağ köylerinde ve yaylalarda oldukça yaygın bir faaliyet olarak göze çarpmaktadır. Tablo : 27 'de arıcılık ve ürünleri ayrıntılı bir şekilde görülmektedir. Eski tip kovan sayısı, 1989 yılında 100 iken 1991 de % 67 artarak 167; Fenni kovan sayısı 2550 iken % 5.88 azalarak 1991 yılında 2400 olarak gerçekleşmiştir. Bal üretimi seneden seneye ve iklimden iklime göre değiştiği görülmektedir. Üretilen bal miktarı 1990 yılına oranla 1991 yılında % 29.3 azalmıştır. belgeli arıcı sayısında 1990 yılına göre 1991 yılında % 17.1 artış olmuştur.

Anket verilerine göre,halkın % 9.61 'i arıcılık yapmakta, % 90.39 'u yapmamaktadır. aile reislerinin verdiği cevaplara göre halkın % 63.34 'ü 5 ile 10 kg. arasında bal üretmektedir.

Çaykara'da ve bölgede hayvancılığın ve hayvansal üretimin geliştirilmesi için alınması gerekli tedbirlerin başında köy ve mahallelerde polikültür üretim yapısını terkedip,mümkün olduğunca hayvancılıkta ihtisaslaşan, pazar için toptan üretimi amaç edinen politikalara yönelmesi gelir (75).

Tablo:27 Trabzon İli Ve Çaykara İlçesi 1990-1991 Dönemi Arıcılık ve Ürünleri

	<u>1990</u>	<u>1991</u>	<u>1990</u>	<u>1991</u>
Arıcılık Yapan Köy Sayısı (Adet)	382	325	20	23
Arıcılık Yapan Aile Sayısı (Adet)	2370	2048	65	70
Kovan sayısı (Ad.)	74247	69645	3550	2400
Bal Miktarı (Kg)	1 265 186	1 027 000	80 000	56500
Balmumu Miktarı (kg)	81 602	45 656	8000	5600
Kovan Başına Bal Verimi (kg.)	-	14.7	-	23.5
ÜretilenOğulSayısı	2968	-	140	-
Belgeli Arıcı Sayısı	3207	3588	187	219
Gezgin Arıcı Sayısı	1090	1090	25	25

Kaynak: Trabzon İli Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Kayıtları

Tablo:28 Yılda Ortalama Üretilen Bal Miktarı

<u>Guruplar</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Guruplar</u>	<u>Yüzde</u>
5 - 50 Kg	63.34	151 - 200 Kg.	6.67
51 - 100 Kg.	13.33	201 - 250 Kg.	10.00
101 - 150 Kg.	3.33	351 - 400 Kg.	3.33

Kaynak : Anket Verileri

İlçe hayvancılığının gelişmesinin en önemli şartlarından birisi de kaliteli ve yeterli kaba ve kesif yem teminidir (76). Köy ve mahallelerde halkla yaptığımız mülakatlarda halkın, hayvanlarının yeterli miktarda yiyecek ve yemlerini temin edemedikleri ortaya çıkmıştır. Mevcut mer'a alanlarının daha ekonomik ve rasyonel kullanılması, kaliteli ve ucuz yem temin edilmesi halinde daha iyi sonuç alınacaktır.

Üretimi ve verimi artırmada ıslah usulleri de çok önemlidir. İlçemizde süt sığırcılığını geliştirmek amacıyla, 35 yıl önce damızlık cersey boğaların tabi tohumlama hizmetlerinde kullanılmak üzere Çaykara Veteriner Hekimliği emrine verilmesi suretiyle ilk ıslah çalışmaları başladı. Bilahare 20 yıl önce damızlık cersey inekleri vatandaşa kredilendirme ile dağıtılmış ve özellikle Karaçam Beldesine saf

cerseyler verilmiştir. Çaykara'da Jersey ırkı büyük oranda tutulmuş ve yerleşmiştir. Bunda ırkın bölgeye fiziksel uyumu, beslenme şartlarının nisbeten hafif oluşu ve sütün yağ oranı önemli etkindir. Ancak; yoğun ve bol rasyon isteyen diğer tür kültür sığırları, gerek fiziksel uyumsuzluğu ve gerekse yetiştiricinin isteksizliği nedeniyle bölgemizde pek barınmamıştır. İlçede mevcut yerli sığırları Jersey ırkına dönüştürme ve kombine esmer ve siyah-beyaz, alaca; saf ve melez yetiştirmelerine önem verilmelidir.

Çaykara İlçesinde yapılan 1985-1990 arası tabi tohumlama çalışmalarıyla 1985-1991 arası % 7.72 oranında bir gerileme görülmüş, doğum yapan inek sayısında % 25.47 'lik bir artış görülmüş olup doğum oranı % 61.9' dan %87 'ye çıkmıştır. Tohumlanan inek sayısı toplam sığır varlığının % 8.49 'udur.

İlçede erken kuzu ve dana kesimleri, yeterli beslenmemiş hayvan kesimlerinin önlenmesi hayvansal üretimi artırmada önemli katkılar sağlayabilecektir.

Hayvansal üretimin artırılmasında önemli etkenlerden birisi de hayvansal üretim ve ona dayalı sanayi arasında ilişkileri geliştirmek, huzur ve güvenli bir pazar temin etmek ve istikrarlı bir fiyat uygulamaktır.

Tablo: 29 Çaykara İlçesinde 1985-1991 Yılları Tabi Tohumlama Değerleri

Yıllar	Tohumlanan Inek (Baş)	Doğum Yapan Inek	Doğum Oranı (%)	Doğan Erkek Yavru	Doğan Dişi Yavru
1985	2484	1539	61.9	813	726
1986	1913	1361	71	602	759
1987	2392	1653	69	835	818
1988	2181	1875	85.9	934	941
1989	2201	1913	86.9	938	975
1990	2292	1931	87	895	1036
1991	2108	1931	84	895	1036

Kaynak: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Trabzon İl Müdürlüğü Kayıtları

İlçede iktisadi refahın artırılmasının en önemli şartlarından birisi de üreticilerin teşkilatlanmalarıdır. Kırsal bölgelerde ekonomik demokrasinin sağlam ve sağlıklı işleyebilmesi, teşkilatlanmanın başarısı ölçüsünde sağlanabilecektir. Ekonomik model ve teşkilatlanmalarda konuya teorik bakmanın önemi giderek önemini yitirmektedir. Kendi sosyal ve ekonomik yapımıza uyan; iyi işleyen, kaynak yaratan, mensubu bulunduğu kesimin ekonomik hak ve menfaatlerini koruyan teşkilat modellerinden biri üzerinde durulabilir (77). İlçede 1991 yılı itibarıyla toplam 6 tarımsal amaçlı kooperatif vardır ve toplam ortak sayısı 501 'dir. Bunların tamamı da köy kalkınma kooperatifidir. İlçede hayvan üreticisinin, üretimde olduğu gibi kooperatifçilikte de eğitimine önem verilmelidir. Kooperatiflerin finansman sorunları da halledilmelidir.

Tablo:30 Trabzon İli ve Çaykara İlçesinde Tarımsal Amaçlı Kooperatifler

	T o p l a m		Köy Kalkınma Kooperatifi		Su Ürünleri Kooperatif	
	Kooperatif		Kooperatif		Kooperatif	
	Sayısı	Ortak Sayısı	Sayısı	Ortak Sayısı	Sayısı	Ortak Sayısı
Trabzon	90	32445	84	32013	6	432
Çaykara	6	501	6	501	-	-

Kaynak: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Trabzon İli Müdürlüğü Kayıtları

Çaykara İlçesi Tablo:9'da görüldüğü gibi geniş çayır ve meralara sahiptir. 63700 hektarlık yüzölçümünün % 50 'si çayır ve mer'a'dır. Ayrıca % 36'sı orman ve fundalıktır. Tarımsal alanların çok dar ve iklimin uygun olmaması nedeniyle özellikle yüksek dağ köy halkı ,geçimlerini temin etmek için hayvancılık yapmaktadır. İlçe çayır ve mer'a bakımından hayvancılığa müsait bir durum arz etmektedir. Çaykara 'da hayvanlarını genellikle Haziran ayından Eylül ayı sonuna kadar 5 aylık süren bir devrede, 2000 metrenin üstünde, tabi dağ çayırları arasında kalan yaylalarda otlatmaktadırlar (78). Buna yaylacılık denmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesinde yaylacılık geleneği, çok eski ve önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Köy-yayla , Kent-yayla hayatı şeklinde olan yaylacılık ve yayla kavramları, Doğu Karadeniz köylüsü ve kentlisinin günlük yaşamı ile birleşmiştir. Hayvancılığın ve bu yoldan kazanç sağlamanın yanında, yöre insanı için yaylaya gitmek ve burada yaylamak, bir tutku , bir özlem, dinlenme , sağlığa kavuşma ve bir eğlence olarak bilinmektedir (79).

Örnekleme alınan aile reislerinin verilerine göre, ilçe mahalle ve köy halkının % 53.68 'i yaylaya çıkmaktadır. İlçe halkının % 47.34 'ü hayvanlarını otlatmak, % 34.78 'i tatil, serinlemek ve rahatlamak ve %9.18 'i ot biçmek için yaylaya çıkmaktadırlar.

Bazı köy halkı yaylaya çıkmadan önce, orman içinde açılmış olan ve mezra ismi verilen mevkilerde hayvanlarını bir müddet otlatır. İlkbaharda yaylaya çıkarken, Sonbaharda yayladan inerken 15-20 gün kadar hayvanların otlatıldığı bu işreti yerleşme yerlerine, yaylacılık faaliyeti yapan halkın % 52.73 'ü sahiptir.

Yaz aylarında yaylaya çıkmayan halkın % 34.02 'si inek beslemekte, % 18.04 'ü çay ziraatıyla ilgilenmekte, % 21.14 'ü fındık ziraatıyla ilgilenmekte, %26.80 'i de diğer faaliyetlerde bulunmaktadır. Yaylaya çıkan ailelerin % 81.67 'si aile üyelerinin tamamını çıkarmamaktırlar (80).

Yaylaya çıkan ailelerin bir kısmı, intifa hakkına sahip oldukları alanların etrafını taşlarla örerek kapatmışlardır. İçerisindeki araziyi ya otlak olarak, veya otunu yılda birkaç defa biçerek değerlendirmektedirler. Halkın % 34.49 'u mezkür alanlarda ot biçmekte, % 31.36 'sı otlak olarak kullanılmaktadır (81).

Çaykara'da dikkati çeken diğer bir ekonomik faaliyet, ot biçmektir. Halk, hayvanların kışık ihtiyaçlarını temin etmek amacıyla köy ve mahallelerde belirli alanlarda ot yetiştirir. Ot biçme faaliyetine önce köy ve mahallelerden başlanır, Yaylalardaki otluklar ise Ağustos ayından itibaren biçilmeye başlanır. Otları biçmek için evde bulunan erkek ve kadınlar yaylaya çıkarlar. Biçilen otlar kurutulur ve bir yerde depo edilir. Fazla miktarda biçilen otların bir kısmı satılarak gelir temin edilir.

Anket uygulamalarına göre ilçe halkının % 81.25 'i ot biçmektedir. Çaykara'lı aileler genellikle 1 ile 5 ton arasında ot biçmektedirler. Ot biçme faaliyeti, iherilere doğru gidildikçe ve ekonomik durumla orantılı olarak artmaktadır. Ailelerin % 93.43 'ü 1-5 ton, % 5-11 'i 6-10 ton ot biçmektedirler (82).

4.1.3. Su Ürünleri

Dengeli beslenmenin bilincinde olan ülkeler, hayvansal protein kaynaklarını daha da zenginleştirmek için denizlerden ve iç sulardan yüksek oranda yararlanmanın yollarını aramakta ve geleceğe dönük yatırımlar yapmaktadır.

Ülkemizin 906000 hektarı tabi göl, 178 000 hektarı baraj, 15 000 hektarı gölet, 175 000 hektarı nehir ve ırmak olmak üzere yamlaşık 1 274 000 hektar iç su potansiyeli vardır (83). Buna rağmen ülkemizde kişi başına üretim oldukça düşüktür. Kişi başına üretim Türkiye'de 12.1 kg., Kişi başına tüketim ise 8.5 kg. civarındadır.

Su ürünlerinin % 93' ü denizlerden, geriye kalan % 7 'lik kısım iç sulardan temin edilmektedir (84).

Milli ekonominin gelişmesinde bazı sektörler, büyüme hızı, verimlilik, dışa açılma, istihdam ve dünya ekonomisi ile bütünleşme gibi hususlar bakımından sürükleyici bir fonksiyon yüklenirler. Bu sektörlerden biri de tarım ana sektörü içinde yer alan "su ürünleri" alt sektörüdür.

Yıllık avlanan 600 ton/yıl balığın Yaklaşık % 75 'i Karadeniz'den, %11'i Marmara'dan, %3 'ü Ege'den, % 2'si Akdeniz'den, % 10 'u ise iç sularımızdan elde edilmektedir. Su ürünleri üretiminin % 10'luk payına sahiptirli su kaynaklarında, kıyı göllerinin yıllık doğal verimi 40 kg./hektar, iç göllerin 20 kg./hektar, baraj göllerinden 72 kg./hektar verim alınmaktadır (85).

Çaykara ilçesi iç sular bakımından oldukça zengindir. Soğanlı dağlarından eriyen karlarla oluşan suları taşıyan Haldizen deresi, İlçenin içinden geçen Solaklı deresi ve Yeşilalan Deresi; Uzungöl, Balıklı Göl, Aygır Gölü ve Kara Göl gibi irili ufaklı birçok iç su kaynaklarına sahiptir. Bu iç sularda alabalık bol miktarda bulunmaktadır.

İç sularımızın alabalık üretme çiftlikleri ile değerlendirilmesi gerekir. Çaykara'nın iç suları alabalık üretilmesi için elverişlidir. Çok yağmurlu bölgelerin, akarsuların başlangıç kısımlarının ve dağlık bölgelerdeki dik akışlı derelerin suları

genellikle az mineral madde ihtiva ederler veya hiç etmezler. Kireçli bölgeler, balığın büyüme ve kemik yapısına faydalı olan kalsiyum ve magnezyum temin ederler. Ağaç, çimen ve çalılık gibi iyi bitki örtüsü, erozyon ve çamurlanmayı önlemesi bakımından faydalıdır. Gölge de aşırı sıcakları nisbeten önleyerek suyun ısını etkiler. Yapılan çalışmanın durumuna göre 7 ile 16 santigrat derece arasındaki su ısı arzu edilen ideal ısıdır (86).

Çaykara İlçesi iç su kaynakları, yukarıdaki paragrafta verilen şartları taşımaktadır. İlçe çok yağmurlu bir bölgedir. Tablo: 16 'da Çaykaranın 5 yıllık ortalama suhnet değerlerine bakınca bu sonuca kolayca varılabilir. Bu şartlarda alabalık yetiştirilmesi gerekir. Uzungöl Beldesinde bir müteşebbis 1975 yılından beri kurmuş olduğu alabalık çiftliği ile verimli sonuçlar almıştır. Günde ortalama 100 kg., yıllık ortalama 25 ton alabalık tüketilmektedir. Tüketilen balıklar alabalık çiftliklerinde üretilmektedir. Yıllık ortalama alabalık üretimi 300 000 adettir.

İç su ürünlerinin önemli problemleri ve çözüm yolları şöyle sıralanabilir.

- Üretimde ve avcılıkta kullanılan vasıtaların kullanılma usul ve esasları ile asgari evsaf ve şartları tesbit edilmeli, avlanma yer ve zamanları, avlanma vasıtaları ve metodları, su ürünlerinin cinsleri, ağırlıkları, boyları ile getirilen yasak, tahdit ve mükellefiyetler konusunda balıkçıya gerekli bilgi verilmelidir.

- Su ürünlerinin muhafazası, işlenmesi ve pazarlanması sağlanmalı ve bu konuda üreticiye yardımcı olunmalıdır.

- Tatlı su kaynakları ekonomik duruma getirilmeli, yeni uygun balık türleri ile balıklandırılmalıdır. Ancak bunu yaparken tabii dengenin bozulmamasına dikkat edilmelidir.

- Balık yetiştiriciliğine, güçlü bir sektör haline gelinceye kadar devlet desteği, teknik ve ekonomik alt yapı desteği, v.s. verilmelidir.

- Tabii kaynaklarda ve balık yetiştirme çiftliklerinde meydana gelen hastalıkların takip ve kontrolü ile tedavi yöntemlerinin tesbiti yapılmalıdır (87).

4.1.4. Ormancılık

Türkiye topraklarının %26' sına tekabül eden 20199 296 hektarı ormanlık sahadır. Orman varlığının % 44 'ü verimli, % 56 'sı verimsiz ve/veya düşük verimlidir. verimli ormanların Türkiye yüzölçümüne oranı % 11 iker, Dünya ortalaması % 22 'dir (88). Ülkemizin genel alanı 77 056 192 hektar olup, orman alanı Tablo: 27 'de verilmiştir (89).

Karadeniz Bölgesi ormanlarının türkiye toplam alanı içindeki payı % 19.4 'dür. bunun % 64.7 'si baltalık, % 35.3 Ü koruluktur. Koruluk alanların % 48.9 'u ibrelli, %31 'i yapraklı. % 20 'i karışık ağaçlarla kaplıdır (90).

Ormanlar ürün sağlama yanında, toprak muhafaza, su rejimini düzenleme, sağlık, dinlenme ve turizm açısından büyük önem taşımaktadır.

Tablo: 31 Türkiye Ormanlarının Genel Alanı

<u>İşletme Sınıfı</u>	<u>Alanı (Ha)</u>	<u>Ormanlık Alana Oranı</u>		<u>Türkiye Alanına</u>
		<u>(%)</u>	<u>(%)</u>	<u>Oranı (%)</u>
İyi Koru	6 166 899	30.6		9.9
Bozuk Koru	4 757 708	23.5		6.1
Koru Toplamı	10 934 607	54.1		14.0
İyi Baltalık	2 679 558	13.3		3.4
Bozuk Baltalık	6 585 131	32.6		8.5
Baltalık Toplamı	9 264 689	45.9		11.9
Genel Toplam	20 199 296	100.0		25.9

Kaynak: Kastamonu İlinin Ekonomik Kalkınması, İktisadi Araştırmalar Vakfı, 1990.

Aktüel durum itibarıyla genel olarak 0-500 metreler arasında Kızılağaç, 500-1000 metreler arası Kayın, 1000-1500 metreler arası Kayın-Ladin, Ladin-Kayın karışığı, 1500-2000 metreler arası Ladin, 2000 metreden yukarı Ladin, Sarıçam, köknar karışığı ve Sarıçam meşcereleri yörenin karakteristiğidir. Doğu Karadeniz bölgesi Jeomorfolojik yönden çok yarılmış, parçalı rölyefli, dar ve derin vadilerle bölünmüş bir karakter gösterir. Yapraklı ormanlar 600-1200 metre ve ibreliler ise 1200-2000 metre yükseklikler arasında yayılmışlardır. Asli ağaç türü Doğu Ladinidir ve bitki türü bakımından oldukça zergindir (91).

Çaykara ilçesinin yüzölçümü 68473 hektardır. Bu alanın 23329 hektarı genel orman sahasıdır. Ormansız alanların yüzölçümü 45144 hektardır. Tarım ve Köy İşleri Trabzon İl Müdürlüğü kayıtlarına göre, ilçenin yüzölçümü 63700 hektardır.

Tablo:32 Çaykara İlçesi Orman Alanları dağılımı (Hektar Olarak)

	<u>Normal (ha)</u>	<u>Bozuk, Çok bozuk</u>	<u>Toplam</u>
Koru	12604	3014	15618
Baltalık	4287	2237	6524

Kaynak:Çaykara İlçesi Orman İşletme Şefliği Kayıtları

Çaykara ilçesi, 68473 hektar yüzölçümüne sahiptir. Bu alanın % 66'sı ormansız sahadır. Genel orman sahası 23329 hektardır ve toplam ilçe alanının % 34'ünü oluşturmaktadır. Orman sahasının % 33'ü koruluktur. Koruluk orman sahasının % 19.3'ü bozuk ve çok bozuk, %80.7'si normaldir. İlçenin toplam ormanlık alanın % 28'i baltalıktır. Bu alanın % 65.7 'si normal baltalık, %34.3'ü bozuk ve çok bozuk baltalıktır.

Çaykara ilçesinin orman alanı % 34 ile Türkiye ortalamasının (% 26) oldukça üzerindedir.

Anayasamızda ve kalkınma planlarında yer alan ormancılık politikası gayelerini :

- Ülkenin çeşitli orman ürünlerine olan ihtiyacını karşılamak,
- Toprak taşınmasını önlemek, su rejimini düzenlemek, ülke savunmasına yardımcı olmak,
- Tabiatı korumak, yurt güzelliğini sağlamak,halkın rekreasyon ihtiyacını gidermek şeklinde üç ana grupta toplayabiliriz.

Ormancılık sektörünün ülke, bölge ve ilçe ekonomisine katkıları;ölçülebilir veya ölçülmesi kolay olan ve para ile ifade edilemeyen veya ifadesi güç olan katkılardan oluşmaktadır.

Ölçülebilir katkıları ana ve tabii orman ürünleri teşkil eder. Para ile ölçülemeyen katkıları ise; iklim, su ve toprak gibi tabiat elemanlarının korunması ve denge içinde tutulması, su rejiminin düzenlenmesi,erozyonun ve çoraklaşmanın önlenmesi, barajların ekonomik ömrünün uzatılması, tabii afetlerin önlenmesi, rekreasyon ihtiyacının karşılanması, insan sağlığının olumlu yönde etkilenmesi, ülke turizmüne katkıda bulunması vb. sayılabilir(92).

Çaykara ilçesi orman varlığı açısından zengin ilçeler arasındadır. 63700 hektar olan ilçe yüzölçümünün 23329 hektarı ormanlık alandır. İlçede yüksek oranda bir işsizlik vardır. Anket verilerine göre ilçe'de aile reislerinin %19.52'sinin çalıştığı bir işi yoktur. Çaykara'da bir orman ürünleri sanayi kurulmalıdır. Bu kereste sanayi olabileceği gibi, bir yonga levha veya mobilya veya kibrit çöpü sanayi olabilir. Bu sayede hem göç azaltılabilir, hem de istihdam yaratıcı ve gelir etkisi ile ilçeye ekonomik hareketlilik gelir.

Tablo: 33 Çaykara ilçesinin Orman Ürünleri Üretimi

(Miktar:Bin TL./m3, Bin TL./Ster , Değer: Ster, Bin TL./Ster)

<u>Ürünler</u>	<u>Miktar</u>	<u>Değer</u>	<u>Miktar</u>	<u>Değer</u>	<u>Yıllık Değer Artışı (%)</u>
Tomruk	1264 540	500	658 687	700	40.0
Maden Direği	54020	300	407 201	400	25.0
Kağıt odunu	307 177	100	290 952	150	50.0
<u>Diğer Sanayi</u>					
Odunu	13 322	250	20 083	350	40.0
Yakacak Odun	300 Ster	80	500 Ster	120	50.0
Sınk	30	100	65	160	60.0

Kaynak: Çaykara Orman İşletme Şefliği Kayıtları

Çaykara İlçesinin Orman ve Sarıçam Orman İşletme Şefliklerinden alınan verimli ormanların türlerine göre dağılımı ve oranları Tablo: 34'de; yıllık eta (verim gücü) miktarları Tablo: 35 'de verilmiştir. Yıllık etanın hektara düşen payı ilçenin genel orman alanları içindeki payı 4.22 metreküptür.

Tablo: 34 Çaykara İlçesine ait Verimli Ormanların Ağaç Türlerine Dağılımı Ve Oranları

	Orman İşletme Şefliği		Sarıçam Orman İşletme Şefliği	
	Alanı (ha)	Oranı (ha)	Alanı (ha)	Oranı (ha)
Ladin	5392.5	7.68	2880	12.45
Kayın	741	3.22	599.5	9.74

Kaynak: Çaykara Orman İşletme Şeflikleri Kayıtları

Çaykara Orman İşletme Şefliği bölgesinde ibrelli ağaçların verimli ormanlara oranı %70, yapraklı ağaçların oranı %30; Sarıçam bölgesinde ibrelli ağaçların oranı %87, yapraklı ağaçların oranı % 13 şeklindedir.

Tablo: 35 Çaykara İlçesi Yıllık Eta Miktarları

Ağaç Türleri	İbrelli	Yapraklı	İbrelli	Yapraklı	Toplam
Kökner	384	-	24	-	408
Ladin	3592	-	1822	-	4114
Sarıçam	-	-	45	-	45
TOPLAM	3976	-	1891	-	4567
Kayın	-	624	-	336	960

Kaynak: Çaykara Orman İşletme Şeflikleri Kayıtları

Ormancılık sektörü, kırsal bölgelerde istihdam yaratarak işsizliği azaltma, yöre halkına gelir temin etme ve göçü önlemede yardımcı olmaktadır. İlçe köy ve mahalle muhtarlarına uygulanan anket verilerine göre, köylerin % 18.52 'sinde ormancılıkla geçinen ailelerin bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Nüfus-orman ilişkisini gösteren bazı rakamlar şunlardır. 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre ilçenin genel nüfusu 21660' tır. İlçenin toplam yüzölçümü 63700 hektardır. Buna göre:

- Nüfus Yoğunluğu 2.1 kişi/ha
- Kişi başına düşen orman alanı 0.78 ha
- Kişi başına verimli orman alanı 0.56 ha
- Kişi başına düşen yıllık eta 4.36 Metreküp (Dernek Dahil)

Çaykara ilçesi ve civar bölgelerde orman alanlarına usulsüz müdahaleler görülmektedir. İlçede tarım alanlarının sınırlı olması nedeniyle tarla açma olaylarına sık sık rastlanılmaktadır. Fındık ve çay ziraatinin belli bir yüksekliğe kadar çıkması gerektiği öngörülmüş olmasına rağmen, bazı alanlarda orman içlerine kadar ilerlediği görülmektedir. Toprak klasifikasyonu yapılmamış ve bu ziraat alanlarının kesin alan sınırlaması da olmadığı için ormanlar bu yönden tahrip edilmektedir.

Çaykara ve bölge ormanlarının sorunları ve çözüm yolları olarak şunları söyleyebiliriz. Orman sınırlarının belirlenmesi bakımından kadastro çalışmalarının bir an önce tamamlanması gerekir. Ormanda çalışanların eğitilmesi, orman işçiliğinin geliştirilmesi, böylece orman işlerinin istenildiği gibi yapılması yoluyla orman tahribatının azaltılması lazımdır. Ormanlar işletilirken ilçenin sosyo-ekonomik durumu dikkate alınmalıdır.

4. 2. SANAYİ

Bir ilçe veya bölgenin iktisadi yapısını incelerken öncelikle varolan kaynakların iyi tesbit edilmesi gerekir.

Yüzölçümü 63 700 hektar olan Çalkara ilçesi alanının % 8 'i tarım alanı, %36 'i orman ve fundalık, % 50'si çayır ve mer'a , % 7'si tarım dışı alandır. İlçe yüzölçümünün 23329 hektarlık alanı genel ormanlık sahadır. Bu alan ilçe yüzölçümünün % 34 'ünü oluşturmaktadır. Genel ormanlık alanın % 33 'ü koruluk, % 28'i baltalıktır.

İlçe yeraltı maden kaynakları yönünden zengindir. İlçemize sınır olan Of Dumlusu köyünde bakır yatakları, Çaykara'nın köknar köyünde çinko, bakırla karışık altın, simli kurşun, Dernekpazarı'nda pirit madenleri ve Ancumah ve Hadi'de maden suyu bulunmaktadır (93)

Çaykara su kaynakları bakımından oldukça zengindir. Soğanlı dağlarından doğan ve ilçe sınırları içinden geçerken çeşitli derelerle beslenen solaklı deresi ,Yaz-Kış bütün yıl boyunca su bulunduran, derin bir yatağa sahiptir. Ayrıca Soğalı dağları üzerlerinde irili ufaklı göller vardır. Balıklı, Aygır Gölü, Karagöl ve turistik bir değeri olan ve Uzungöl beldesine adını veren göl bunlardan bazılarıdır.

İlçenin ekonomik yapısı genellikle hayvancılık ve tarıma dayalıdır.

Ülkemizde işletmeleri büyüklüklerine göre sınıflandıran bazı kanun ve yönetmelikler bulunmaktadır. Türk Ticaret kanunu, Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun bunlardan birkaçıdır. Son belirtilen kanun, imalat sanayi sektöründe 1 - 50 arasında işçi çalıştıran sanayi işletmelerini "küçük sanayi işletmesi" , 51 - 150 işçi çalıştıran sanayi işletmelerini ise "orta ölçekli sanayi işletmesi" tanımlar.

kapsamı içine almış ve Bakanlar Kurulu'nu günün koşullarına göre işletmelerin büyüklük tanımıyla ilgili değişiklikleri yapmaya yetkili kılmıştır.

İlçe bazında yapılmış sağlıklı sanayi kesimi envanter çalışması mevcut değildir. DİE'nin 1985 yılında yaptığı Genel Sanayi ve İşyerleri sayımında, imalat sanayinde istihdam, sayısal ölçü olarak kullanılırken 10 ve daha fazla insan işçi çalıştırılan işyerleri, tam sayım kapsamına alındığı için büyük işletme; 1-9 kişi çalıştıran işyerleri ise küçük işletme kabul edilmiştir.

Yukarıdaki ölçütlere göre ilçede büyük ve orta ölçekli sanayi işletmesi mevcut değildir. İlçede bulunan işletmeler daha çok, küçük işletmeler halindedir. Bunlar arasında doğramacılık, demircilik, bakırcılık, oto tamirciliği, kunduracılık, saatçi, sobacı, radyo-tv. tamirciliği gibi faaliyetler yer alır. En yaygın olanı ağaç sanayidir. İlçe ormanlarının geniş yer kaplaması, ağaç sanayini teşvik etmiştir. Bu nedenle ilçe merkezi, köy ve mahallelerde doğrama atölyelerine rastlamak mümkündür.

İlçe merkez, mahalle ve köylerinde yapılan anket uygulamalarında, köylerimizin % 126.91' inde kereste atölyesinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre bazı köylerde birden fazla atölye vardır.

Çaykara ilçesi dahilinde faaliyet gösteren mükelleflerin meslek ve iş grupları Tablo:36 'da görülmektedir. Çaykara ilçesinde vergi dairesine kayıtlı toplam 436 mükellef vardır. Bu meslekve iş gruplarının % 66.2' si nakliyeci, % 60.9 'u bakkal, %7 'si hızar atölyesi, %5 'i kiraathane, % 4.2 'si sıcak demircidir. Vergi mükellefi olarak kayıtlı 12 kooperatif vardır. Esnafın % 2.6'sı müteahhit, % 1.14 'ü fırıncı, %1.3 4ü terzi, %2.75 'i lokantacı, % 0.91 'i radyo - televizyon tamircisi, % 0.91 'i oto tamircisi, % 0.91 'i elektrikli eşya satıcısıdır. İlçede serbest olarak çalışan bir doktor, bir noter, iki avukat, bir saatçi, üç kunduracı, üç celepci, iki kuyumcu ve iki fotoğrafçı bulunmaktadır.

İlçe merkez, mahalle ve köylerinde yapılan ve esnafa yönelik anket sonuçlarına göre ilçede bulunan ticaret ünitelerinin % 58.14 'ü köy ve mahalle halkının ihtiyaçlarına yönelik küçük dükkanlardır. Halkın % 9.88 'i kahvehane ve lokanta işletmektedir. Küçük tüccarın oranı % 4.65, küçük sanayicinin oranı % 0.58, berber, demirci, terzi ve ayakkabıcı gibi diğer ünitelerin oranı % 24.42 ' dir.

İlçe esnafının %40.63 'ü mevcut işine 1-5 yıl önce; %14.84 'ü 6-10 yıl önce; %14.84 'ü 15 yıl önce başlamışlardır. 20 yıl önce başlayanların oranı %10.16'dır.

İlçe esnafının % 86.83 'ü yanında işçi çalıştırmaktadır. % 65.29 'u işyeri için kira ödemektedir.

Tablo:36 Çaykara İlçesinde Faaliyet Gösteren Meslek ve İş Grupları

<u>Meslek ve İş Grupları</u>		<u>Meslek ve İş Grupları</u>	
	<u>Adet</u>		<u>Adet</u>
1. Doktor	1	13. Fırıncı	5
2. Eczacı	2	14. Saatçi	1
3. Noter	1	15. Çelepci	3
4. Kooperatif	12	16. Kunduracı	3
5. Müteahhit	9	17. Sıcak Demirci	18
6. Muhasebeci	1	18. Kıraathane	24
7. Kuyumcu	2	19. Hızır Atölyesi	30
8. Elektrik Eşya Satıcı	4	20. Lokanta	12
9. Oto Tamiri	4	21. Terzi	6
10. Avukat	2	22. Radyo-Tv. tamirci	4
11. Berber	3	23. Bakkal	140
12. Fotoğrafçı	2	24. Nakliyecisi	147

Kaynak: Çaykara Mal Müdürlüğü Vergi Dairesi Kayıtları

4.3. HİZMETLER

4.3.1. İnşaat

Sürekli artan ülke nüfusu ile birlikte hızlı kentleşme dolayısı ile ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamada mevcut yapıların yetersiz kalışı; yeni yapıların üretimini zorunlu kılmaktadır. Ekonomik ve sosyal hayatta meydana gelen değişimler ve gelişmeler başta konutlar olmak üzere ticari, sınai, sıhhi, sosyal, kültürel idari ve dini yapıları ifade eden yapı inşaatı , sabit sermaye yatırımlarının yapı ile ilgili tüm faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu yönüyle inşaat sektörü gerek diğer sektörlerden girdi temin etmesi , gerekse diğer sektörlerle sağladığı önemli ölçüdeki hizmeti ve meydana getirdiği istihdam olanakları ile ,ekonomik ve sosyal gelişmelerden çok çabuk etkilenen; aynı zamanda etkileyen bir sektör durumundadır(94).

İlçede belediyeye ait 34 lojman bulunmaktadır. Kamu görevlilerinin konut ihtiyaçlarını karşılamak için kamusal herhangi bir faaliyet görülmeyen ilçede konut açığı had safhadadır. İlçenin imar planında mevcut ahşap ve eski evlerin yıkılması öngörülmesine rağmen uygulamaya konulamamaktadır. Ancak son zamanlarda yeni bina inşaatlarının yapılmaya başlandığına şahit olunmaktadır. Son iki yıl içerisinde ilçe merkezinde çok katlı olarak 5 adet inşaatı başlamıştır ve devam etmektedir.

Konut sorununun halledilmesi için, kamu kurumları, kendi memurlarının ihtiyaçları olan konutları inşa etmelidirler. İlçede toplu konut projeleri uygulamaya konulmalıdır. Kooperatifleşme teklif ve teşvik edilmeli, yeni yapı kooperatiflerinin kurulmasına çalışılmalıdır.

4.3.2. Ticaret

Doğu Bloğunun dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşan cumhuriyetler ile ülkemiz arasında ticari faaliyetler özellikle Doğu Karadeniz Bölgesinde yoğunluk kazanmıştır. Sarp sınır kapısının açılması ile birlikte Rus'lar, Gürcü'ler ve Azeri Türkleri ilçemize kadar gelmekte ve bavul ve bagaj ticareti yapmaktadırlar. Her hafta Salı günleri kurulan halk pazarı bağımsız cumhuriyetlerden gelen turistlerin sayesinde büyük bir hareketlilik kazanmaktadır.

İlçe, tarımsal alan ve sanayi bakımından oldukça fakir olması, imalat sanayinin yetersiz bulunması nedeniyle, diğer il ve ilçelerden ithal ettiği maddelerin çeşidi ve miktarı oldukça fazladır. İthal edilen malzemeler, ilçeye karayolu ile getirilir. Manavlar ve diğer sebze ve meyve satanlar, Of'tan, Sürmene'den, Rize'den ve Trabzon'dan gelen sebze ve meyve satıcılarından temin etmektedirler. Bazı satıcılar da kendi araçları ile Trabzon'a giderek oradaki toptancı ve satıcılardan almaktadırlar.

İlçede tüketilen un, şeker, pirinç, çiçek yağı gibi temel gıda maddeleri ilçe dışından getirilmektedir. İlçede bu tür maddeleri satan toptancı ve diğer dükkanlarla yapılan mülakatlara göre yılda 1250 çuval un, 500 çuval şeker, 200 çuval pirinç, 1250 kg. çiçek yağı ve 1000 kg. bulgur satılmaktadır.

Çaykara'da çimento, kiremit, tuğla ve diğer inşaat malzemelerini satan iki esnaf bulunmaktadır. Bu esnaftan alınan bilgilere göre, 10 000 ton çimento, 500 000-600 000 adet tuğla, 300-350 ton kireç, 200 000- 250 000 adet kiremit satılmaktadır. İnşaat malzemelerini satan esnaf, çimentoyu Trabzon'dan, Tuğla ve kiremiti Erbaa, Boyabat, Osmaniye ve Çorum'dan, kireci Samsun'un Kavak ilçesinden temin etmektedirler.

Çaykara ilçesinde beyaz eşya da denilen dayanıklı tüketim malları satan dört esnaf vardır. Bunların üç tanesi (Aygaz, Arçelik, AEG) dayanıklı tüketim malları satan büyük firmaların acentalarıdır. Bir tanesi ise acenta olmadığı halde her türlü beyaz eşyayı satmaktadır. Her firmanın satış mümessilleri ilçeye kadar gelmekte ve mevcut kataloglardan istenilen malları ilçeye getirmektedir. Mallar ilçelere firmalar tarafından getirilmekte, yani taşıma masrafları firmalara ait olmaktadır. Beyaz eşyalar genellikle ilçeye Samsun 'dan getirilmekte, zaman zaman da İstanbul'dan getirilmektedir. Ayrıca bir de "spot piyasa" dedikleri bir alım-satım türü vardır. Mal sahibi arabası ile fabrikadan alıp ilçeye getirdiği malları, beyaz eşya satıcılarına pazarlamaktadır. Bu mallar biraz daha ucuz olmakta, esnaf bu mallara rağbet etmektedir.

Bir yıl içinde ilçede yaklaşık olarak 400 adet buzdolabı, 350 adet çamaşır makinesi, 400 adet televizyon, 200 adet fırın, 100 adet dikiş makinesi satılmaktadır. Bazı acentalar tarafından diğer ilçelere ve Trabzon'a beyaz eşya ihraç edilmekte, özellikle Of ve Trabzon'dan ilçeye çamaşır makinesi almak için gelmektedir (95).

4.3.3. Turizm

Turizmin, milli ekonominin büyüme ve gelişmesine, toplumsal refah düzeyinin yükselmesine yaptığı olumlu katkılar, ülkelerin uluslararası turizme katkıları bu sektörden daha fazla pay alma çabasına girmelerine yol açmıştır.

Turizm, ülkeler ve bölgeler arasında para ve insan hareketini sağlayan önemli bir faaliyettir. Turizm sayesinde ekonomik ve sosyal dengesizlikler azaltılabilmektedir. çünkü turistler gittikleri ve gördükleri yerlerin sosyal yaşantısında değişiklikler meydana getirmektedirler. Toplum halinde yaşayan insanlar birbirleri ile etkileşim içindedirler. Turizmin bölge ve ülke ekonomisine diğer bir önemli faydası da istihdam imkanları yaratmasıdır.

Turizm nedeniyle bölgede araziler kıymetlenmekte, arazi kullanışları da değişmektedir. Yeni yerleşim alanları açılmakta ve buralarda turistlere hizmet verecek yeni tesisler hizmete girmektedir. Bu tesislerde çalışmak üzere bir çok insan bölgeye gelmektedir.

Özellikle turizm potansiyeli olan alanlarda ve bölgelerde plan ve programsız, imarsız arazi kullanışları, bir daha geri gelmesi mümkün olmayan tabii, tarihi ve kültürel değer kayıplarına sebep olmaktadır. Bu nedenle her şeyden önce turistik değeri haiz bölgelerin, tarihi ve kültürel alanların imar planlarının yapılması elzemdir.

Bacasız sanayi olan turizmin ülke ve bölge ekonomisine olan katkısı dikkate değerdir. Turistlerin yapmış olduğu harcamalar, bölgedeki turistik tesisler için doğrudan ülke ve bölge ekonomisi için dolaylı yoldan bir gelirdir. Turizmin ekonomik sektörler üzerine de büyük etkisi vardır. Tarım ürünlerine olan talep arttığı gibi, sanayiciler de turistik ihtiyaçlara yönelik mallar üretirler. Turizm sektörü yapısı gereği bir hizmetler topluluğudur. Turistin konaklama, yeme-içme eğlenme ve dolaşmasına kadar bütün eylemler hizmet sektörü ile sağlanır (96). Turizm yeni istihdam imkanları yaratır.

Turizmin gelişmesi için, bir ülke veya bölgenin alt yapısı ve haberleşme araçlarının mükemmel olması gerekir. Alt yapının yetersiz olması turistik bölgelerde bir çok sorunu da beraberinde getirir. Özellikle içme suyu, kanalizasyon, arıtma, çöp toplama ve imhası tesislerinin eksikliği, artan üst yapı yatırımlarının aynı hızla artan çevre sorunlarını beraberinde getirmesine yol açmaktadır.

İlçenin en önemli turizm bölgesi olan Uzungöl Jeolojik zamanlarda meydana gelen bir göl değildir. Yüksekliği 1250 metre olan Uzungöl elips biçimindedir. Çevresi 7 km. boyu 1 km., ve eni de 500 m., derinliği ise ortalama 15 metredir. Gölün bir yanı dağlık, meyilli arazi ile çevrili ise de genellikle düz plato biçimindedir. bu düzlük ve çimenlik genelde çam ağaçları ile kaplıdır(97). İstanbul Üniversitesi Jeoloji Doçenti

Fuat Baykal 'ın bölgeye ait raporundan anlıyoruz. Bu göl bir Kayşa gölüdür. Soğanlı dağlarının kuzey eteklerinden çıkan bir çok ırmakların birleşerek meydana getirdikleri Şerah (98) Suyu bu göle girer ve çıkar (99).

Uzungöl Turizm Merkezi'nde 130 adet yatak kapasitesi bulunmaktadır. Beldede turistlere motel ve lokanta hizmetleri veren bir alabalık ve motel tesisi ile bir öğretmen evi ve Orman Bakanlığına bağlı bir misafirhane bulunmaktadır. Misafirhanede lokanta hizmetleri de verilmektedir. Özel şahıslara ait yataklarla birlikte toplam yatak sayısı 170-180 'i bulmaktadır. Üç adet yeni pansiyon yapılmaktadır. Ev pansiyonculuğu olmayan beldede 2 kahvehane, 1 çay ocağı, 6 dükkan bulunmaktadır. Yabancı turistler de gelmektedirler. Şimdiye kadar gelen yabancı turist sayısı 1000 'dir.

Beldenin tanıtımında ve turizm merkezi olarak ilan edilmesinde en büyük payı bulunan İNAN Alabalık ve motel Tesisleri 1974 yılında yapılmıştır. Ağaçtan yapılmış bungalowlarla verilen motel hizmetlerinin yanısıra, lokanta hizmetleri de verilmekte, günde ortalama 100 kg., yılda ise 21 ton alabalık satılmakta ve tüketilmektedir. Yıllık alabalık üretimleri ise 300 000 adettir. Tesislerde 25 kişi çalışmaktadır. Bungalow tipindeki motellerde kalanların % 20'si yabancı turisttir.

Orman Bakanlığı misafirhanesinde 6 kişi çalışmakta ve günlük 10 kg. balık tüketilmektedir. Yatak kapasitesi 39 olup, 1991 yılında 300 kişi 1992 yılında 400 kişi kalmıştır.

Çaykara öğretmen evi'nin Uzungöl şubesinde 22 adet yatak bulunmakta, 2 kişi çalışmaktadır. 1990-1992 yıllarında 1500 kişi konaklamıştır. Bu yıl konaklayanların sayısı artmakta olup her gün ortalama 20 kişi gelmektedir (100).

Topoğrafya ve turizm birbirleri ile yakından ilgilidir. Herhangi bir yöredeki topoğrafyanın yükselti farklarının birbirinden çok farklı olması, görsel açıdan çevreye bir hareketlilik kazandırır (101).

Sağlık turizmi , daha çok hasta insanların iyileşebilmek amacıyla bir yerden kalkıp başka bir yere gitmeleriyle oluşmaktadır. Sağlık turizmi türleri şu şekilde belirlenmiştir: " dinlenme amaçlarına yönelik turizm, tedavi amacıyla yapılan turizm, iklim tedavisi, su tedavisi v.s. Tabiatın sağlık verici özelliklerinden yararlanmak isteyen insanların sıcak su ve maden suyu, hamam kaplıca ve bunları tamamlayan kür merkezlerini ve sağlık merkezlerini ziyaret etmeleridir.

Trabzon ve yöresi maden suyu bakımından en uygun ildir. İlçe ve köylerinde on adet maden suyu vardır (102). Çaykara hudutları içerisinde değil ama çok yakın, hatta Çaykara'ya bağlanmak için müracaat eden Günbuldu (Files) köyü sınırları içinde mevcut olan ve halk tarafından "Files Suyu"olarak bilinen maden suyu, yol yetersizliği, kışların ağır geçmesi ve uzaklığı nedeniyle değerlendirilememektedir.

Ekonomik olarak büyük bir kıymet ifade edeceği kanaati olan bu sunun biran önce şişelenmesi ve halka arz edilmesi hem bölge hem de ilçe ekonomisi menfaatindedir.

İlçenin ve Bölgenin turizm değerlerinden birisi de Alpinizm, diğer bir deyimle Dağ Turizmidir. Bu dağlara ve buzullara tırmanma, kış sporları yapmadır. Doğu Karadeniz Bölgesi dağları Çoruh ırmağı ağzından Melet Çayı Vadisine kadar 400 km. boyunda ve 50-60 km. eninde dağ sıraları halinde uzanır. Yükseklikleri ise 3000 metreyi aşan hatta 4000 metreye varan dağlardır.

Çaykara ilçesi Yüzölçümünün % 50 'sini çayır ve me'alar oluşturur. Doğu Karadeniz dağlarının 1500-2500 metreleri arasında geniş yaylalar yer alır. Sultanmurat, Eğrisu, Cerah, Vartan, Sıcakoba, Hanırmak, Sarıkaya, Mavriyas, Göl, Yurt, Limonsuyu, Şekersu, Demirkapı Büyük ve Küçük yayla, Mağalagamboz, Çalmut, Tufa, Alaysa yaylaları bunlardan bazılarıdır (103). Bunlardan Sultanmurat ve Şekersu yaylaları kış sporları için son derece elverişlidir.

Dağ turizminin gelişmesi, yolların ve dağ otelleri, kayak evleri, teleferik telesiyej, tele-sky, tele-kabin gibi birtakım tesislerin yapılmasına bağlıdır. Aynı zamanda dağların yakınındaki kasabalarda dağcılıkla ilgili malzeme (dağ elbisesi, ayakkabısı, sırt çantası, kayak takımı vb.) satan ticarethaneler kurulması , kasabalar için bir gelir kaynağı olacağı mutlakdır.

Karadeniz Bölgesi , Ülkemizin diğer bölgeleri kadar tarihi kalıntılar bakımından zengin değildir. Fakat her şehir ve kasabada turist çekebilecek, görülmeye değer tarihi eserler mevcuttur. Karadeniz Bölgesi, illeri ve ilçelerinde muhtelif devirlerde inşa edilmiş, camiler, hanlar, eski kilise kalıntıları, dereler üzerinde taş köprüler görülmeye değer eserler bulunmaktadır.

İlçenin tarihi değerleri olarak muhtelif köylerde bulunan camileri belirtebiliriz. Bunlar Dernekpazarı yukarı Kondu Camii, Uzungöl Filak Mahallesi Camii, Taşören Camii, Çambaşı Düz Mahalle, Uzuntarla camileri ile Kabataş (1813), Günebakan (1869), Taşçılar (19.y.y.), Çayıroba (19.y.y.) Taşkıran, Akaköy Merkez, Uliucami, Baltacılı Hanca, Maraşlı, Eğridere Fındıklı camileridir. Bunların bir kısmı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir(104).

Köy ve mahallelerde uygulanan anket verilerine göre, köylerin % 33.33 'ünde görülebilecek tarihi eserler mevcuttur. Köy ve mahallelerin % 53.85 'inde tarihi camiler, %15.38 'inde tarihi taş köprüler, % 7.69 'unda kaleler, %7.69 'unda kilise kalıntıları bulunmaktadır.

Av imkanları Çaykara için önemli turistik cazibelerden biridir. İlçe hudutları içerisinde keklik, tavşan, dağ keçisi ve balık avcılığı yapılabilir. Özellikle balık avcılığı pek yaygındır. İlçenin ortasından geçen Solaklı deresinde, 2500 metrede Soğanlı dağları üzerinde bulunan Balıklı Göl , Kara Göl, Aygır Gölü ile Uzungöl'de, ilçe de mevcut diğer dere ve akarsulardan alabalık avlanma imkanları vardır ve çok

yaygındır. Av turizmi için ilçede yeterli av hayvanı arzı mevcuttur. Av turizmi nedeniyle ilçeye gelen turistler avlanma izin ücreti, ava katılma bedeli, yaralama ve benzeri ücretler ile ilçe ve bölge iktisadına önemli katkılar sağlayabilir. Ancak bunun için ihtiyaçlara cevap verecek altyapı tesisleri, iyi bir av organizasyonunu sağlayacak eğitilmiş organizatör ile kılavuzlar ve tabii dengenin korunması için iyi bir hukuksal düzenleme gereklidir (105).

Uzungöl, tabii ve turistik potansiyeli ile ilçe ekonomisinin geliştirilmesinde ve kalkınmasında önemli bir etken olacaktır. Çünkü bölge için başka geçim kaynağı yoktur. Tabii güzellikler açısından zengin olan beldenin alt yapı ve üst yapı yatırımlarının tamamlanması gerekir. 1991 Ekim'inde ihalesi yapılan Uzungöl Turizm Yolu inşaatı bir an önce bitirilmelidir. İlçenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına çok önemli katkılar sağlayacağına kesinlikle inanılan Çaykara-Bayburt karayolu bağlantısı sağlanmalıdır. Belediye sınırları içerisinde ve Turizm Bölgesi alanında inşa edilecek yapıların, tabii çevrenin görünümüne uygun olmasına dikkat edilmelidir. Betonlaşmanın önüne geçilmelidir. Bunun için inşaat yapmak isteyen kimselere kereste temini yoluna gidilmelidir. Öncelikle çevreden gelen derelerden gelen teressübatla dolma tehlikesi ile karşı karşıya olan Uzungöl'ün kurtarılması, bunun için dere ağızlarına setler ve süzgeçler konulması gerekir. Sonra mevcut gölün, balık ve benzeri canlı varlığına dokunmadan temizlenmesi ve çevre düzenlemesi yoluna gidilmelidir. Uzungöl'de ve turistik değeri haiz ilçenin diğer yaylalarında, küçük sanayinin bir kolu olan el sanatlarına ağırlık verilmeli ve hediyelik halı, kilim, gümüş süs eşyası ve ağaç işlemeciliği üretimine önem verilmelidir.

4.3.4. Ulaştırma

Ekonominin ve toplumsal gelişmenin ihtiyacını karşılayacak şekilde bir ulaşım kapasitesinin yaratılması, ilçe, bölge ve ülke şartlarına en uygun ulaşım sistemlerinin kurulması temel ilkedir. Günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olan ulaşım, insanların ve eşyanın yer değiştirmesini sağlayan bir hizmettir. Bir ülkede ulaşım sisteminin etkinliği ve etkililiği, ülkenin sosyo-ekonomik düzeyinin belirlenmesinde bir ölçü olarak ele alınmaktadır. Ulaştırma denilince ilk akla gelen karayolu, deniz ve havayolu yük ve yolcu taşımacılığıdır.

İlçe nüfusu, artan göçler nedeniyle yıllardan beri azalmasına rağmen artan özel otomobiller ve buna karşılık yeterli olmayan çadde ve sokaklar ilçe içerisinde özellikle ilçe halk pazarının kurulduğu günler ile haftanın ilk ve son günlerinde trafik akışını ve yaya trafiğini içinden çıkılmaz bir kargaşaya dönüştürmektedir. İlçede şehir içi trafik sorununa bir çözüm getirilememesinin nedeni, altyapı ve teknik yetersizliktir.

İlçede araçların park etmeleri için bir park yerinin acilen yapılması ve şehir içine araçların düzensiz bir şekilde park etmelerinin önlenmesi gereklidir.

Çaykara İlçesi telefon santral kapasitesinde 1988-1992 döneminde % 26.4 oranında artış olmuştur. Otomatik santral kapasitesi 1750 hattan, % 140.5 artışla 4210 hata çıkmıştır. Manuel telefonda ise % 74.36 oranında azalma görülmüş ve 2419 'dan 620 'ye düşmüştür. Aynı şekilde telefon abone sayısında da santral kapasitesine paralel olarak artışlar görülmüş, % 49.25 artışla 3147 den 4697 'ye çıkmıştır. Otomatik abonelerde % 154.1 artış görülürken, manuel abonelerde % 82.10 azalma kaydedilmiştir. Telefon bekleyen abone sayısı da 3712 'den % 460 azalma ile 662 'ye indirilmiştir. Çaykara İlçesi haberleşme hizmet kapasitesi Tablo:37 'de görülmektedir.

Tablo:37 Çaykara İlçesi Haberleşme Hizmet Kapasitesi

	1988	1989	1990	1991	1992
Telefon Santral Kapasitesi	4169	4254	4936	7230	5270
- Otomatik	1750	1750	2250	4710	4210
- Manuel	2419	2504	2686	2580	620
Telefon Abone Sayısı	3147	3180	3451	5107	4697
- Otomatik	1750	1750	2250	4447	4447
- Manuel	1397	1430	1401	660	250
Telefon Bekleyen Abone Sa.	3712	3984	1584	1319	662
Telex Abone Sayısı	2	2	2	2	2

Kaynak: Çaykara İlçesi PTT Müdürlüğü Kayıtları

İlçeye bağlı köy ve kasaba telefon irtibatlarında da 1988-1992 döneminde artışlar görülmüştür. Dernekpazarı ilçesinin 1991 yılında teşkilat olarak ayrılması nedeniyle rakamlarda görülen düşüşler izafidir. 1991-1992 döneminde telefonlu kırsal yerleşme yerlerinde %3.7 , havai hat irtibatlı köy sayısında % 7.1, otomatik irtibatlı köy ve kasaba sayısında % 3.4 oranlarında artışlar görülmüştür. Çaykara İlçesi köy ve kasaba telefon irtibatları Tablo:38 'de görülmektedir.

Tablo:38 Çaykara İlçesi Köy Telefon İrtibatları

Yıllar	Telefonlu Kırsal Yerleşim	Havai Hat İrtibatlı Köy	Otomatik İrtibatlı Köy
	Yeri Sayısı	Sayısı	Sayısı
1988	37	37	40
1989	37	31	40
1990	27	31	29
1991	27	14	29
1992	28	15	30

Kaynak: Çaykara İlçesi PTT Müdürlüğü Kayıtları

Doğu Bloku ülkelerinde geçtiğimiz yıllarda meydana gelen değişimler nedeniyle, ülkemizin bu ülkelerle olan irtibatı artmış, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği dağılmış, çeşitli bağımsız devletler kurulmuştur. En önemlisi Orta Asya ve Kafkaslarda bulunan Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını birer birer kazanmışlardır. Buna paralel olarak Hopa-Samsun arasında bulunan sahil yolu, bağımsızlıklarını kazanan devletlerin bir penceresi olmuş, Sarp sınır kapısının açılması ile sınır ve kıyı ticareti artmış, bavul ve bagaj ticaretinde çok büyük gelişmeler görülmüş, binlerce yeni cumhuriyetlerin vatandaşları ülkemize ve bölgemize ticaret maksadıyla gelmeye başlamışlardır. Çaykara ilçesi sahilinden 26 km kadar içerde bulunmasına rağmen, turistler ilçeye kadar ticaret maksadıyla gelmektedirler.

İlçe, Trabzon'a 78 km uzaklıktadır. İlçeyi Trabzon'a ve diğer ilçelere bağlayan bu yol asfalttır. İlçenin Bayburt ile birkaç stabilize yoldan bağlantısı vardır. Bayburt'a Sultanmurat Yaylası içinden gidilebildiği gibi, Karaçam üzerinden de gidilebilmekte, 90 km olan bu bağlantı yolu yaklaşık üç saat çekmektedir.

Heyelan ve çığ tehlikesi sebebiyle zaman zaman zorunlu iskana tabi tutulan ilçe halkı, Özalp, Muş, Kırıkhan, Kıbrıs, Gökçeada ve benzeri yurt bölgelerine göç etmişlerdir. Ayrıca göçün etkisi ile İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Samsun, Trabzon, Kırıkkale ve pek çok diğer bölgelere giden vatandaşlar köy ve ilçe ile irtibatını kesmemek amacıyla sık sık ziyarete gelmektedirler.

İçerde şehirlerarası otobüs işletmeciliği yapan iki adet yolcu yazıhanesi vardır. Hergün ilçeden doğrudan İstanbul, Ankara, Bursa-Bandırma'ya hergün sefer vardır. Yazıhane yetkililerinin verdiği bilgilere göre ortalama olarak her gün ilçede 9 veya 10 uzun mesafeli yolcu çıkmaktadır.

Çaykara ilçe merkezi ile köyler ve beldeleri arasındaki ortalama uzaklıklar 15.07 km'dir. En uzak köylerin oranı (41-45) % 3.80, en yakın köylerin oranı (1-5) % 18.52 'dir (106). Köy ve Belediyelerin ilçe merkezi ile olan uzaklıkları km. cinsinden EK'ler bölümünde belirtilmiştir.

4.4. YATIRIMLAR

Of ilçesine bağlı bir bucak merkezi iken, 1.1.1948 tarihinde ilçe statüsüne geçirilen Çaykara, o tarihten beri teşkilatlanma çalışmalarını hızla sürdürmüş ve bu gün kamu ihtiyaçlarının karşılandığı bir idari birim haline gelmiştir. İlçe Trabzon'a 75 km. uzaklıkta, Karadenizden ve kıyından 26 km. içerde, Solaklı Deresi ile Yeşilalan derelerinin keşiştiği yerde kurulmuştur.

Bölgelerarası gelişmişlik ve az gelişmişlik, alt ve üst yapı yatırımlarının mevcudiyeti ile ortaya çıkar. Yollar, haberleşme şebekeleri, elektrik, su, eğitim, sağlık vs. gibi işgücünün verimini artıran tüm yatırımlar, altyapı yatırımlarını oluşturur (107).

İlçenin ekonomik yapısı ile ilgili altyapı yatırımları, haberleşme, enerji ve ulaşım şebekeleriyle ilgili yatırımları kapsar. Bu yatırımların bazılarının eksikliği nedeniyle yıllarca ilçe yatırımsız kalmıştır. Çünkü sözkonusu yatırımların yokluğu, ekonomik faaliyetlerin körleşmesi sonucunu doğurmuştur. Özel yatırımcıların ilçeye gelmesinin en önemli şartı olan Of-Çaykara Devlet yolu 1991 yılında asfaltlanarak tamamlanmıştır. Enerji sorunları genellikle çözülmüştür. Hatta yaylalarda ve mezralarda bile elektrik vardır. Haberleşme yönünden ilçenin durumu iyidir. İlçede özel sektöre ait herhangi bir sanayi yatırımı yoktur. Özellikle 1986 yılından sonra da kamu yatırımlarında önemli artışlar kaydedilmiştir. Bu yatırımlar genellikle eğitim ve sağlık alanlarında olmuştur. Bütün kasaba, köy ve mahallelerimizde ilkokul vardır. İlköğretim ve ortaöğretimde bina ve diğer yatırım sorunları bulunmamaktadır. Çaykara Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 1990 yılında ihale edilen ve 1992 birim fiyatları ile 3 milyara malolan ortaöğretim öğrenci yurdu bitirilmiştir ve 1992-1993 öğretim yılında faaliyete girecektir. Sağlık Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarından Çaykara- Ataköy Sağlık Meslek Lisesi eğitim ve öğretimine 1990-1991 öğretim yılında başlamıştır. Tedrisatın yapılması için özel hukuka tabi bir derneğe ait bina Sağlık Meslek Lisesine devredilmiş ve devlet-vatandaş işbirliği ile 1990-1992 yılında bir milyar TL. harcama yapılmıştır. Ataköy Beldesinde devlet hastanesi inşaatı hızla devam etmektedir. Çaykara ilçesi turistik bir ilçedir. Uzungöl Turizm Merkezi sınırları içinde ve ilçeden 19 km. içerde bulunmaktadır. Uzungöl Beldesine adını veren uzungöl, çevreden gelen derelerin getirdiği teressübatla dolmak üzeredir. DSİ. 12 Bölge Müdürlüğü tarafından bazı setler yapılmış, geçtiğimiz yıl 300 milyon TL.harcama yapılmıştır. Çalışmalar devam etmekte olup, bu yılki ödeneği 200 milyon TL.dir. En önemli yatırımlardan birisi de Çaykara - Uzungöl arası Turizm Yol'udur. Yolun inşaatına ilgili müteahhit tarafından başlanmıştır ve bu yılki ödeneği 7.5 milyar TL.dir. Karaçam Beldesinde ve Köknar köyünde iki adet ilköğretim okulunun ihalesi yapılmıştır. Bu yıl tahsis edilen ödenekleri 200 er milyon TL.sıdır ve inşaatları devam etmektedir.

Hiç bir ekonomik faaliyetin bulunmadığı az gelişmiş bölgelerde, sanayileşmenin başlatılması için önce, devletin o bölgeye öncelikle gitmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Çaykara ilçesinde halkın % 30.28 'i , kamu görevlilerinin % 31.19 'u, köy ve mahalle muhtarlarının %48.15 'i ilçenin kalkınması için sanayi tesislerinin devlet tarafından kurulmasını istemektedir (108).

4.5. KAMU MALİYESİ

İlçede kamu maliyesi incelenirken, özel bütçe ile yönetilen kurumların Çaykara şubeleri, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Çaykara şubeleri, belediyeler,

köyler, köy ve belediyelerin kurdukları birlikler, döner sermayeli kuruluşlar, merkezi idarenin taşra kuruluşları ve 1986 yılından sonra kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı gelir ve harcamaları üzerinde durulmalıdır.

4.5.1. Kamu Gellirleri

Çaykara ilçesi toplam kamu gelirlerinin 1988 yılında % 93.13 'ünü vergi gelirleri oluştururken, 1991 'de vergi gelirleri, cari fiyatlarla % 531.2 artarak kamu gelirleri içindeki payı % 96.44 olmuştur. Katma değer vergisinin, toplam vergi gelirleri içindeki payı, 1988 yılında % 5.65 iken, 1991 yılında azalma göstererek % 5.42 olmuştur. Bu vergicilik açısından iyi gelişmedir. Çünkü beklenen ve olması arzu edilen ekonomik gelişme ile orantılı olarak vasıtalı vergilerin vergi gelirleri içindeki payının azalmasıdır (109). Toplam vergi gelirlerinin içindeki gelir vergisinin payı 1988 yılında % 79.22 iken, 1991 yılında % 82.03 'e yükselmiştir. Bu vergicilik açısından iyi bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Çünkü asli vergi olan gelir vergisinin oranının artması, hem ilçe halkının daha çok kazandığını, hem de vergisini ödediğini gösterir. Aynı zamanda vergi toplayan dairelerin iyi çalıştıklarına yorumlanabilir. Vergi dışı gelirlerin, toplam kamu gelirlerine oranı 1988 yılında % 7.87 olarak gerçekleşmiş iken, 1991 yılında % 3.56 'ya düşmüştür. Çaykara ilçesi 1988-1991 dönemi kamu gelirleri cari fiyatlarla Tablo:33'de görülmektedir.

4.5.2. Kamu Harcamaları

Çaykara ilçesinin 1987-1991 dönemi Genel Bütçe uygulamaları Tablo:40 ' da görülmektedir. İlçede 1991 yılında bütçe gelirleri, 1987 yılına oranla cari fiyatlarla % 767.9 artarken bir önceki yılda % 64.7 artmıştır. 1991 yılı vergi gelirlerinde 1990 yılına göre % 66.24 artış kaydedilmiştir. Bir önceki yıla oranla görülen vergi gelirlerindeki bu artışın sebebi, yoğun vergi denetimlerinden ve ilçe halkının vergi ödevini gereği gibi yerine getirdiğinden kaynaklanmaktadır.

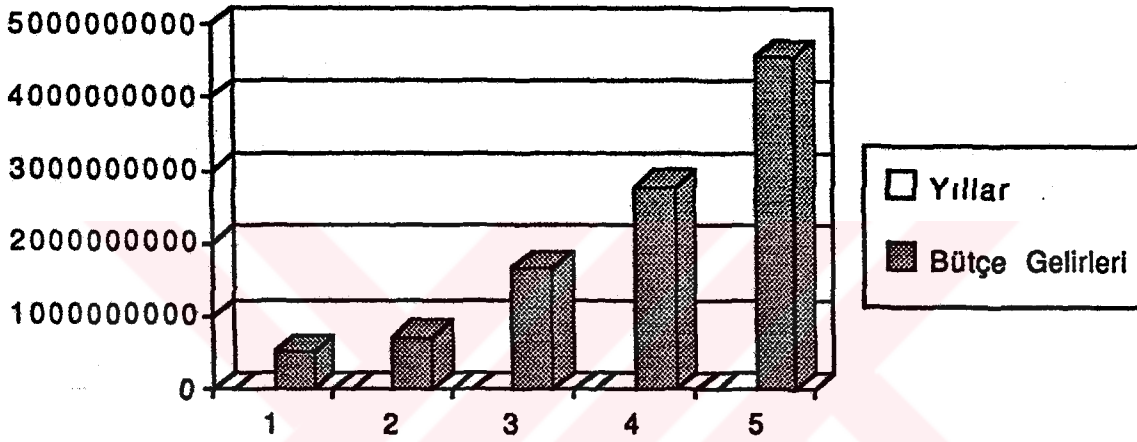
Bütçe giderleri, 1991 yılında bir önceki yıla oranla % 58.86 artmıştır. Bu oranın vergi gelirlerindeki artışın altında olduğu gözden kaçmayacaktır.

1991 yılında kamu tüketim harcamalarının en önemli kalemlerinden olan personel harcamalarında, 1990 yılına oranla %60.80 , diğer cari giderlerde % 63.80 artışlar olmuştur. Bu oranın da vergi gelirlerindeki artıştan da az olduğu, gelirler giderleri karşılama oranının gittikçe düzelmekte bulunduğu memnuniyetle müşahade edilmektedir.

Tablo : 39 Çaykara İlçesi Kamu Gelirleri (TL)

Gelirler	1988	1989	1990	1991
Gelir Vergisi	580 653 112	141 720 6170	240 511 5418	379 560 6400
Kurumlar Vergisi	952 057	507 9339	-	-
K.D.V.	41 686 824	62 439 312	98 840 594	250 939 300
Diğer Vergi Gelirleri	51 910 992	97 539 214	152 917 269	415 314 300
Vergi Dışı Normal Gelirler	57 703 943	101 564 310	137 450 928	164 925 000
Öz Gelir ve Fonlar	-	-	-	-
TOPLAM	732 906 928	1 683 828 345	2 794 324 209	4 626 785 000

Kaynak:Çaykara İlçesi Mal Müdürlüğü Kayıtları

Grafik:12 1987-1991 Dönemi Çaykara Genel Bütçe Gelirleri (TL.)

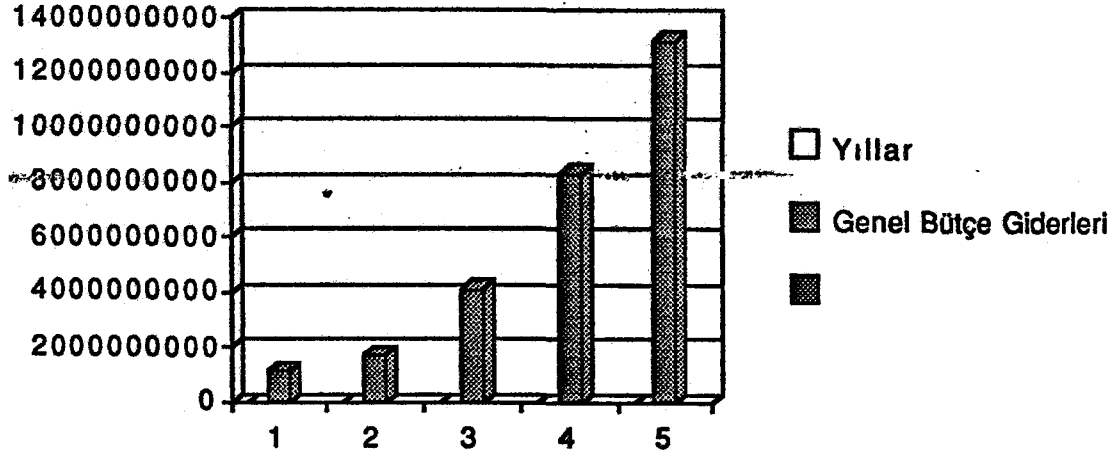
Transfer harcamaları,1991 yılında , br önceki yıla oranla % 4.40 azalmıştır.

İlçede yapılan kamu harcamaları ile , ilçeden toplanan vergi gelirlerini incelediğimizde; ilçede toplanan vergi gelirlerinin 1990 yılında 3.1 katı, 1991 yılında 3.0 katı harcama yapıldığı görülmektedir. Yine aynı şekilde harcamalar 1990 yılında bütçe gelirlerinden 2.9 kat,1991 yılında 3.0 kat fazla olduğu anlaşılmaktadır..

Tablo:40 Çaykara İlçesinde Genel Bütçe Uygulamaları (TL.)

	1987	1988	1989	1990	1991
Bütçe Gelirleri	523 903 885	719 998 407	1 642 250 936	2 769 569 947	4 547 014 300
Vergi	474 543 813	656 706 722	1 512 626 098	2 598 167 145	4 319 364 900
Diğer	49 360 072	63 291 685	129 624 838	171 402 232	227 649 400
Bütçe Giderleri	1 141 281 475	1 756 518 569	4 106 446 801	8 310 897 328	13 202 844100
Personel					
Giderleri	1 002 166 892	1 566 243 172	3 739 902 555	7 626 427 705	12 263 316300
Diğer Cari	-	20 788 245	108 808 311	315 777 796	517 459 300
Yatırım	170 095 526	10 712 168	43 533 070	59 172 996	126 187 200
Transfer	1 221 050 057	158 774 984	214 202 865	309 518 831	295 881 300
Bütçe Gel./Gid.	0.45	0.40	0.39	0.33	0.34
Vergi Gel./Gid.	0.41	0.37	0.36	0.31	0.32

Kaynak: Çaykara İlçesi Mal Müdürlüğü Kayıtları

Grafik:13 1987-1991 Dönemi Çaykara İlçesi Genel Bütçe Giderleri (TL.)

Genel bütçe toplam kamu yatırım harcamalarında 1991 yılında,1987 yılına göre %25.81 oranında bir azalma görülürken, bir önceki yıla göre % 113.25 oranında artış olmuştur. Bu artışın sebebi ilçede önemli altyapı yatırımlarından Çaykara-Of devlet yolunun yapımı nedeniyle harcanan meblağ olduğu kanaati vardır.

Tablo: 41 Çaykara İlçesi Maahli Idarelerinin 1990-1992 Bütçeleri (TL.Olarak)

Bütçe Kısım ve Bölümleri	1990 Kesin Hesabı	1991 Bütçesi	1992 Tahmini Bütçesi
GİDER BÜTÇESİ			
Cari Harcamalar	1 009 108 250	1 460 266 832	2 738 758 240
Yatırım Harcamaları	37 098 055	284 820 004	1 712 788 000
Sermaye Teşkilli ve Transfer harcamaları	26 583 088	209 691 788	724 008 107
Toplam	1 119 723 157	1 954 778 624	5 683 083 310
GELİR BÜTÇESİ			
% 6 Genel Bütçe Payı	940 120 472	1 170 030 000	1 581 668 650
Belediye Vergileri	40 830 689	68 744 007	78 611 000
Belediye Harçları	2 023 611	83 850 002	62 363 000
Harcamalara Katılma Payları	39 903 705	27 400 008	37 230 000
Kur.Teşeb.Has.İş karlar	46 941 460	117 104 380	559 357 660
Çeşitli Ücret Gelirleri			
Yardım Fonları	221 251 781	457 700 225	2 420 692 000
Toplam	2 056 998 397	4 303 778 624	5 683 083 310

Kaynak:Çaykara Kaymakamlığı Mahalli Idareler Bürosu Kayıtları

Tablo: 35 'de Çaykara ilçesinde bulunan ve birer mahali idare birimi olan dört belediyeye (Ataköy,Çaykara,Karaçam ve Uzungöl belediyeleri) ait 1990 kesin hesabı, 1991 yılı bütçesi ile 1992 yılı tahmini bütçeleri görülmektedir. Bütçelerin

incelenmesinden. bütçe ilke ve tekniklerine uymadıkları, özellikle samimiyet ilkesini ihlal ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo:42 'de Çaykara ilçesine bağlı 27 köyün birleşik olarak yapılmış kesin hesap sonuçları görülmektedir. Köy bütçeleri incelendiği takdirde; kağıt üzerinde kalmış, formaliteden ibaret oldukları kolayca anlaşılmaktadır.

Tablo: 42 İlçeye Bağlı Köylerin Birleşik Olarak Yapılmış Kesin Hesap Sonuçları

<u>Kesin Hesap Yılı</u>	<u>Gelirler Toplamı(TL.)</u>	<u>Giderler Toplamı(TL.)</u>
1988 Yılı Kesin Hesabı	10 251 026	26 693 815
1989 Yılı Kesin Hesabı	33 868 436	57 065 719
1990 Yılı Kesin Hesabı	89 931 487	76 557 422
1991 Yılı Kesin Hesabı	47 083 184	23 968 868

Kaynak:Çaykara Kaymakamlığı,Yazı İşleri Müdürlüğü

Mahalli İdareler Bürosu Kayıtları

4.5.ÇAYKARA İLÇESİ EKONOMİSİ HAKKINDA BAZI GÖSTERGELER

Ekonomik ve sosyal yapıyı etkileyen ve belirleyen önemli faktörlerden biri, ailelerin sahip oldukları gelirdir. Çaykara ilçesinde uygulanan anket çalışmalarına göre hanehalkı reislerinin aylık gelirleri genellikle yüzbin ile iki milyon arasındadır. % 66.93'ünün aylık geliri 100 000 ile 1000 000, % 20.23 'ünün geliri 1000 001 ile 2000 000, %6.23 'ünün aylık geliri 2000 001 ile 3000 001 TL.arasındadır. Eve getirilen gelir hanehalkı reisinin ve çocuklarının gelirdir. Çünkü ailelerin çoğunluğu çocuk sahibidir.

Çalıştığı iş dışında ek geliri olan aileler % 52.75 oranındadır. Bu ailelerin %37.64 'ü tarım. %4.40 'ı ticaret, %4.40 'ı hizmet, %2.47 'si faiz ve kredi, %2.47 'si yurtdışı, % 1.37 'si diğer tür ek gelirleri vardır. Hane reisleri nin % 16.88'i evde sebze ve meyve türünden birşeyler üretmektedir.

Aile reislerinin % 87.79 'u tasarruf yapamazken, Yapabilen % 12.19 'undan % 2.33 'ü bina satın alarak, %1,45 'i arazi, % 1.16 'sı hayvan, % 2.62'si dayanıklı tüketim malları satın alarak değerlendirmektedir.

Ailelerin % 89.52 'sinin 1-5, %8.98 'inin 6-10 dönüm tarlası, % 50.36 'sının başka bir köy veya şehirde gayrimenkulü vardır. % 32.84 'ünün köyde, %27.08'inin şehirde müstakil evleri, % 25.69'unun şehirde, % 5.97 'sının köyde apartman daireleri vardır (110).

5.ÇAYKARA İLÇESİ EKONOMİSİNİ GELİŞTİRME İMKANLARI

İlçedeki köylü-kentli, esnaf, memur ve muhtar, her kesime yöneltilen anketlerden, ilçe ekonomisinin geliştirilmesi ve ilçenin kalkındırılması için neler yapılması gerektiği konusunda önemli ipuçları elde edilmiştir.

Her kesimden aile reislerinin % 30.28 'i ilçede sanayi tesislerinin kurulmasını, % 18.14 'ü turizmin geliştirilmesi ve teşvik edilmesini, % 12.29 'u eğitim merkezi haline getirilmesini, %11.09 'u ulaşım imkanlarının artırılması ve iyileştirilmesini, % 6.75 'i ormancılığın geliştirilmesini, % 6.30 'u spor tesisleri yapılmasını, % 5.85 'i çay tarımının teşvik edilmesini, % 2.70 ' i süt endüstrisinin kurulmasını istemektedirler.

Köy muhtarlarının % 48.15 ' i yeni iş sahalarının açılmasını, % 33.33 'ü yeni eğitim kurumlarının kurulması ve eğitimin geliştirilmesini, % 22.22 'si yeni yolların açılması ve mevcutlarının düzeltilmesini, %14.81 'i ilçeden yetişen işadamlarının yatırım yapmalarını, % 14.81 'i ilçe halkının başka bir yere iskan edilmesini, % 14.81 'i hayvancılığın teşvik edilmesini, % 14.81 'i turizmin teşvik edilmesini, ilçe ekonomisinin geliştirilmesi için gerekli görmektedirler.

İlçede çalışan kamu görevlilerinin % 31.19 'u anayi tesislerinin kurularak yeni iş alanlarının yaratılmasını, % 17.26 'sı orman ürünlerinin değerlendirilmesi için uygun sanayilerin kurulmasını, % 14.82 'si hayvancılığın geliştirilme ve teşvik edilmesini, % 13.49 'u turizmin canlandırılmasını, % 7.52 'si konut sorununun halledilmesini, % 6.64 'ü yaygın eğitimin yaygınlaştırılmasını, % 5.75 ' göç olayının halledilmesinin zorunlu olduğunu belirtmektedirler.

Çalışmanın başından sonuna kadar çalışma alanı olan Çaykara ilçesinin sosyal ve ekonomik yapısını ortaya koymak amacıyla nüfus, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, göç, sanayi, ticaret, turizm, ulaştırma vs. hususlar üzerinde ayrıntılarıyla duruldu ve ilçede göçün önlenmesi ve ekonominin geliştirilmesi için neler yapılacağı hususlarında her bölümde bazı sonuçlara gidildi ve tekliflerde bulunuldu. Varılan sonuçları bir kere daha belirtmekte yarar vardır.

5.1. Göçün Önlenmesi: Çaykara ilçesinde hızlı bir göç olayı yaşanmaktadır. 1965 yılında 38 221 olan ilçe nüfusu 1990 Genel Nüfus Sayımında (Dernekpazarı dahil) 29 841 ' e düşmüştür.1965-1990 döneminde % 21.92 azalma görülmektedir. 1965 yılında bir önceki sayıma oranla binde 2.2 oranında görülen düşmüş,1970 de binde 19.5 bir artıştan sonra 1975 yılında binde 17.3, 1980 yılında binde 21.5, 1985 yılında binde 4.6, 1990 yılında binde 25.54 oranlarında sürekli bir düşüşler kaydetmiştir. Göçün sebeplerini anket sonuçları ortaya koymaktadır. % 34.22' si ekilebilir tarım alanlarının dar ve yetersiz oluşu, % 31.01 'i tarım alanları

azlığı ve iş bulma imkanlarının yokluğu nedeniyle iş bulma, % 24.06 'sı daha iyi okuma-yaşama isteği. % 10.71 'i ücretlerin düşük olması gibi nedenlere dayanarak ilçeden göçmektedirler. Göçlerin % 19.39 'u ilçe dışından yapılan evlilik nedeniyle olmaktadır. Göç edenlerin % 44.33 ilkokul, % 32.45 4i orta dereceli okuldur. Göçte ilk sırayı Bursa, Ankara, Adapazarı, Van ve Samsun, Hatay, Trabzon, İzmir, İzmit, Balıkesir, Manisa, Konya, Antalya, Mersin, Kırıkkale ve Hatay Kırıkhan ilve ilçeleri almaktadır.

İlçeden göçü durdurmak kısa vadede imkansız gibi görünüyor. Uzun vadede alınacak önlemlerle, hızı azıtılabilir, ancak durdurulamaz. Çünkü üretim için gerekli olan dört faktörden biri ve en önemlisi olan toprağın, yeni iş elenlerinin kurulmasına bir noktadan sonra izin vermeyeceği aşıkardır. Göçü azaltmak için, halkı geçimlik üretim yapısından, üretime ve kazanmaya yönelik üretime teşvik etmek gerekir. Bunun için ilçenin turizm ve turistik potansiyeli çok iyi değerlendirilmelidir. İlçe halkına, turizmden kazanmanın yolları öğretilmelidir. İlk akla gelen el sanatları ve ağaç işleridir. Of-Çaykara-Baybur devlet yolunun yapılması, Uzungöl Turizm Yolunun bir an önce bitirilmesi ilçe ekonomisine bir canlılık katacaktır.

5.2. Turizmin Geliştirilmesi: İlçe ekonomisinin geliştirilmesi ve canlandırılmasında, bölgenin turistik potansiyelinin değerlendirilmesi önemli bir etken olacaktır. İlçede kısa sürede sonuca ulaştıracak başka bir faaliyet yoktur denebilir. İlçe, turizmin hammaddesini oluşturan tabii güzelliklere, tarihi ve kültürel değerlere sahiptir. Bu değerler, gerekli alt ve üst yapı yatırımlarının tamamlanmasıyla işletilmeye açılacaktır. Turizm sektörü tam kapasite ile çalışmaya başladığı zaman ilçede bütün sektörlerde bir canlanma görülecek, kişi başına düşen gelir artacak, yeni iş imkanları açılacak, istihdam artacak ve halkın refah düzeyi hızla yükselecektir.

Öncelikle, ilçenin tabii , tarihi ve kültürel değerleri, ilçe halkına, iç ve dış dünyaya karşı tanıtılmalıdır. Bunun için özenle hazırlanmış broşürler, gazete ve TRT reklamları kullanılabilir ve seyahat acentalarının ilçeye davet edilmesi ve devlet adamlarının ilgisinin çekilmesi sağlanabilir.

Uzungöl Turizm Merkezinde 130 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Beldeye günde ortalama 800 kişi ziyaret etmekte, yıllık 170-200 bin kişinin ziyaret ettiği tahmin edilmektedir. Öncelikle alt yapı yatırımları biran önce yapılmalı, kanalizasyonve diğer çevre sorunları halledilmeli, çevreyi kirletici faaliyetler önlenmeli, Uzungöl Turizm yolu biran önce bitirilmeli, beldenin imar planı yeniden turizme uygun bir şekilde yapılmalı, tabii görünümü bozacak yeni binaların yapımına izin verilmemeli, betonlaşmanın önüne geçilmelidir. Mevcut yatak kapasitesi ihtiyaca yeterli olmamaktadır. Turistik belgeli konaklama tesisleri yapılmalı, yatak kapasitesi en az 500 'e çıkarılmalıve turistik belgeli lokantalar yapılmalıdır. Uzungöl'ün kıyıları düzenlenmeli, göl kıyılarına çay bahçeleri, lokantalar, piknik alanları ve gölde kayak

ve bok işletmesi yapılmalıdır. Uzungöl civarında bulunan tabii güzellikleri görmeleri için ve Şekersu, Haldizen, Sarıkaya ve benzeri yaylalara; Soğanlı dağlarının eteklerinde bulunan Balıklı Göl, Aygır Gölü vb. diğer yerlere rehberli organize turlar düzenlenmelidir.

Sultanmurat ve Şekersu yaylalarında kış sporları ve kayak merkezi kurulmalıdır. Bu tür sporların gerektirdiği alt ve üst yapı yatırımları için uygun şartlar vardır. Sultanmurat ve civardaki irili ufaklı bir çok yayla, yaz aylarında Çaykaralılar ve çevre ilçeler halkı tarafından kullanılmaktadır. Bu yaylalara kaliteli ve temiz konaklama tesisleri ile kahvehane ve lokantalar yapıldığı takdirde turizm yayla alanlarına doğru kayacaktır.

İlçede, turistlere arz etmek amacıyla üretilen el sanatlarının ve ağaç işlerinin satılması için giriş ve çıkışta klübeler yapılmalı, halk el sanatlarının yapımına yönlendirilmeli ve üretilen el sanatlarının pazarlama sorunlarının halli konusunda ilçe yetkilileri önderlik etmelidir.

5.3.Kültür Mantarcılığı: İlçe 63 700 hektar yüzölçümüne sahiptir. Bu alanın % 8 ' i (4821 ha) tarımsal faaliyetlere elverişlidir. İlçe yüzölçümünün % 36 'sı ormanlık ve fundalık, % 50 'si çayır ve mera, % 7 'si tarım dışı arazidir. toplam tarım alanının % 1.2 'si birinci sınıf, % 8.8 'i ikinci sınıf tarımsal arazidir. Tarıma uygun araziler genellikle konutların hemen yanında bulunmakta, mısır ve diğer sebzeler üretilmekte, geçimlik tarım yapılmaktadır.

İlçede mevcut tarım alanlarında kültür mantarcılığı yapılabilir. mantar işletmelerinde sıcaklık, nisbi nem ve havalandırma şartları önemlidir. Çaykara' da mantar üretmek isteyen üreticiler bina masrafı yapmamak için bodrum, kümes, depo gibi mevcut binalarından istifade ederek üretim yapılabilmektedir. Mültür mantarı yetiştirilmesinde, taze at gübresinden yada değişik bitkisel kaynaklı hammaddelerden hazırlanan kompost kullanılır.

Yaklaşık bir ton kuru sap-samandan 2-2.5 ton pastörize edilmiş kompost ele edilir. Her metrekare ekili alan için 40-45 kg. sap-samana ihtiyaç vardır.

Mantar yetiştirilmesi için Misel ön gelişme odasının 20-25 derece sıcaklık ile % 80-90 nem'e sahip olması; Yetiştirme odasının sıcaklığı ise 15-17 santigrad derece sıcaklığa ve % 70-90 nisbi nem 'e ihtiyaç vardır (111). Mantar üretmek isteyen vatandaşlara, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı İlçe Müdürlüğü teknik elemanları teknik bilgi ve eğitim konusunda yardımcı olmalıdır.

5.4. El Sanatları: El sanatları ilçe turizmi ile irtibatı bakımından üzerinde durulması gereken konuların başında yer alır. El sanatları deyince ilk akla gelen torba, halı, kilim ve benzeri el işi dokuma ürünleri ile ağaç işlemeciliği, süsleme ve benzeri ağaç ürünleridir. Turistlere satılması amacıyla yukarıda belirtilen el işlerinin üretimi teşvik edilmelidir. Öğretmen ve usta öğretici ihtiyacı giderilmeli ve Millî Eğitim

Müdürlüğüne Bağlı Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünce yeterli miktarda kurslar açılmalıdır. Üretilen el sanatlarının turistlere pazarlanması konusunda konaklama tesis, otel ve lokanta sahipleri ile protokol yapılmalıdır.

5.5. Su Şişeleme: Bütün Doğu Karadeniz'de olduğu gibi, Çaykara ilçesi yeraltı ve yerüstü suları bakımından oldukça zengindir. İlçeye bağlı bütün köylerin içme suları vardır. Trabzon ili Sağlık Müdürlüğüne bağlı Halk Sağlığı Laboratuvarı Müdürlüğünden alınan bilgilere göre ilçe merkezinin içme suyu, Uzungöl Beldesinin içme Suyu ve özellikle köylerimizdeki içme suları bakteriyolojik ve kimyasal yönden tertemizdir ve tamamen uygundur. Bu sular özellikle Uzungöl ve Sultanmurat yayla suları şişelenebilir. Günbuldu Köyü sınırları içinde bulunan Files maden suyu, öncelikle tahlil ettirilmeli ve işletilmelidir.

5.6. İpekböceği Yetiştiriciliği: İpekböcekçiliği, kırsal alanlarda geniş istihdam olanaklarına sahip olan ve tarıma dayalı endüstriyel bir çalışma olarak önem kazanmıştır. Ülkemizde 1500 yıllık; Dünya'da ise 4000 yıllık bir özgeçmiş bulunan ve ananevi bir yetiştiricilik olarak devam eden ipekböcekçiliği; genelde gelişmekte olan ülkelerin kırsal kesimindedaha geçerli olarak geçim şartlarının düzenlenmesinde, önemli derecede rol oynamaktadır.

Tek gıdası dut yaprağı olan evciltmiş ipekböceği, 30 gün gibi kısa bir sürede beslenir. Yumurta, tırtıl koza örme ve krizalitlenme ile kelebek devresi denilen dört hayat devresinde yetişen bu hayvan, çok titiz ve temiz bir bakım ister. İpekböceği yetiştiriciliğinin şartları Çaykara'da vardır. İpekböceği tohumları kutular içinde satılır. Tohumların kuluçka ve fişkırılması için oda nemliliğinin envaz % 80 olması gerekir. İpekböceğinin tek yiyeceği olan dut yaprağıdır. Dut, ılıman iklim kuşağındaki ülkelerde ve yerlerde yetişir. Düşük ısı derecelerine dayanıklıdır(112).

30 gün gibi kısa bir devrede sonuç alınabilen , çok titiz bir temizlik ve dezenfekte isteyen, fakat çok ekonomik ve zevkli bir uğraş olan ipekböceği yetiştiriciliği, Çaykara halkının geçim şartlarının düzelmesinde rol oynayacağı düşüncesiyle, önerilir. Geçtiğimiz yıllarda ilçede ipekböcekçiliği yapılmaya başlanmış ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Teknik ve kültürel şartlarının , Tarım ve Köy İşleri İlçe Müdürlüğü teknik elemanları tarafından çiftçilere öğretilmesi ve çiftçilerin bu konuda eğitilmeleri halinde daha iyi sonuçlar alınacağı kesindir.

DİPNOTLAR

- (1) ALPAR, İ- YENER, S., Gecekondi Araştırması, D.P.T. Sosyal planlama Başkanlığı, Mayıs 1991.
 ATALAY, B., Sanayileşme Ve Sosyal Değişme, (Kırıkkale Araştırması), Ekim 1983, Ankara
 TANDOĞAN, A., Çayeli Ve Pazar İlçelerinin Ekonomik Yapısı, A.Ü.D.T.C.F. DERGİSİ, Cilt XXIX, Sayı 1-4, Ankara, 1979
- (2) BOCUTOĞLU, E., ULUSOY, A., BERBER, M., Çaykara Tarımsal Problem Bölge sinde İşgücü Piyasasının Yapısı Ve Göçle İlişkileri Üzerine Bir Araştırma, KTÜ Araştırma Fonu İşletmesi, Proje No:87,115.001.3 Trabzon, 1988.
- (3) ERKAL, M., 101 Soru-101 Cevap Bölge Açısından Az Gelişmişlik, Boğaziçi Yayınları İstanbul 1982.
- (4) KURTKAN, A., Sosyal İlimler Metodolojisi, İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayını, İstanbul, 1978, s.153.
- (5) ATALAY, B., Sanayileşme ve Sosyal Değişme (Kırıkkale Araştırması), DPT Sosyal Planlama Başkanlığı, Yayın No:377, Ekim 1983
 TANDOĞAN, A., a.g.e.
- (6) KESİM, A. (1971), Doğu Karadeniz Bölgesinde Başlıca Tarım Ürünleri ve Tarımsal Fiyat Politikası, Basılmamış Doktora Tezi-Erzurum.
 ARER, R. (1969) Türkiye'de Çaycılık ve Turistik-Sosyal-Kültürel-Ekonomik Yönüyle Rize, Çakır Matbaası, İstanbul.
- (7) DİE, 1990 Genel Nüfus Sayımı, İdari Bölünüş, sh.4, (Bölgeler ve illerin sayım yıllarına göre nüfusları belirtilirken, Karadeniz Bölgesi illeri olarak Artvin, Bolu, Giresun, Kastamonu, Ordu, Rize, Sakarya, Samsun, Sinop, Trabzon, Zonguldak sıralanmıştır. Biz Doğu Karadeniz illeri olarak aynı sosyo-ekonomik Özellikleri göstermesi sebebiyle Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin'e kadar olan ve Karadeniz'e kıyısı bulunan illeri kabul ediyoruz.)
- (8) DİE, 1990 Genel Nüfus Sayımı, İdari Bölünüş.
- (9) DİE, 1985 Genel nüfus Sayımı, İdari Bölünüş.
- (10) DPT. Türkiye Şehir ve Köy Nüfusunun Yaş ve Cinsiyet Yapısı, (1980-1985), Mart 1992, s.51.
- (11) DPT. (1992) a.g.e. , s 71.
- (12) DPT. (1992), a.g.e. s. 96.
- (13) DPT. (1992), a.g.e., s. 104.
- (14) BOCUTOĞLU, E-ULUSOY, A., BERBER. M., a.g.e.
- (15) T.O.B.B. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, Ocak-1991, Ankara sh.112.

- (16) T.O.B.B Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, Ocak 1991, Ankara.
- (17) BOCUTOĞLU, E., ULUSOY, M., BERBER, M., a.g.e. s.50
- (18) BOCUTOĞLU, E., ULUSOY, A., BERBER, M., a.g.e. s.51.
- (19) DİE, 1990 Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, İdari Bölünüş.
- (20) TANDOĞAN, A., Türkiyede 1975-1980 Döneminde İller Arası Göçler, KTÜ. Basımevi, Trabzon 1989, s.17.
- (21) BOCUTOĞLU, E., ULUSOY, A., BERBER, M., a.g.e. sh.51
- (22) DİE, 1990 Genel Nüfus Sayımı, idari Bölünüş.
- (23) BOCUTOĞLU, E., a.g.e. sh.51.
- (24) DİE, 1985 Genel Nüfus Sayımı. Nüfusun Ekonomik ve Sosyal Nitelikleri, TOBB, Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, sh.129.
- (25) TOBB. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, sh.112 -128.
- (26) TOBB. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, sh.131.
- (27) BOCUTOĞLU, E., BERBER, M., ULUSOY, A., a.g.e. sh.51.
- (28) ÖÇER, A. Pazarlama Kanallarında Toptancılık ve Doğu Karadeniz Bölgesine Bir Uygulama Denemesi. (Basılmamış Doktora Tezi), 1987 Trabzon.
- (29) 1990 Yılı Trabzon İlinin Yıllık Ekonomik Ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, 1991, Trabzon, s. 11.
- (30) BOCUTOĞLU, E., ULUSOY, A., BERBER, M., a.g.e. sh.52.
- (31) Trabzon İlinin Yıllık Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, S.19.
- (32) 1967 Trabzon İl Yıllığı, s. 136.
- (33) BOCUTOĞLU, E., BERBER, M., ULUSOY, A., a.g.e. sh. 52-53.
- (34) ERKAL, M., a.g.e. s.119.101.
- (35) ERKAL, M., 1982, sh.121.
- (36) T.O.B.B. 1985 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Ekonomik ve Sosyal Nitelikleri'nin 4. sayfasında "Şehir", il ve ilçe merkezlerinin belediye sınırları içinde kalan alan "köy" ise il ve ilçe merkezlerinin belediye sınırları dışında kalan köy ve bucak muhtarlıkları olarak tarif edilmişlerdir.
- (37) ERKAL, M., 1982 .a.g.e. sh.134.
- (38) ERKAL, M., 1982, a.g.e.s.134.
- (39) KUYUCUKLU, N., Türkiye İktisadi, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul, 1986, s.94.
- (40) BOCUTOĞLU, E., BERBER, M., ULUSOY, A., a.g.e. sh.57.
- (41) KUYUCUKLU, N., a.g.e. sh.98.
- (42) KUYUCUKLU, N., a.g.e. sh. 99.
- (43) DİE. 1985 yılı Nüfusun Ekonomik ve Sosyal Nitelikleri-Trabzon, sh.48.
- (44) ERKAL, M., (1982), a.g.e. sh.233.
- (45) ÜLGENER, S.F., Milli Gelir, İstihdam ve İktisadi Büyüme, Altıncı Baskı, İstanbul

1986, sh.83.

- (46) ERKAL, M., (1982),a.g.e. s.233.
- (47) TOBB. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, sh. 113.
- (48) BOCUTOĞLU, E.,ULUSOY, A., BERBER, M., a.g.e., sh.60.
- (49) Karadeniz'in Kaynakları, Sorunları ve Çözümleri. Ankara'daki Karadeniz Dernekleri
Yayını no: 1, Nisan-1991, Ankara, sh.121.
- (50) ERKAL, M.,(1982) a.g.e. s. 141.
- (51) BOCUTOĞLU, E., ULUSOY,A., BERBER, M., a.g.e. sh.36.
- (52) ATALAY, B.,a.g.e. sh.74.
- (53) BOCUTOĞLU, E., ULUSOY, A., BERBER, M., a.g.e. sh. 37.
- (54) BOCUTOĞLU,E.,ULUSOY, A., BERBER, M., a.g.e. sh. 38.
- (55) BOCUTOĞLU, E.,ULUSOY, A., BERBER, M., a.g.e. sh. 42.
- (56) T.O.B.B. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu,Ocak 1991, sh.117
- (57) T.O.B.B. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, Ocak 1991, sh.117.
- (58) ERKAL, M., (1982), a.g.e.,s. 173-174.
- (59) YAZGAN, T.,Sosyal Güvenlik Sistemimiz,Yeni bir Yüzyıla Girerken Türk-İslam Sentezi
Görüşünde Meselelerimiz 2, Çalışma Hayatı ve Sağlık Komisyonu Çalışmaları,
İstanbul 1988, sh. 196.
- (60) Çaykara'nın diğer sosyal göstergeleri hakkında bilgiler, her kesimden ilçe halkı
halkı arasında uygulanan anket çalışmalarında elde edilmiştir.
- (61) KALABALIK, H., a.g.e., sh.11.
- (62) DiE.Mayıs 1992'de Türkiye Ekonomisi İstatistik Ve Yorumlar. sh.tarım-9
- (63) Çaykara Kaymakamlığı,Yazı İşleri Müdürlüğü, Mahalli İdareler Bürosu.
- (64) Trabzon İli Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü.
- (65) KALABALIK, H.,Çaykara'nın sSosyal ve ekonomik Yapısı. (yayımlanmamı Seminer
Ödevi),Trabzon, 1992, sh.10
- (66) YIĞIT, A.,Çaykara Ve Folkloru. Kent Matbaası ,Ankara- 1981 sh. 23-44.
- (67) Bu bilgiler, Tarım ve Köy İşleri Trabzon İl Müdürlüğünden alınmıştır.
- (68) ÖZYURT, H., Çay Ekonomisi. KTÜ. Basımevi, Trabzon 1987, sh.5 .
TANDOĞAN, A., (1979), a.g.e. sh.86-87.
- (69) YIĞIT, A.,a.g.e., sh.8.
- (70) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Trabzon İl Müdürlüğü.
- (71) Kastamonu İlinin Ekonomik Yapısı. İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul 1990, s. 43-44.
- (72) KALABALIK, H., a.g.seminer. sh.40.
- (73) Kastamonu İlinin Ekonomik... İktisadi Araştır. Vakfı, İstanbul 1990,sh. 53.
- (74) KURT, A. Karadeniz Bölgesi Sütçülüğü. Birinci Tarih Boyunca karadeniz Kongresi
Bildirileri, 13-17 Ekim 1986. Samsun 1990, sh. 83.
- (75) Kastamonu İlinin Ekonomik... sh.60.

- (76) Trabzon' da Tarım, Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı, Trabzon İl Müdürlüğü, Nisan-Mayıs-Haziran 1987, Sayı:17, sh.15.
- (77) Kastamonu İlinin Ekonomik ... sh.65.
- (78) KALABALIK, H. a.g.seminer,sh.43.
- (79) ÇAKIR, S., Doğu Karadeniz Bölgesinde Yaylacılık ve Bektas Yaylası, Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri, 13-17 Ekim 1986,Samsun, sh.313.
- (80) KALABALIK, H., a.g.e., sh.45.
- (81) KALABALIK, H. ,a.g.e.,sh.45.
- (82) KALABALIK, H.,a.g.e., s.45
- (83) T.O.B.B. İktisadi Rapor,1989, sh. 76.
- (84) T.O.B.B. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, Ocak 1991,Ankara, sh. 20-23
- (85) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi, Aralık 1991, Sayı 70, sh.27-28.
- (86) LEITRITZ, EARL.,Alabalık Ve Som balığı Kültürü,(Çev.Gürkan Ekingen, Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi Yayınları :3, S.13.
- (87) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi,Aralık 1991, Sayı 70, sh. 28
- (88) T.O.B.B. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, Ocak 1991, Ankara,s. 23.
- (89) Kastamonu İlinin Ekonomik...sh. 109
- (90) TOBB. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, Ocak 1991, Ankara, sh. 23.
- (91) Doğu Karadeniz Ormancılığı Sempozyumu, orman Mühendisleri Odası, Yayın No: 14, s.75.
- (92)Kastamonu İlinin Ekonomik ... sh.111.
- (93) ALBAYRAK, H.,Of Ve Çaykara,Cilt I, Birinci Baskı,1986,Ankara, sh.36-37.
- (94) TOBB. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu, Ocak 1991 Ankara, sh.42.
- (95) Bu bilgiler,ilçe esnafı ile yapılan mülakatlar sonucunda elde edilmiştir.
- (96) AKDOĞAN, S. Van Gölü ve Çevresinde Turizmin Gelişme Potansiyeli, KTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü, (yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Naziran 1992,Trabzon, sh.42.
- (97) ALBAYRAK, H.,a.g.e., sh.21-23.
- (98) Şerah:Uzungöl Bucağının Eski Adıdır. Rumcadır ve İçişleri Bakanlığının VI.Ld.G.M. 2. Ş. M. 'nün 22105/7304 sayılı yazıları ile değiştirilmiştir.
- (99) YİĞİT, A., a.g.e., sh. 17.
- (100) Bu bilgiler Uzungöl'de konaklama ve lokanta tesis sahipleri ile yapılan mülakatlar sonucu elde edilmiştir.
- (101) AKDOĞAN, S.,a.g.e. sh.58.
- (102) KÖKSAL, A., Karadeniz Bölgesinin Turizm Coğrafyası,Birinci tarih Boyunca Karadeniz Kogresi Bildirileri,13-17 Ekim 1986, Samsun 1990, sh. 69.
- (103) SARAÇOĞLU, H., Bitki Örtüsü. Akarsular Ve Göller, M.E.B. Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul 1990, sh.114.

- (104) **KARPUZ, H., Trabzon'un Çaykara İlçesi Köylerinde Bulunan Bazı Camiler, İstanbul 1990. sh.281285.**
- (105) **Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi, Ağustos 1991 , Sayı 66, s.35.**
- (106) Bu bilgiler, ilçe mahalle ve köylerinde yapılan anket sonuçları ile elde edilmiştir.
- (107) **DİNLER, Z., Bölgesel İktisat, Gözden Geçirilmiş İkinci Bası, Uludağ Üniversitesi Basımevi, 1986 Bursa, sh.219.**
- (108) Bu bilgiler ilçede yapılan anket sonuçlarının değerlendirilmesi ile elde edilmiştir.
- (109) **T.O.B.B.1989 İktisadi Rapor,..sh. 182.**
- (110) Bu bilgiler, ilçede yapılan anket çalışmalarında da elde edilmiştir.
- (111) **Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Trabzon İl Müdürlüğü**
- (112) **İpekböcekçiliği, İpekböcekçiliği Araştırma Enstitüsü yayınları No:80, 1980, sh 1-31**
- (113) **BOCUTOĞLU, E., ULUSOY, A, BERBER, M., a.g.e.,s. 61.**

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- ALPAR, İstiklal-YENER, Samira,Gecekondu Araştırması, D.P.T.Sosyal planlama Başkanlığı, Ankara, Mayıs 1991.**
- ATALAY, Beşir, Sanayileşme ve Sosyal Değişme (Kırıkkale Araştırması), Ankara, Ekim 1983.**
- TANDOĞAN, Alaattin, Çayeli Ve Pazar İlçelerinin Ekonomik Yapısı, A.Ü.D.T.C.F. Dergisi, Cilt: XXIX, Sayı 1-4, Ankara,1979.**
- BOCUTOĞLU, Ersan-ULUSOY, Berber-BERBER, Metin, Çaykara Tarımsal Problem Bölgesinde İşgücü Piyasasının Yapısı ve Göçle İlişkileri Üzerine Bir Araştırma,K.T.Ü.Araştırma Fonu İşletmesi,Proje No:87,115.001.3 Trabzon 1988.**
- ERKAL, Mustafa, 101 Soru-101 Cevap, Bölge Açısından Azgelişmişlik, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1982.**
- KURTKAN,Amlıran, Sosyal İlimler Metodolojisi,I.Ü.İktisat FakültesiYayını,İstanbul 1978**
- KESİM, Atilla, Doğu Karadeniz Bölgesinde Başlıca Tarım Ürünleri veTarımsal Fiyat Politikası, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1971.**
- ARER, R., Türkiye'de Çaycılık ve Turistik-Sosyal-Kültürel-Ekonomik Yönüyle Rize, Çakır Matbaası, İstanbul, 1969.**
- D.İ.E. 1990 Genel Nüfus Sayımı,İdari Bölünüş.**
- D.İ.E. 1985 Genel Nüfus Sayımı, İdari Bölünüş.**
- D.P.T.Türkiye Şehir ve Köy Nüfusunun Yaş ve Cinsiyet Yapısı(1980-1985), Mart,1992**
- T.O.B.B. Karadeniz Bölgesi Ekonomik Raporu,Ankara, Ocak,1991.**
- TANDOĞAN, Atilla, Türkiye'de 1975-1980 Döneminde İller Arası Göçler, K.T.Ü. Basımevi, Trabzon, 1988.**
- D.İ.E. 1985 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Ekonomik ve Sosyal Nitelikleri.**
- ÖÇER, Abdullah,Pazarlama Kanallarında Toptancılık ve Doğu Karadeniz Bölgesine Bir Uygulama Denemesi(Basılmamış Doktora Tezi), Trabzon,1987.**
- 1990 yılı Trabzon İlinin Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, 1991.**
- 1967 Trabzon İli Yıllığı.**
- KUYUCUKLU, Nazif, Türkiye İktisadi,Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2.Bası,İstanbul,1986.**
- ÜLGENER, Sabri F., Milli Gelir, İstihdam ve İktisadi Büyüme, 6.Baskı, İstanbul,1986.**
- Karadeniz'in Kaynakları, Sorunları ve Çözümleri, Ankara'daki Karadeniz Dernekleri Yayını, No:1, Ankara, Nisan, 1991.**
- YAZGAN, Turan, Sosyal Güvenlik Sistemimiz,Yeni bir Yüzyıla Girerken Türk-İslam Sentezi Görüşünde Meselelerimiz 2, Çalışma Hayatı ve Sağlık komisyonu Çalış-**

maları, İstanbul,1988.

D.İ.E. MAYIS 1992'de Türkiye Ekonomisi, İstatistik ve Yorumlar.

KALABALIK, Halil, Çaykara'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı(Yayımlanmamış Seminer Ödevi), Trabzon, 1992.

YİĞİT, Altay, Çaykara ve Folkloru, Kent Matbaası,Ankara, 1981

ÖZYURT, Hasan, Çay Ekonomisi, K.T.Ü. Basımevi,Trabzon,1987.

Kastamonu İlinin Ekonomik Yapısı, İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul, 1990.

KURT, A, Karadeniz Bölgesi Sütçülüğü, Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Bölgesi Bildirileri, 13-17 Ekim 1986, Samsun, 1990.

Trabzon'da Tarım, Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı, Trabzon İl Müdürlüğü, Nisan-Mayıs-Haziran 1987, Sayı 17.

ÇAKIR, Sabri, Doğu Karadeniz Bölgesinde Yaylacılıkve Bektaş Yaylası, Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri,13-17 Ekim 1986, Samsun, 1988.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi, Aralık 1991, Sayı 70.

LEITRIZ, Earl, Alabalık ve Som Balığı Kültürü (Çeviren Gürkan Ekingen), Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi Yayınları No:3

Doğu Karadeniz Ormancılığı Sempozyumu, Orman Mühendisleri Odası, Yayın No 14.

ALBAYRAK, Haşım, Of Ve Çaykara, Cilt I, Birinci Baskı, Ankara, 1986.

AKDOĞAN, Sümeyya, Van Gölü ve Çevresinde Turizmin Gelişme Potansiyeli,K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Trabzon,Haziran1992

KÖKSAL, Aydoğan, Karadeniz Bölgesinin Turizm Coğrafyası, Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Bölgesi Bildirileri, 13-17 Ekim 1986, Samsun, 1990.

SARAÇOĞLU, Hüseyin, Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller, M.E.B. Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul, 1990.

KARPUZ, Haşım, Trabzon'un çaykara ilçesi Köylerinde Bulunan Bazı Camiler İstanbul, 1990.

Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi, Ağustos, 1991, Sayı 66.

DİNLER, Zeynel, Bölgesel İktisat, Gözden Geçirilmiş İkinci Bası, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1986.

T.O.B.B.1989 İktisadi Rapor.

İpekböcekçiliği, İpekböcekçiliği Araştırma Enstitüsü Yayınları, No 80,1980.

EK- I

ANKET FORMU

ÇAYKARA İLÇESİNİN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

1.GENEL SORULAR

1.1. Adınız ,soyadınız nedir?

1.2. Kaç yaşındasınız?

1.3. Doğum yeriniz neresidir? (.....İliİlçesiKöyü)

1.4. Aileniz kaç kişidir? (.....) kişi

1.5. Ailenizin yaş gruplarına göre dağılımı nedir?

1.5.1. (0 -14) yaş E (...) K (...)

1.5.2. (15-65) yaş E (...) K (...)

1.5.3. (66+...) yaş E (...) K (...)

1.6. Sizin ve aile üyelerinin eğitim durumu nedir?

1.6.1. Okur-yazar değil E (...) K (...)

1.6.2. Okur -yazar ama okul bitirmemiş E (...) K (...)

1.6.3. İlkokul E (...) K (...)

1.6.4. Ortaokul ve dengi E (...) K (...)

1.6.5. Lise ve dengi E (...) K (...)

1.6.6. Yüksekokul / fakülte E (...) K (...)

1.7. Aile üyelerinin medeni durumu nedir?

1.7.1. Hiç evlenmemiş E (...) K (...)

1.7.2. Evli E (...) K (...)

1.7.3. Eşi ölü E (...) K (...)

1.7.4. Boşandı E (...) K (...)

1.8. İlk evlenme yaşıınız nedir? (.....)

1.9. Nasıl bir nikah yaptınız?

1.9.1. Resmi (...)

1.9.2. Dini (...)

1.9.3. Resmî ve Dini (...)

1.9.4. Hiçbiri (...)

2. SOSYAL YAPI İLE İLGİLİ SORULAR

2.1. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 2.1.1. Boş zamanım olmuyor (...)
 2.1.2. Kahveye gidiyorum (...)
 2.1.3. Okuyorum (...)
 2.1.4. Spor yapıyorum (...)
 2.1.5. Tv.Radyo dinliyorum (...)
 2.1.6. Geziyorum (...)
 2.1.7. Diğer (Belirtiniz)

2.2. Evinize gazete giriyormu?

- 2.2.1. Hayır girmiyor (...)
 2.2.2. Bir adet (...)
 2.2.3. İki veya daha çok (...)

2.3. Köyünüzde en çok kimlere gidip gelmektesiniz?

- 2.3.1. Komşulara (...)
 2.3.2. Arkadaşlara (...)
 2.3.3. Akrabalara (...)
 2.3.4. Hemşehrilere (...)
 2.3.5. Hiçbirine (...)

2.4. Köyünüzden göç edenler en çok hangi nedenlerle ziyarete gelmektedirler?

- 2.4.1. Gezmek için (...)
 2.4.2. Akrabayı ziyaret için (...)
 2.4.3. Memleket ile ilişkiyi kesmemek için (...)
 2.4.4. Tatil için (...)
 2.4.5. Hasat için (...)
 2.4.6. Ailevi nedenlerle (...)
 2.4.7. Diğer (Belirtiniz).....
 2.4.8. Gelmezler (...)

2.5.Çalıştığınız yerin yada yaptığınız işin size en çok hangi güvenceyi sağlamasını istersiniz?

- 2.5.1. Yeterli kazanç (...)
 2.5.2. Gelecekte iyi bir kazanç (...)
 2.5.3. Emeklilikte iyi bir kazanç (...)
 2.5.4. Sağlık hizmetleri (...)
 2.5.5. Diğer (Belirtiniz).....

2.6. Bir şirket kuracak olsanız, kiminle kurmayı düşünürsünüz?

- 2.6.1. Düşünmüyorum (...)

- 2.6.2. Aile ve akrabadan kişilerle (...)
- 2.6.3. Tanıdık ve güvendiğim arkadaşlarla (...)
- 2.6.4. Sermayesi olan kişilerle (...)
- 2.6.5. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.7. Kendi işinizi kurmayı düşünseydiniz en büyük engeliniz ne olurdu?
- 2.7.1. Düşünmüyorum (...)
- 2.7.2. Sermaye yetersizliği (...)
- 2.7.3. Piyasayı tanımamak (...)
- 2.7.4. Eğitim ve bilgi yetersizliği (...)
- 2.7.5. Cesaretsizlik (...)
- 2.7.6. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.8. Evinizde aşağıdaki eşyalardan hangileri vardır?
- 2.8.1. Müzik seti (...)
- 2.8.2. Siyah-Beyaz Televizyon (...)
- 2.8.3. Renkli Televizyon (...)
- 2.8.4. Video (...)
- 2.8.5. Elektrikli Fırın (...)
- 2.8.6. Bütangaz Fırını (...)
- 2.8.7. Buzdolabı (...)
- 2.8.8. Çamaşır makinesi (...)
- 2.8.9. Elektrik süpürgesi (...)
- 2.8.10. Dikiş makinesi (...)
- 2.8.11. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.9. Gezme, dinlenmek amacıyla başka yerlere, başka şehirlere gidermisiniz?
- 2.9.1. Hayır (...)
- 2.9.2. Evet (...), Yılda (...) defa
- 2.10. Radyo dinlersiniz? Hangi programları dinlersiniz?
- 2.10.1. Hayır dinlemem (...)
- 2.10.2. Hafif Türk Müziği (...)
- 2.10.3. Hafif Batı Müziği (...)
- 2.10.4. Klasik Türk Müziği (...)
- 2.10.5. Türk Halk Müziği (...)
- 2.10.6. Haberler (...)
- 2.10.7. Radyo Tiyotrosu (...)
- 2.10.8. Kültür yarışma programı (...)
- 2.10.9. Ayırım yapmadan tüm programları (...)
- 2.11. Televizyon izlersiniz? Hangi programları izlersiniz?

- 2.11.1. İzlemiyorum (...)
- 2.11.2. Hafif Türk Müziği (...)
- 2.11.3. Hafif Batı Müziği (...)
- 2.11.4. Klasik Türk Müziği (...)
- 2.11.5. Haberler (...)
- 2.11.6. Kültür yarışma programları (...)
- 2.11.7. Yerli dizi filmler (...)
- 2.11.8. Yabancı dizi filmler (...)
- 2.11.9. Televizyonda Yerli Sinema (...)
- 2.11.10. Ayrım yapmadan tüm programları (...)
- 2.12. Okunan bu kitapları ne şekilde temin edersiniz?
- 2.12.1. Kütüphaneden (...)
- 2.12.2. Satın alarak (...)
- 2.12.3. Tanıdıklardan ödünç alarak (...)
- 2.12.4. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.13. Evinize dergi alıyormusunuz? Alıyorsanız türünü belirtiniz?
- 2.13.1. Alınmıyor (...)
- 2.13.2. Genel Kültür-Teknik (...)
- 2.13.3. Magazin (...)
- 2.13.4. Moda (...)
- 2.13.5. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.14. Son bir içinde Sinemaya ve Tiyatroya gittinizmi?
- 2.14.1. Sinema Evet (...) Hayır (...)
- 2.14.2. Tiyatro Evet (...) Hayır (...)
- 2.15. Sizce bir aile en çok kaç çocuğa sahip olmalıdır?
(.....) Çocuk
- 2.16. Sizce çocuklar ne kadar tahsil yapmalıdır?
- 2.16.1. İlkokulu bitirmeli (...) E (...) K
- 2.16.2. Ortaokulu bitirmeli (...) E (...) K
- 2.16.3. Liseyi bitirmeli (...) E (...) K
- 2.16.4. Yüksekokulu bitirmeli (...) E (...) K
- 2.17. Çocuklarınızın hangi mesleği seçmesini istersiniz?
(.....) Erkek, (.....) Kız
- 2.18. Çocuklarınızın hangi tip liseyi bitirmesini istersiniz?
- 2.18.1. Genel lise (...)
- 2.18.2. İmam Hatip Lisesi (...)
- 2.18.3. Ticaret Lisesi (...)
- 2.18.4. Endüstri Meslek Lisesi (...)

- 2.18.5. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.19.Çocuklarınıza din eğitimi verilmesini istermisiniz? En fazla nerede verilmesini istersiniz?
- Evet (...) Hayır (...)
- 2.19.1. Ailede (...)
- 2.19.2. Okulda (...)
- 2.19.3. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.20.Kız tarafına başlık verilirmi?
- 2.20.1. Evet (...)
- 2.20... Hayır (...)
- 2.21. Sizce bir koca para kazanmak amacı ile karısının herhangi bir işte çalışmasına izin vermelimidir?
- 2.21.1. Evet (...)
- 2.21.2. Hayır (...)
- 2.21.3. Kararsız (...)
- 2.22. Ailenizle ilgili önemli kararları çoğunlukla nasıl alırsınız?
- 2.22.1. Kendim alırım (...)
- 2.22.1. Aile büyüklerime danışırım (...)
- 2.22.3. Eşimle birlikte alırım (...)
- 2.22.4. Eşim ve çocuklarıma danışırım (...)
- 2.22.5. Ailede ortak karar alırız (...)
- 2.22.6. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.23. Çocuklarınızın geleceği ile ilgili kararları (Meslek-Eğitim-İş-Evlilik-gibi) alırken, çocuklarınızın istek ve düşüncelerini dikkate alırmısınız?
- 2.23.1. Evet (...)
- 2.23.2. Hayır (...)
- 2.23.3. Kararsız (...)
- 2.24. Ailede yaşlılara kim bakıyor?
- 2.24.1. Yaşlı kimse yok (...)
- 2.24.2. Ailede en büyük erkek (...)
- 2.24.3. Ailede en büyük kız evlat (...)
- 2.24.4. Akrabalarla birlikte (...)
- 2.24.5. Diğer (Belirtiniz).....
- 2.25. Ailenizden biri hastalanınca en çok kime başvurursunuz?
- 2.25.1. Sağlık Ocağına (...)
- 2.25.2. Hastaneye (...)
- 2.25.3. Özel doktora (...)

- 2.25.4. Sağlık Evine (...)

2.25.5. Diğer (Belirtiniz).....

2.25.6. Hiçbiri (...)

2.26. Doğum kontrolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

2.26.1. Hiç bir şey düşünmüyorum (...)

2.26.2. Doğumlar kontrol edilmeli (...)

2.26.3. İsteyen istediği kadar çocuk sahibi olabilmelidir (...)

2.27. Oturduğunuz ev kaç katlıdır?

(.....) Kat

2.28. Oturduğunuz evin mülkiyeti kime aittir?

2.28.1. Kendime (...)

2.28.2. Eşime (...)

2.28.3. Ana-Babama (...)

2.28.4. Akrabalarım (...)

2.28.5. Kiracıyım (...)

2.29. Bu eve nasıl sahip oldunuz?(39.ncu soruya kendime ve eşime cevap verenlere 40,41.nci soruları sormayınız.)

2.29.1. Satın aldım (...)

2.29.2. Yaptırdım (...)

2.29.3. Kendim yaptım (...)

2.29.4. Miras kaldı (...)

2.29.5. Hemşehri veya akraba yardımı ile yaptım (...)

2.30. Evin planını kim yaptı?

2.30.1. Kendim yaptım (...)

2.30.2. Usta-Kalfaya yaptırdım (...)

2.30.3. Mühendis-Mimara yaptırdım (...)

2.30.4. Diğer (Belirtiniz).....

2.31. Eviniz kaç Metrekaredir?

(.....) Metrekare

2.32. Oturduğunuz ev aile üyelerine yetiyormu?

2.32.1. Evet (...)

2.32.2. Hayır (...)

2.32.3. Kısmen (...)

2.33. Bu evin arsasının mülkiyeti ne şekildedir?(Şehirde oturanlara sorunuz)

2.33.1. Müstakil tapulu (...)

2.33.2. Hisseli tapulu (...)

2.33.3. Tapusuz (...)

2.34. Bu evde kiracı iseniz ne kadar kira ödüyorsunuz?(Şehirde oturanlara sorunuz)

(.....)TL.dir.

2.35. Halen oturduğunuz evde aşağıdakilerden hangileri vardır?

2.35.1. Hela (...)

2.35.2. Banyo (...)

2.35.3. Mutfak (...)

2.35.4. Terkos suyu (...)

2.35.5. Elektrik (...)

2.35.6. Diğer.....

2.36. Başka bir yerde gayrimenkulünüz varsa aşağıdakilerden hangisidir?

2.36.1. Yok (...)

	Şehirde	Köyde
2.36.2. Müstakil ev
2.36.3. Apartman dairesi
2.36.4. Dükkan
2.36.5. Tarla
2.36.6. Diğer (Belirtiniz)

2.37. Evinizi nasıl ısıtıyorsunuz?

2.37.1. Ocakla (...)

2.37.2. Mangalla (...)

2.37.3. Soba ile (...)

2.37.4. Kaloriferle (...)

2.37.5. Diğer (belirtiniz).....

2.38. Isınmak için en çok ne tür yakıtlar kullanıyorsunuz?

2.38.1. Odun (...)

2.38.2. Kömür (...)

2.38.3. Talaş (...)

2.38.4. Gaz yağı (...)

2.39. Evde kullandığınız suyu nereden temin ediyorsunuz?

2.39.1. Şehir şebekesinden (...)

2.39.2. Kuyudan (...)

2.39.3. Mahalle çeşmesinden (...)

2.39.4. Diğer(Belirtiniz).....

2.40. Köy ve Mahallenizdeki pis sular genellikle nereye akıyor?

2.40.1. Şehir kanalizasyonuna (...)

2.40.2. Sokağa (...)

2.40.3. Bahçeye (...)

- 2.40.4. Foseptik çukuruna (...)
- 2.40.5. Özel bir kanalla dereye (...)
- 2.40.6. Diğer(Belirtiniz).....
- 2.41. Çöplerinizi nereye atıyorsunuz?
- 2.41.1. Çöp bidonuna (...)
- 2.41.2. Sokağa (...)
- 2.41.3. Bahçeye (...)
- 2.41.4. Diğer(Belirtiniz).....
- 2.42. Belediye çöpleri muntazaman topluyormu?(Belde de oturanlara sorunuz?)
- 2.42.1. Evet (...)
- 2.42.2. Hayır (...)
- 2.42.3. Bazen (...)
- 2.43. Çocuklarınızı hangi usülle evlendirdiniz?
- 2.43.1. Görücü usulü ile (...)
- 2.43.2. Anlaşarak evlendirdik (...)
- 2.44. Çocuklarınız hangi usulle evlensin isterdiniz?
- 2.44.1. Görücü usulü ile (...)
- 2.44.2. Çocukların kendilerinin anlaşmaları ile (...)
- 2.45. Oturduğunuz Mahalle yada Köyde aşağıdakilerden hangisi vardır?
- 2.45.1. Cami ve Mescit (...)
- 2.45.2. Kütüphane (...)
- 2.45.3. Düğün-Toplantı Salonu (...)
- 2.45.4. Kahvehane (...)
- 2.45.5. Park (...)
- 2.45.6. Çocuk Bahçesi (...)
- 2.45.7. Piknik Yeri (...)
- 2.45.8. Spora müsait yer (...)
- 2.45.9. Diğer(Belirtiniz).....
- 2.46. Eğitim-Öğretim ile ilgili ilçenizde neler yapılmalıdır?
- 2.46.1. Öğrenciler merkezi okullara taşınmalı (...)
- 2.46.2. İlçede birçok programlı Lise açılmalı (...)
- 2.46.3. İlköğretim okulları yaygınlaştırılmalı (...)
- 2.46.4. Diğer(Belirtiniz).....
- 2.47. Halkeğitim çalışmaları yeterli düzeyde yapılıyormu?
- 2.47.1. Evet (...)
- 2.47.2. Hayır (...)
- 2.48. Köy yada Mahallenizde Halkeğitim merkezince hangi kursların

açılmasını isterdiniz?

- 2.48.1. Halıçılık (...)
- 2.48.2. Trikotaj (...)
- 2.48.3. Dikiş-Nakiş (...)
- 2.48.4. Müzik (...)
- 2.48.5. Bilgisayar (...)
- 2.48.6. Halkoyunları (...)
- 2.48.7. Elektrik (...)
- 2.48.8. Marangozluk (...)
- 2.48.9. Diğer(Belirtiniz).....

2.49. Oturduğunuz evin yapılış tarzı nasıldır?

- 2.49.1. Ahşap (...)
- 2.49.2. Betonarme (...)

2.50. Evin içinde hayvan beslemisiniz? Hangilerini beslersiniz?

- 2.50.1. Beslemiyorum (...)
- 2.50.2. Kedi (...)
- 2.50.3. Köpek (...)
- 2.50.4. Diğer(Belirtiniz).....

2.51. Aile üyelerinizden yurt dışında çalışanlar varmı? Kaç kişi?

- 2.51.1. Yok (...)
- 2.51.2. Var (...), (...) Kişi

2.52. Aile üyelerinizden son iki yıl içinde başka şehirlere veya yurt dışına gidenler oldumu?

- 2.52.1. Olmadı (...)
- 2.52.2. Oldu (...), (...) Kişi

2.53. Sizce göçün nedenleri nelerdir?

- 2.53.1. İş bulma (...)
- 2.53.2. Tarım alanlarının yetersiz ve verimsizliği (...)
- 2.53.3. Daha iyi okuma ve yaşama isteği (...)
- 2.53.4. Ücretlerin düşük oluşu (...)
- 2.53.5. Diğer(Belirtiniz).....

2.54. Göç edenler en çok hangi il ve bölgeye gittiler?

(.....),(.....)

2.55. Ailenizden ilçe dışına yabancı biriyle evlilik nedeniyle göç edenler oldumu?

- 2.55.1. Oldu (...), (...) kişi
- 2.55.2. Olmadı (...)

2.56. Memleketinizden göçet menizde, ilçede meydana gelen heyelan ve

kaymaların,tabiatın etkisi var mı?

2.56.1. Var (...)

2.56.2. Yok (...)

2.57. Göç edenlerin eğitim düzeyleri nedir?

2.57.1. İlkokul (...)

2.57.2. Orta dereceli okul (...)

2.57.3. Yüksekokul (...)

2.57.4. Okur-yazar değil (...)

2.58. Göç ettikten sonra tekrar dönenler oldumu?

2.58.1. Olmadı (...)

2.58.2 Oldu (...), (...) kişi

2.59. Ailenizden kaç kişi fiilen bir işte çalışıyor?

2.59.1 Çalışan yok (...)

2.59.2. İki kişi (...), (...) E, (...) K,

2.59.3. Diğer (Belirtiniz).....

2.60.Hangi sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olarak çalışıyorsunuz?

2.60.1. Herhangi bir sosyal (...)

güv. kur. bağlı değilim

2.60.2. Emekli sandığı (...)

2.60.3. S.S.K. (...)

2.60.4. Bağ-Kur (...)

2.60.5. Diğer (Belirtiniz).....

2.61.Her hangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olarak çalışmıyorsanız, çalışmama nedeniniz nedir?

2.61.1. Emekli (...)

2.61.2. Ev kadını (...)

2.61.3. Öğrenci (...)

2.61.4. Çalışamaz halde (...)

2.61.5. Mevsimlik çalışıyor (...)

2.61.6. İşsiz (...)

2.61.7. Diğer (Belirtiniz).....

2.62. Ailenizden herhangi birisi iş bulmak amacı ile İş ve İşçi Bulma Kurumuna başvurdu mu?

2.62.1. Evet (...), (...) kişi

2.62.2. Hayır (...)

2.63.Evinizde hangi tür kitaplar okunmaktadır?

2.63.1. Hiç kitap okunmaz (...)

2.63.2. Hikaye ve roman türü (...)

- 2.63.3. Dini ve ahlaki (...)
 2.63.4. Mesleki kitaplar (...)
 2.63.5. Ansiklopedi ve tarih (...)
 2.63.6. Diğer (Belirtiniz).....

3. EKONOMİK YAPI İLE İLGİLİ SORULAR

3.1. Ailenin Aylık ve Yıllık olarak Aynı ve Nakdi toplam geliri nekadardır?

3.1.1. Aylık :.....TL.

3.1.2. Yıllık :.....TL.

3.2. Gelir getirmesi amacı ile evinizde herhangi bir üretim yapıyor musunuz?

3.2.1. Evet (...)

3.2.2. Hayır (...)

Ne üretiyorsunuz? :

3.3. Son yıllarda yalnız veya ortak bir iş kurmuş veya bir üretim aracı satın almış iseniz, parasını ne ile temin ettiniz.

3.3.1. Kendi imkanlarımla peşin olarak (...)

3.3.2. Kendi imkanlarımla taksitle (...)

3.3.3. Arkadaşımdan borç alarak (...)

3.3.4. Yardımlaşma Sandıklarından borç alarak (...)

3.3.5. Faizle borç alarak (...)

3.3.6. Banka kredisi ile (...)

3.3.7. Mülk satarak (...)

3.3.8. Diğer(Belirtiniz).....

3.3.9. Böyle bir faaliyetim yok (...)

3.4. Sizin ve aile üyelerinizin çalıştığı iş yada işler dışında ne tür bir geliriniz vardır?

3.4.1. Tarım geliri (...)

3.4.2. Ticaret geliri (...)

3.4.3. Hizmet geliri (...)

3.4.4. Faiz ve Kira geliri (...)

3.4.5. Yurt dışından gelir (...)

3.4.6. Diğer(Belirtiniz).....

3.4.7. Başka bir gelirim yok (...)

3.5. Kaç dönüm tarlanız var?

(.....) Dönüm

3.6. Ailenizden kaç kişi tarımla uğraşmaktadır?

(.....) Kişi

3.7. Geçen yıl kaç Kg. Çay ürettiniz?

- 3.7.1. Üretmedim (...)
 3.7.2. Ürettim (...) , (.....) Kg.

3.8. Geçen yıl kaç Kg. Fındık ürettiniz?

- 3.8.1. Üretmedim (...)
 3.8.2. Ürettim (...) , (.....) Kg.

3.9. Hangi sebzeleri üretiyorsunuz?

- 3.9.1. Sebze üretmiyorum (...)
 3.9.2. Lahana (...)
 3.9.3. Kabak (...)
 3.9.4. Salatalık (...)
 3.9.5. Fasulye (...)
 3.9.6. Patates (...)
 3.9.7. Mısır (...)
 3.9.8. Diğer(Belirtiniz).....

3.10. Gübre kullanıyorsunuz?(Ne tür gübre kullanıyorsunuz?)

- 3.10.1. Gübre kullanmam (...)
 3.10.2. Gübre kullanırım (...) , Yılda en azKg.

3.11. Meyva üretiyormusunuz?

- 3.11.1. Üretmiyorum (...)
 3.11.2. Elma (...)
 3.11.3. Armut (...)
 3.11.4. Üzüm (...)
 3.11.5. Kayısı (...)
 3.11.6. Karayemiş (...)
 3.11.7. Erik (...)
 3.11.8. Diğer(Belirtiniz).....

3.12. Son on yıldan beri tarımsal bir kredi aldınızı mı?

- 3.12.1. Almadım (...)
 3.12.2. Aldım (...) Bankasından

3.13. Hayvan besliyorsunuz ? Besliyorsanız nelerdir ve kaç adettir?

- 3.13.1. Beslemiyorum (...)
 3.13.2. Manda (...) Adet
 3.13.3. İnek (...) "
 3.13.3. Diğer sığır (...) "
 3.13.4. Koyun (...) "
 3.13.5. Kıl keçisi (...) "

- 3.13.6. Tiftik keçisi (...) "
- 3.13.7. Tavuk-Horoz (...) "
- 3.13.8. Arı kovanı (...) "
- 3.14. Günlük süt üretiminiz ortalama kaç kg.'dir? (...)kg.'dir.
- 3.15. Ancılık yapıyor musunuz, yapıyorsanız yıllık ortalama kaç kg. bal üretiyorsunuz?
- 3.15.1. Yapmıyorum (...)
- 3.15.2. Yapıyorum (...), yılda (...) kg. bal üretiyorum yumurtayı
- 3.16. Ürettiğiniz süt, et, bal, peynir, yağ , nas. nerede pazarlıyorsunuz?
- 3.16.1. Kooperatife veriyorum (...)
- 3.16.2. İlçe pazarında satıyorum (...)
- 3.16.3. Kendim tüketiyorum (...)
- 3.17. Yapağı-kıl-tiftik üretiyormusunuz, üretiyorsanız yıllık üretiminiz kaç kg.'dir?
- 3.17.1. Üretmiyorum (...)
- 3.17.2. Üretiyorum (...)
- (...)kg. yapağı, (...) kg. tiftik, (...) kg. kıl
- 3.18. Mevcut işinizden tatm. edici ücret alabiliyor musunuz?
- 3.18.1. Evet (...)
- 3.18.2. Hayır (...)
- 3.19. Tasarruf yapabiliyor musunuz, yapabiliyorsanız tasarruflarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 3.19.1. Bina, ev, dükkan olarak (...)
- 3.19.2. Arazi satın alarak (...)
- 3.19.3. Hayvan satın alarak (...)
- 3.19.4. Altın satın alarak (...)
- 3.19.5. Döviz satın alarak (...)
- 3.19.6. Motorlu taşıt olarak (...)
- 3.19.7. Bankada mevduat açarak (...)
- 3.19.8. İşimi geliştirmek için (...)
- 3.19.9. Dayanıklı tük.mal. olarak (...)
- 3.19.10. Diğer (Belirtiniz).....
- 3.19.11. Tasarrufum yok (...)
- 3.20. Yayılcılık yaparmısınız, niçin yaylaya çıkarsınız? Üç sebep yazarmısınız?
- 3.20.1. Evet (...)
- 3.20.2. Hayır (...)
1.
2.
3.
- 3.21. İneklerinize tabi veya sun'i tohumlama yaptırıyor musunuz?

- 3.21.1. Evet (...)
- 3.21.2. Hayır (...)
- 3.22. Köy veya mahallenizde yaylaya hangi ayda çıkarsınız, ne zaman inersiniz?
(.....) ayında çıkar, (.....) ayında inersiniz.
- 3.23. Yaylaya çıkmıyorsanız,yazın köyde hangi işle meşgul olursunuz?
- 3.23.1. İnek besliyorum (...)
- 3.23.2. Çay ziraatıyla ilgileniyor. (...)
- 3.23.3. Fındık " " (...)
- 3.23.4. Diğer (Belirtiniz).....
- 3.24. İneğiniz varmı,varsayarsa herbirinden ortalama ne kadar süt alıyorsunuz?
- 3.24.1. Yok (...)
- 3.24.2. Var (...), günde (...) litre
- 3.25. Mezranız varmı?Varsayarsa yayla öncesi mezraya çıkarmısınız?
- 3.25.1. Yoktur (...)
- 3.25.2. Vardır (...), Çıkmayız (...), Çıkarız (...)
- 3.26. Ailenin tüm üyeleri yaylaya çıkar mı?
- 3.26.1. Evet (...)
- 3.26.2. Hayır (...)
- 3.27. Yaylada ve evde ürettiğiniz süt, yoğurt, peynir vb.hayvani ürünleri nerede ve nasıl değerlendirirsiniz?
- 3.27.1. Kendimiz tüketiriz (...)
- 3.27.2. İlçe pazarında satarız (...)
- 3.27.3. Mandıralara veririz (...)
- 3.28. Yılda ne kadar ot biçersiniz?
- 3.28.1. Ot biçmem (...)
- 3.28.2. Ot biçerim (...), (...)kg.
- 3.29. Yaylanız varsa arazisini nasıl değerlendirirsiniz?
- 3.29.1. Otlak olarak (...)
- 3.29.2.(...) yılda(...) kez ot biçerek
- 3.29.3. Otu biçince otlak olarak (...)
- 3.29.4. Değerlendirmem (...)
- 3.30. Ot biçiyorsanız yılda ne kadar ot biçersiniz ve nasıl değerlendirirsiniz?
- 3.30.1. Yılda (...) ton ot biçerim
- 3.30.2. Satarak (...)
- 3.30.3. Kendi hayvanlarıma yedir. (...)
- 3.30.4. Kısmen satarık kısmen kul. (...)
- 3.30.5. Ot biçmiyorum (...)
- 3.31. Herhangi bir mesleki kursa katıldınız mı,katıldıysanız konusu nedir ve nerede

yapıldı?

3.31.1. Katılmadım (...)

3.31.2. Katıldım (...), (.....) Şehrinde, (.....) konusunda.

3.32. Halen çalıştığınız işe nasıl girdiniz?

3.32.1. Kendi imkanlarımla (...)

3.32.2. İş ve İşçi Bulma Kuru. ile (...)

3.32.3. Akra. ve arkadaş yard. ile (...)

3.32.4. Gazete ilanı yoluyla (...)

3.32.5. Komisyon aracılığı ile (...)

3.32.6. Diğer (Belirtiniz).....

3.33. Çalıştığınız işten başka ek geliriniz varmı ?

3.33.1 Var (...)

3.33.2. Yok (...)

3.34. İlçemizin kalkınması için sizce neler yapılmalıdır? En önemli üçünü yazınız.

3.33.1.....

3.33.2.....

3.33.3.

4.SERBEST MESLEK (ESNAF) ERBABINA SORULACAK SORULAR

4.1. Eğitim durumunuz nedir?

4.1.1. İlkokul (...)

4.1.2. Ortaokul (...)

4.1.3. Lise (...)

4.1.4. Üniversite (...)

4.2. Mesleğiniz nedir?

4.2.1. Esnaf (...)

4.2.2. Lokanta-Kahve işleten (...)

4.2.3. Serbest Meslek Sahibi (...)

4.2.4. Küçük Tüccar (...)

4.2.5. Sanayici (...)

4.2.6.

Diğer(Belirtiniz).....

4.3. Babanızın Mesleği nedir? (.....)

4.4. Araziniz varmı?

4.4.1. Yok (...)

4.4.2. Var (...)

4.5. Şimdiki işinize ne zaman başladınız? (.....)

- 4.6. Elinizde olsa hangi mesleği seçmek isterdiniz? (.....)
- 4.7. En çok müşteri gurubunuz hangi meslektendir?(.....)
- 4.8. Başka gelir getiren işiniz varmı?
- 4.8.1. Yok (..)
- 4.8.2. Var (..)
- 4.9. Yanınızda işçi çalıştırıyormusunuz?
- 4.9.1. Evet (..)Kişi
- 4.9.2. Hayır (..)
- 4.10. İşyeri kendinizemi aittir? Yoksa kiraladınızımı?
- 4.10.1.Kendime aittir (..)
- 4.10.2.Kira ödüyorum (..)
- 4.10.3.İşyeri çok hisselidir (..)
- 4.11.Gelirlerinizden giderleriniz düşüldükten sonra geriye kalan miktar sizce tatmin edicimidir?
- 4.11.1.Evet (..)
- 4.11.2.Hayır (..)
- 4.12.İşyerinizi başka İl veya ilçeye nakletmeyi düşünüyormusunuz?
- 4.12.1. Düşünmüyorum (..)
- 4.12.2. Düşünüyorum (..) , Çünkü

5. KÖY VE MAHALLE MUHTARLARINA SORULACAK SORULAR

- 5.1. Köyün-Mahallenin adı nedir?.....
- 5.2. Çaykara İlçe Merkezine kaç Km. uzaklıktadır?(.....) Km.
- 5.3. Köydeki-Mahalledeki hane sayısı kaçtır? (.....)
- 5.4. Toplam arazi miktarı kaç dönümdür? (.....)
- 5.5. Köyde-Mahallede ne tür tarım yapılır?(.....)
- 5.6. Köydeki motorlu araç sayısı nedir? (.....)
- 5.7. Köy-Mahalle dışına son iki yıl içinde göçen aile sayısı nedir?
(.....)
- 5.8. Genel olarak Köyden-Mahalleden göçün sebepleri nelerdir?
- 5.8.1.
- 5.8.2.
- 5.9. Köyde kaç Cami vardır? (.....)
- 5.10.Köyde kaç Okul vardır? (.....)
- 5.11.Köy ve Mahalleniz sınırları içerisinde tarihi Camiler, Hanlar, Kaleler, eski Kilise kalıntıları, taş köprüler vb. turistik değerler var mıdır? Varsa nelerdir?
- 5.11.1. Yok (..)

5.11.2. Var (...) , (.....)
 (.....)
 (.....)

5.12. Köy ve Mahallenizden olup, halen diğaeer şehirlerde işte ve bürokraside, sanayide
 ticarete adını duyuranlar varmı? Kaç kişidir?

5.12.1. Var (...) , (....) Kişi

5.12.2. Yok (...)

5.13. Çaykara Merkezinde esnaflık yapıp köyünüzde oturan aile sayısı kaçtır?

(.....) Kişi

5.14. Çaykara merkezine köy halkı haftada kaç kez gelir gider?

5.14.1. Gelip gitmez (...)

5.14.2. İki defa (...)

5.14.3. Hergün (...)

5.14.4. Üçten fazla (...)

5.15. İlçe merkezi ve Traszon ile ulaşımı nasıl sağlıyorsunuz?

5.15.1. Köye ait minibüsler ile (...)

5.15.2. Ticari taksilerle (...)

5.15.3. Şehir merkezine yürüyerek (...)

5.16. Sizce köy ve mahalle halkının geçim kaynağı nedir?

5.16.1. Tarım . (...)

5.16.2. Hayvancılık (...)

5.16.3. Ormancılık (...)

5.16.4. Yurt dışındaz çalışanlar çoğunluktadır (...)

5.16.5. Arıcılık (...)

5.16.6. Diğer(Belirtiniz).....

5.17. Kış aylarında köy ve mahallede kaç hane dışarı çıkmakta, kaç hane köy ve
 mahallede kalmaktadır.

5.17.1. (...) Hane dışarı çıkmakta

5.17.2. (...) Hane köyde-mahallede kalmaktadır.

5.18. Köyde-Mahallede faaliyet gösteren Esnaf varmıdır?Varsa kaç tanedir?

5.18.1. Yok (...)

5.18.2. Vardır (...) ,Adet Bakkal

.....Adet Kahve

.....Adet Kereste atölyesi

.....Adet Diğer esnaf vardır.

5.19. Köy veya Mahallenizde ekonomik yönden geçimini sağlayamayan varmıdır?

Kaç tanedir?

5.19.1. Yoktur (...)

5.19.2. Vardır (...) , (...) Hanedir.

5.20. Köy veya Mahallede Ormancılıkla ilgili işlerde çalışanlar var mı?

5.20.1. Yoktur (...)

5.20.2. Vardır (...) , (...) Kişi

5.21. Köyün-Mahallenin kalkınması, göçün önlenmesi için sizce neler yapılmalıdır?

(En önemli üçünü yazınız.)

5.21.1.

5.21.2.

5.21.3.

6. KAMU GÖREVLİLERİNE SORULACAK SORULAR

6.1. Kaç yıldan beri çalışıyorsunuz? (.....)

6.2. Net maaşınız ne kadardır? (.....TL.)

6.3. Aldığınız maaş geçiminizi sağlamaya yetiyormu?

6.3.1. Evet (...)

6.3.2. Hayır (...)

6.4. Aylık mutfak masrafınız ne kadardır?(.....TL.)

6.5. Tasarruf yapabiliyor musunuz?

6.5.1. Evet (...)

6.5.2. Hayır (...)

6.6. Eşiniz çalışıyor mu?

6.6.1. Evet (...)

6.6.2. Hayır (...)

6.7. Çaykara halkı ile iletişim kurabiliyor musunuz, cevabınız hayır ise sebebi ne olabilir?

6.7.1. Evet (...)

6.7.2. Hayır (...) , Sebebi :.....

6.8. Mesleğinizi seviyor musunuz? Sevmiyorsanız hangi meslekte çalışmak istersiniz?

6.8.1. Seviyorum (...)

6.8.2. Sevmiyorum (...) , (.....) Mesleğinde çalışmak isterdim.

6.9. Konut sorunuz var mı?

6.9.1. Var (...)

6.9.2. Yok (...)

6.10. Kiracısınız? Eğer kiracı iseniz aylık kaç lira kira ödüyorsunuz?

6.10.1. Kirada oturmuyorum (...)

6.10.2. Kiracıyım

(..) , Ayda (.....)TL. Kira ödüyorum.

6.11. İlçenin ekonomik durumunun iyileştirilmesi ile ilgili önerileriniz.

6.11.1.

6.11.2.

6.11.3.

7. BELEDİYE BAŞKANLARINA SORULACAK SORULAR

7.1. Belediyenin ismi nedir? (.....)

7.2. Merkeze uzaklığı kaç Km.dir ? (.....) Km.

7.3. Belde nüfusu ne kadardır? (.....)

7.4. Belde kaç mahalleden ibarettir? (.....)

7.5. Belde de kaç hane vardır? (.....)

7.6. Belde de kaç Cami vardır? (.....)

7.7. Belde de kaç Okul vardır? (.....)

7.8. Genel olarak göçün sebepleri nelerdir?

7.8.1.

7.8.2.

7.8.3.

7.8.4.

7.9. Belde de hangi Okullar vardır?

7.9.1.

7.9.2.

7.9.3.

7.10. Beldenin kalkınması için neler yapılmalıdır? En önemli üçünü yazınız?

7.10.1.

7.10.2.

7.10.3.

7.11. İlçe merkezindeki ahşap ve görünümü bozan binalar hakkında neler yapılmalıdır? (Merkez Belediye Başkanına sorulacak)

7.11.1.

7.11.2.

7.11.3.

7.12. Beldenin yüzölçümü nekadardır? (.....)

7.13. Dağ ve yayla turizmi hakkında düşünce ve önerilerinizin en önemli üçünü yazınız?

7.13.1.

7.13.2.

7.13.3.

7.14. Belde için şimdiye kadar kaç proje tamamladınız? Bunlar nelerdir?

(.....) Adet proje tamamladım. Şunlardır :

7.14.1.

7.14.2.

7.14.3.

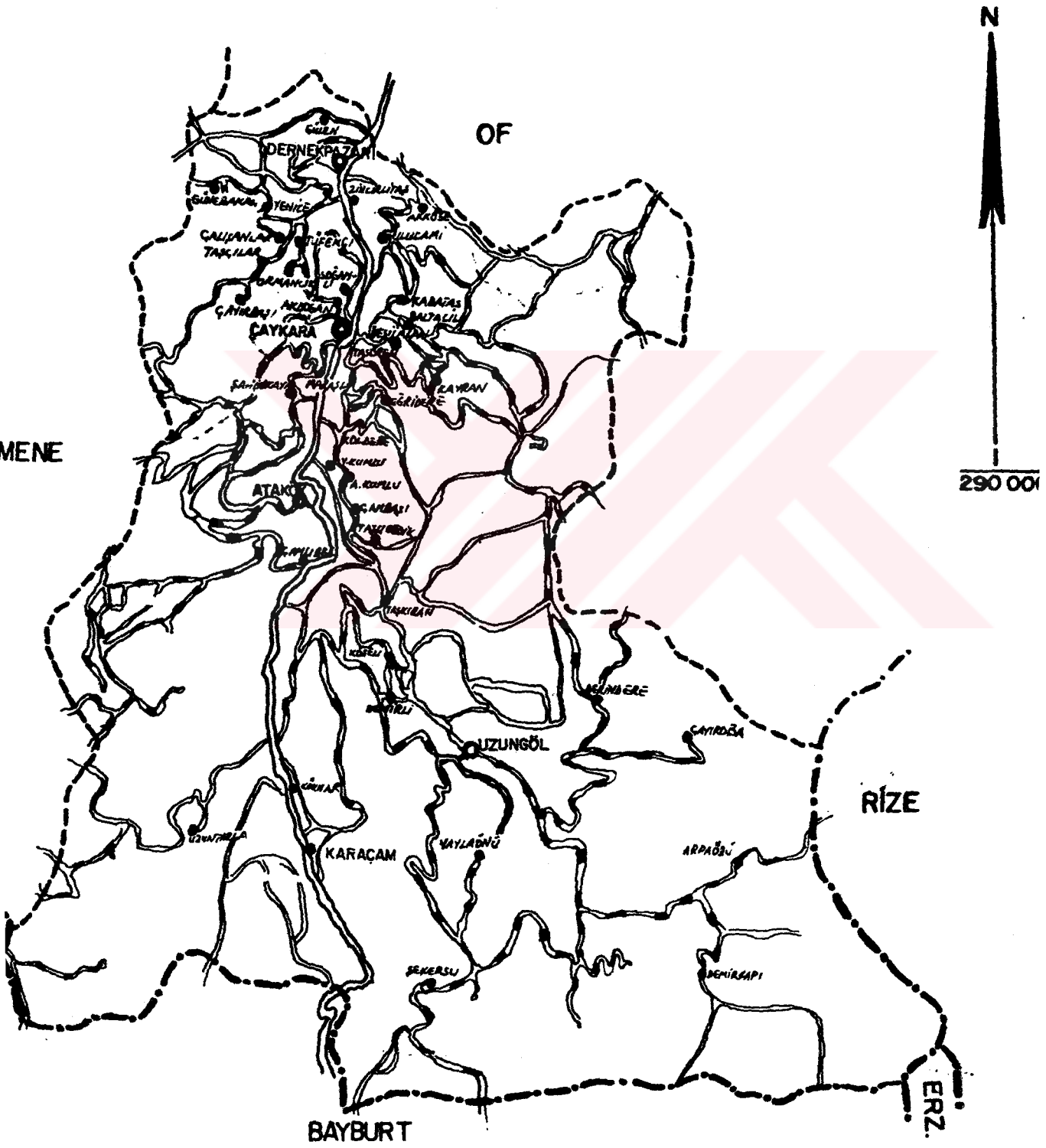

EK:2

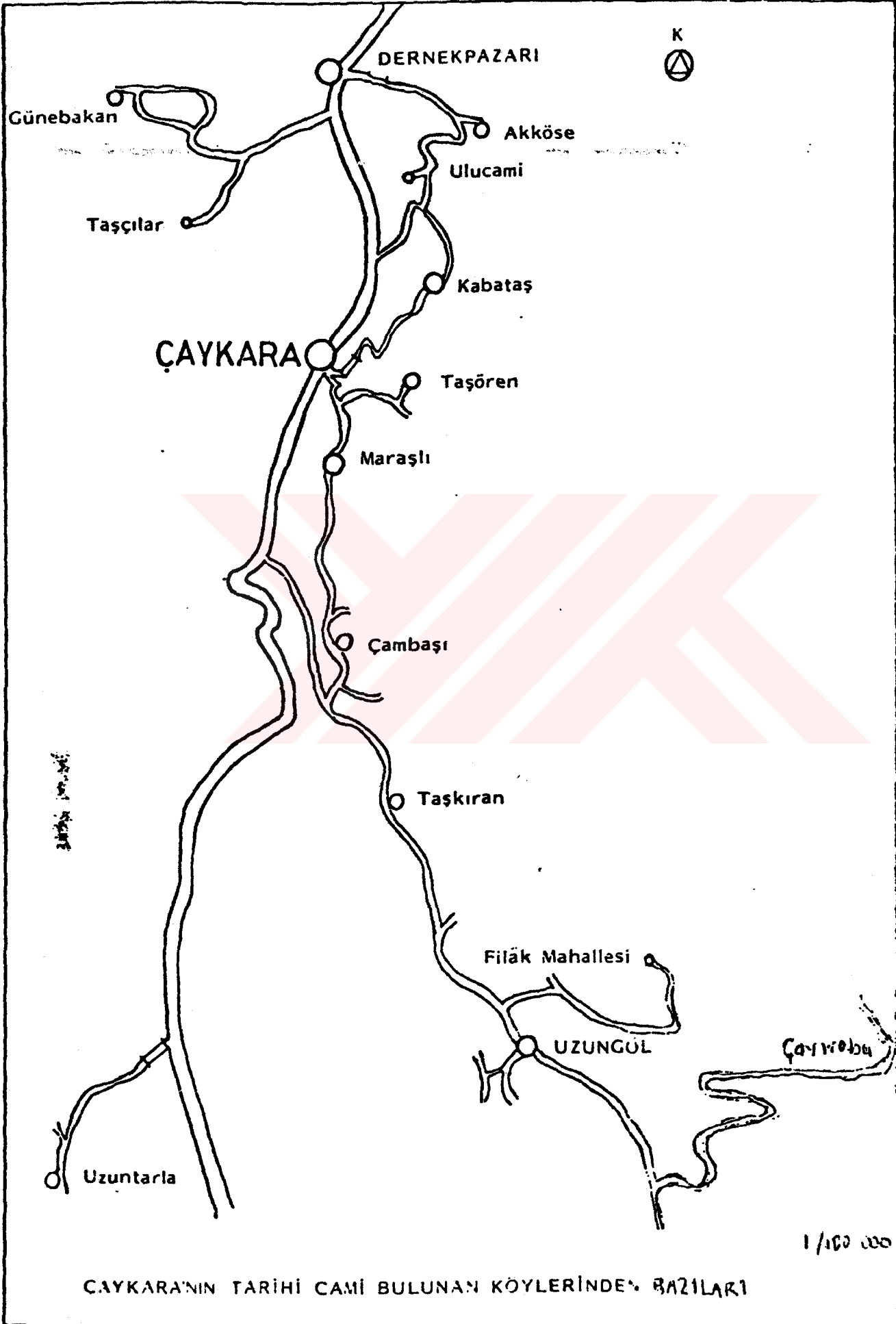
**ÇAYKARA İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERİN İLÇEYE UZAKLIKLARI VE
NUFUSLARI**

<u>Köyler</u>	<u>Nüfusları</u>	<u>İlçeye Uzaklıkları</u>
Akdoğan	452	3
Aşağıkumlu	105	6
Ataköy (Belediye)	1120	9
Baltacılı	277	7
Çambaşı	757	9
Çamlıbel	339	13
Eğridere	698	4
Kabataş	269	7
Karaçam (Belediye)	2535	28
Kayran	98	8
Koldere	269	2
Kökнар	1950	24
Maraşlı	322	3
Soğanlı	389	3
Şahinkaya	1190	5
Taşlıgedik	364	11
Taşören	365	6
Uzuntarla	727	26
Yeşilalan	850	5
Yukarıkumlu	110	5
Uzungöl (Belediye)	2797	18
Arpaözü	119	47
Çayıroba	269	51
Demirkapı	258	45
Demirli	299	17
Derindere	128	47
Köseli	364	15
Şekersu	163	52
Taşkıran	1197	15
Yaylaönü	294	35

EK 3

EK 4

EK 5

TRABZON		Cablemen		Koculu		Buzluk		Cali		Cavirbası		ANGIN		Yedigöller		CAYKARA		KARACAN		MACKA		ESTİĞÖZÜ		Balaban		Dolmuş		Camsaş 1		KORUĞÖZÜ		KUCUKÖZÜ		Camsaş 2		VANCIKÖZÜ		BESİKÖZÜ		CAMSİBASİ			
40	55	54	27	29	44	8	12	101	61	69	73	95	12	42	5	57	52	24	24	18	128	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22				
48	63	62	35	42	52	8	12	101	61	69	73	95	12	42	5	57	52	24	24	18	128	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22		
52	67	66	35	51	56	12	101	61	69	73	95	12	42	5	57	52	24	24	18	128	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22		
21	29	29	36	38	42	61	69	73	95	12	42	5	57	52	24	24	18	128	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22		
26	74	33	41	43	47	66	74	78	80	7	37	5	57	52	24	24	18	128	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22		
72	85	85	93	95	99	118	126	130	112	46	73	57	52	24	24	18	128	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	
108	113	112	120	122	126	145	153	157	130	72	101	84	79	27	34	24	18	128	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	
30	15	16	46	47	52	70	78	82	64	56	86	94	99	101	94	130	111	128	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	
19	4	5	34	36	41	59	67	71	53	45	82	33	38	40	83	100	102	124	11	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
68	77	76	83	85	90	108	116	120	102	36	64	47	42	42	35	61	52	69	91	80	16	20	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
68	77	76	84	86	91	105	112	121	103	36	65	48	43	15	8	34	24	42	92	81	18	22	33	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	
65	74	73	81	83	88	108	114	118	100	33	62	45	40	12	5	31	21	21	99	89	78	15	19	30	13	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
52	61	60	67	69	74	92	100	104	86	20	48	32	22	54	42	73	62	81	75	64	29	33	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	
48	57	56	54	66	71	89	97	101	83	16	46	28	23	58	51	77	67	85	72	51	33	37	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	
45	54	53	61	63	67	86	94	98	80	13	42	25	20	37	25	51	41	69	60	38	7	11	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	
42	62	61	32	46	51	61	69	73	55	80	115	68	73	125	118	144	134	152	77	65	100	104	115	115	116	113	115	116	115	116	115	116	115	116	115	116	115	116	115	116	115		
51	66	65	36	50	55	65	73	77	59	84	113	22	27	128	122	148	138	156	81	70	104	100	119	119	120	117	115	120	117	115	120	117	115	120	117	115	120	117	115	120	117		
47	62	61	32	46	51	61	69	73	55	80	115	68	73	125	118	144	134	152	77	65	100	104	115	115	116	113	115	116	115	116	115	116	115	116	115	116	115	116	115	116	115		

Муниципальное Управление
Документация № 2012/11